

Till statsrådet och chefen för Finansdepartementet

Genom beslut den 21 november 2002 bemyndigade regeringen chefen för Finansdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda hur frågan om kronofogdemyndigheternas organisation och arbetsuppgifter skall lösas om Riksskatteverket och de nuvarande tio skattemyndigheterna bildar en myndighet.

Till särskild utredare förordnades den 22 november 2002 regeringsrådet Karin Almgren.

Som experter i utredningen förordnades regionkronodirektören Lennart Bjerkner, Kronofogdemyndigheten i Malmö, bolagsjuristen Ingvar Bjunö, Svenska Inkassoföreningen, departementssekreteraren Eva Brandtell, Finansdepartementet, regionskattedirektören Sten Fannberg, Skattemyndigheten i Östersund, kronodirektören Eva Liedström-Adler, Riksskatteverket, hovrättsassessorn Amina Lundqvist, Justitiedepartementet, departementssekreteraren Per Nilsson, Finansdepartementet, skattejuristen Kerstin Nyquist, Svenskt Näringsliv, ämnesrådet Kjell Olsson, Finansdepartementet och ämnesrådet Frank Walterson, Finansdepartementet.

Eva Brandtell entledigades den 3 februari 2003 och i hennes ställe förordnades samma dag departementssekreteraren Kristina Lindström, Finansdepartementet. Kristina Lindström entledigades den 11 augusti 2003 och i hennes ställe förordnades samma dag Eva Brandtell på nytt. Amina Lundqvist entledigades den 1 september 2003 och i hennes ställe förordnades samma dag hovrättsassessorn Fredrik Ludwigs, Justitiedepartementet.

Till sekreterare i utredningen förordnades fr.o.m. den 3 december 2002 verksjuristen Monica Nilsson. Verksjuristen Maria Åhrling har varit sekreterare i utredningen fr.o.m. den 20 januari 2003 t.o.m. den 18 juni 2003.

Utredningen har tagit namnet Utredningen om kronofogdemyndigheternas framtid.

Härmed överlämnar utredningen betänkandet En Kronofogdemyndighet i tiden (SOU 2003:97). Till betänkandet fogas särskilda yttranden.

Utredningen har härigenom slutfört sitt arbete.

Stockholm i oktober 2003

Karin Almgren

/Monica Nilsson

Innehåll

Sammanfattning	13
Författningsförslag	21
1 Inledning	103
1.1 Utredningens uppdrag.....	103
1.2 Arbetets bedrivande.....	104
1.3 Övrigt	105
2 Exekutionsväsendets organisation i ett historiskt perspektiv	107
2.1 Förhållandena fram till den 1 juli 1988	107
2.2 Förhållanden fr.o.m. den 1 juli 1988.....	112
2.3 Kronofogdemyndigheternas regionalisering 1997.....	114
3 Exekutionsväsendets nuvarande organisation	117
3.1 Riksskatteverkets organisation	117
3.2 Riksskatteverkets administrativa stödfunktioner	124
3.2.1 IT	124
3.2.2 Ekonomi.....	129
3.2.3 Personal.....	130
3.3 Kronofogdemyndigheternas organisation.....	131
3.4 Kronofogdemyndigheternas administrativa stödfunktioner	135

3.4.1	IT.....	135
3.4.2	Ekonomi.....	135
3.4.3	Personal.....	135
4	Kronofogdemyndigheternas verksamhet	137
4.1	Inledning.....	137
4.2	Utsökning.....	138
4.2.1	Allmänt om utsökning.....	138
4.2.2	Verkställighet av betalningsförpliktelser	141
4.2.3	Verkställighet av annan förpliktelse eller säkerhetsåtgärd.....	144
4.2.4	Utsökningsavgifter, redovisning av medel m.m.....	146
4.2.5	Verkställighet av andra mål och ärenden än utsökningsmål	148
4.3	Summarisk process.....	149
4.3.1	Allmänt om summarisk process.....	149
4.3.2	Betalningsföreläggande.....	152
4.3.3	Vanlig handräckning	153
4.3.4	Särskild handräckning.....	153
4.4	Tillsyn i konkurser	155
4.5	Skuldsanering.....	159
4.6	Förebyggande kommunikation	164
4.7	Kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter.....	165
4.7.1	Allmänt om borgenärsuppgifterna.....	165
4.7.2	De allmänna målen.....	169
4.7.3	Borgenärsuppgifterna enligt indrivningslagen	179
4.7.4	Borgenärsuppgifterna enligt förordningen om hantering av statliga fordringar	190
4.7.5	Borgenärsuppgiften enligt 2 kap. 30 § andra stycket utsökningsbalken	194
4.7.6	Talan om företrädaransvar.....	195
4.7.7	Nedsättning av fordran, frivillig och tvingande skuldsanering.....	197
4.7.8	Avräkning enligt avräkningslagen.....	198
4.7.9	Förlängning av preskriptionstid.....	200
4.7.10	Utlandsindrivning	201

4.8	Kronofogdemyndigheternas övriga arbetsuppgifter	203
5	Skattemyndighetens borgenärsuppgifter	209
6	Sekretess och utbyte av information	213
6.1	Åtkomst till uppgifter i kronofogdemyndighetens verksamhet.....	213
6.1.1	Sekretess vid utsökning och indrivning.....	213
6.1.2	Sekretess i annan verksamhet vid kronofogdemyndigheten.....	214
6.1.3	Sekretess inom och mellan myndigheter.....	215
6.1.4	Sekretess i ärenden med utlandsanknytning	217
6.2	Kronofogdemyndigheternas databaser.....	217
6.2.1	Lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet.....	217
6.2.2	Utlämnande av uppgifter från kronofogdemyndigheternas databaser	221
6.2.3	Direktåtkomst till kronofogdemyndighetens databaser.....	222
6.3	Beskattningsdatabasen.....	224
7	Internationell utblick	227
7.1	Inledning.....	227
7.2	Verkställighet och indrivning.....	227
7.3	Summarisk process.....	234
7.4	Tillsyn i konkurs	235
7.5	Skuldsanering	236
8	Förestående förändringar	239
8.1	Det nya Skatteverket	239
8.2	Nya förmånsrättsregler.....	242
8.3	Konkurstillsynsutredningens förslag.....	245
8.4	Lönegaranti.....	246

8.5	Skuldsaneringsutredningen.....	248
8.6	Företrädaransvar.....	249
8.7	Stämmingsmannadelgivning	249
9	Borgenärsuppgifterna	251
9.1	Vad säger direktiven?	251
9.2	Behandlingen i förarbeten av kronofogdemyndighetens roll som borgenärsföreträdare	252
9.2.1	Utsökning och indrivning	252
9.2.2	Summarisk process.....	256
9.2.3	Tillsyn i konkurser	257
9.2.4	Skuldsanering	258
9.2.5	Riksskatteverket.....	259
9.3	Jävsregler som är tillämpliga på kronofogdemyndighetens verksamhet.....	261
9.4	Personalorganisationernas syn på den dubbla rollen	262
9.5	Borgenärernas synpunkter på den dubbla rollen.....	265
9.6	Den dubbla rollen mot bakgrund av en ändrad förmånsrätt	266
9.7	Överväganden och förslag	268
9.7.1	Är nuvarande ordning effektiv?	268
9.7.2	Är nuvarande ordning acceptabel ur principiell synvinkel?	273
9.7.3	Borgenärsuppgifterna skiljs från de verkställande uppgifterna	274
10	Alternativa organisatoriska lösningar	285
10.1	Vad säger direktiven?	285
10.2	En rikstäckande kronofogdemyndighet	286
10.3	Exekutionsväsendet inordnas i Skatteverket	288
10.3.1	Ett Skatteverk med en skatteavdelning och en kronofogdeavdelning.....	288

10.3.2	Effekter av ett inordnande av exekutionsväsendet i Skatteverket.....	292
10.4	En fristående rikstäckande Kronofogdemyndighet.....	296
10.4.1	Exekutionsväsendet bryts ut från Skatteverket	296
10.4.2	Effekter av en utbrytning av exekutionsväsendet.....	298
10.5	Placeringen av borgenärsuppgifterna.....	302
10.5.1	Brandvägg mellan borgenärsuppgifter och verkställande uppgifter	302
10.5.2	Borgenärsuppgifterna flyttas från kronofogdeavdelningen/Kronofogdemyndigheten	306
10.5.3	Effekterna av alternativa placeringar av borgenärsuppgifterna.....	313
11	Utredningens förslag	325
11.1	En fristående Kronofogdemyndighet.....	325
11.2	Borgenärsuppgifternas placering.....	328
11.3	Allmänna mål och enskilda mål.....	335
11.4	Ansökan om verkställighet.....	336
11.5	Utsökningsavgifter	337
11.6	Handläggningstid och återredovisning.....	338
11.7	Anstånd och betalningsuppgörelse	341
11.8	Säkerhetsutmätning	345
11.9	Skattepreskriptionslagen	346
11.10	Forumregler.....	348
11.11	Effekter av utredningens förslag.....	349
11.12	Ikraftträdande	357
12	Författningskommentar	361
12.1	Förslaget till lag med anledning av inrättande av Kronofogdemyndigheten	361
12.2	Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken.....	361

12.3 Förslaget till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).....	369
12.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:512) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge	378
12.5 Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624).....	378
12.6 Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).....	378
12.7 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	379
12.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:206) om felparkeringsavgift.....	379
12.9 Förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).....	380
12.10Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter.....	380
12.11Förslaget till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189).....	381
12.12Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)....	382
12.13Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.....	382
12.14Förslaget till lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673).....	383
12.15Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	383
12.16Förslaget till lag om ändring i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.....	384
12.17Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud	384

12.18Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)	385
12.19Förslaget till lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327).....	385
12.20Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529).....	386
12.21Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg	386
12.22Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:314) om ömsesidig handräckning i skatteärenden.....	387
12.23Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.	387
12.24Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning	388
12.25Förslaget till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)	388
12.26Förslaget till lag om ändring i skuldsaneringslagen (1994:334).....	389
12.27Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).....	389
12.28Förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844).....	389
12.29Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift	390
12.30Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon.....	390
12.31Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857).....	391
12.32Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor.....	391

12.33	Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1385)	392
12.34	Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2000:599)	392
12.35	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument.....	393
12.36	Förslaget till lag om ändring i tullagen (2000:1281)	393
12.37	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.....	394
12.38	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet.....	394
12.39	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:460) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av vissa utländska avgöranden.....	395
Särskilda yttranden		397

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv	407
Bilaga 2	Enkät	419
Bilaga 3	Tidmätning av borgenärsuppgifter	425
Bilaga 4	Allmänna mål hos kronofogdemyndigheterna år 2002	429
Bilaga 5	Exempel på brandväggar inom exekutionsväsendet och skatteförvaltningen.....	431
Bilaga 6	Systemberoenden.....	437

Sammanfattning

Huvuddragen i utredningens förslag

Utredningens överväganden mynnar ut i följande förslag.

- En fristående, rikstäckande Kronofogdemyndighet bildas.
- Borgenärsuppgifterna flyttas från kronofogdemyndigheterna till Skatteverket och övriga debiterande myndigheter.
- Allmänna mål hanteras på samma sätt som enskilda mål. Begreppen enskilt mål och allmänt mål utmönstras därför ur utsökningsbalken.
- Den debiterande myndigheten avgör själv om det finns skäl att ansöka om verkställighet av en obetald fordran.
- En offentligrättslig fordran handläggs, i likhet med en privaträttslig fordran, under ett år från dagen för ansökan och återredovisas därefter om inte en förnyelseansökan görs.
- Pågår löneutmätning vid den ettåriga handläggningstidens utgång förlängs handläggningstiden med ytterligare ett år.
- Kronofogdemyndigheten får bevilja anstånd med utmätning eller med vidare åtgärd. Ett sådant beslut får förenas med avbetalningsplan och tagande av säkerhet.
- Den debiterande myndigheten får träffa betalningsuppgörelser. En betalningsuppgörelse får förenas med avbetalningsplan och tagande av säkerhet.
- Kronofogdemyndigheten får genomföra s.k. säkerhetsutmätning.
- Skatteverket får besluta om preskriptionsförlängning.
- Svarandens hemvist är avgörande för vilken tingsrätt som är rätt forum vid överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut.

Den dubbla rollen

Kronofogdemyndigheten är i dag – vid sidan av sin roll som borgenärsneutral verkställande myndighet, tillsynsmyndighet i konkurser samt beslutsmyndighet i fråga om summarisk process och frivillig skuldsanering – företrädare för statens borgenärsintressen. De myndigheter som debiterar olika offentligt rättsliga krav, skattemyndigheter, försäkringskassor, Vägverket, Tullverket m.fl., är i princip skyldiga att överlämna obetalda fordringar till kronofogdemyndigheten för verkställighet. Fordringarna handläggs därefter hos kronofogdemyndigheten till dess att de preskriberas om de inte betalas dessförinnan. Kronofogdemyndigheten är behörig att för statens räkning t.ex. ansöka om konkurs och föra talan om företrädaransvar.

Kronofogdemyndighetens dubbla roll har sedan länge varit föremål för diskussion. I takt med att kronofogdemyndigheten tilldelats nya arbetsuppgifter har den dubbla rollen blivit allt tydligare. Riksdagen har nu fattat beslut om att avskaffa skatteförmånsrätten och att införa en ny företagsinteckning med begränsad förmånsrätt (prop. 2002/03:49, bet. 2002/03:LU17, rskr. 2002/03:222, SFS 2003:528 m.fl.). Dessa förändringar kommer med nödvändighet att leda till en mer aktiv såväl borgenärsroll som verkställande roll. Den konflikt som redan finns inom kronofogdeorganisationen kommer således att accentueras.

En utgångspunkt för utredningens förslag är att kronofogdemyndighetens opartiskhet i det verkställande och i övrigt borgenärsneutrala arbetet inte skall kunna ifrågasättas. Utredningen menar att kravet på opartiskhet nödvändiggör att samtliga borgenärsuppgifter skiljs från kronofogdemyndighetens verkställande och i övrigt borgenärsneutrala uppgifter genom att flyttas över till annan myndighet eller på annat sätt.

Borgenärsuppgifternas placering

Utredningen har undersökt olika alternativa placeringar av borgenärsuppgifterna.

Det minst långtgående alternativet är att borgenärsuppgifterna skiljs från de övriga uppgifterna hos myndigheten genom en ”brandvägg”. Med brandvägg åsyftas sådana regleringar som gör att olika verksamheter inom en och samma myndighet helt eller delvis

hålls åtskilda. Åtskillnaden kan uppnås på olika sätt, t.ex. genom fysisk separation, begränsningar i åtkomsten till respektive verksamhets datasystem och skilda instruktioner. Andra alternativ är att samtliga borgenärsuppgifter flyttas till Skatteverket (som från och med den 1 januari 2004 ersätter skattemyndigheterna och Riksskatteverket), till Kammarkollegiet eller till respektive debiterande myndighet.

Utredningen har kommit fram till att de offensivt inriktade borgenärsuppgifterna, såsom bl.a. ansökan om konkurs eller företagsrekonstruktion, beslut i fråga om ackord och talan om företrädaransvar, skall handhas av Skatteverket. Därigenom samordnas de debiterande myndigheternas agerande i förhållande till gäldenären och gäldenären behöver endast ha kontakter med en myndighet när offensiva borgenärsuppgifter kommer i fråga. Skatteverket har också god kännedom om gäldenärernas ekonomiska förhållanden och är redan i dag förtrogen med åtskilliga av de offensiva borgenärsuppgifterna.

Övriga borgenärsuppgifter skall hanteras av den debiterande myndigheten. Det är således den debiterande myndigheten som – precis som i dag – påminner gäldenären om en fordran inte betalas i tid och ansöker om verkställighet hos Kronofogdemyndigheten.

En rikstäckande, fristående Kronofogdemyndighet

De nuvarande tio kronofogdemyndigheterna slås samman till en myndighet. Även om borgenärsuppgifterna flyttas från Kronofogdemyndigheten menar utredningen att ett inordnande av Kronofogdemyndigheten i Skatteverket inte är acceptabelt. Det finns flera skäl till detta ställningstagande.

Skatteverket är företrädare för statens fiskala intressen och kommer med utredningens förslag att handha borgenärsfunktioner vad gäller andra offentligrättsliga fordringar än skatter och allmänna avgifter. Ett inordnande av Kronofogdemyndigheten i Skatteverket skulle innebära en organisation med inbyggda intressekonflikter, där enskilda borgenärer för verkställighet av en fordran skulle bli hänvisade till en myndighet som ofta är deras huvudkonkurrent om de medel som kan tas i anspråk. Anordningar för att tillskapa avgränsningar inom myndigheten mellan de verkställande och borgenärsneutrala uppgifterna och myndighetens borgenärsuppgifter och beskattningsverksamhet – och därmed

opartiskheten – kan i en sådan organisation alltid komma att ifrågasättas. Ett inordnande skulle också innebära komplikationer från lednings- och styrningssynpunkt, eftersom de verkställande och borgenärsneutrala uppgifterna måste hållas skilda från beskattningsverksamheten även på ledningsnivå.

Placeringen av andra verksamheter, tillsyn i konkurser, summarisk process och skuldsanering, kan komma att äventyras vid ett inordnande av kronofogdemyndigheten i Skatteverket. Ett inordnande kan också omöjliggöra framtida placering av ytterligare judiciella uppgifter på kronofogdemyndigheten. Inte heller de problem ur internationell synvinkel som ett inordnande kan innebära skall underskattas.

Med en fristående Kronofogdemyndighet undviks dessa negativa effekter. Kronofogdemyndigheten kan agera effektivt i sin verkställande roll och Skatteverket kan med kraft driva borgenärsuppgifterna.

Övriga förslag

Genom utredningens ställningstagande att Kronofogdemyndigheten inte skall hantera några borgenärsuppgifter utan endast handha verkställande och övriga partsneutrala uppgifter avskaffas huvuddelen av de skillnader i handläggningen som i dag finns mellan allmänna mål och enskilda mål. Särreglerna i utsökningsbalken vad gäller allmänna mål föreslås – med något marginellt undantag – slopade. Därmed kan begreppen enskilt mål och allmänt mål i utsökningsbalken utmönstras.

Det är i dag i princip obligatoriskt för den debiterande myndigheten att överlämna obetalda offentligrättsliga fordringar till kronofogdemyndigheten för verkställighet. En konsekvens av förslaget att borgenärsuppgifterna skall ligga på den debiterande myndigheten är att myndigheten själv skall avgöra i vilka fall en ansökan om verkställighet av en obetald fordran skall göras och att myndigheten, i likhet med andra ingivare, bör ansvara mot staten för kostnaderna i målet i den mån de inte kan tas ut av gäldenären. Därigenom uppnås framför allt en sovring av materialet: i de fall där det redan från början står klart att ett försök till verkställighet med all sannolikhet skulle bli resultatlöst kommer någon ansökan om verkställighet inte att göras. På det sättet besparas Kronofogdemyndigheten onödigt arbete och den debiterande myndighetens medve-

tenhet om behovet av tidiga åtgärder vad gäller fordringsbevakning ökar. Visst undantag från det som nu sagts bör göras för fordringar av sanktionskaraktär.

Utredningens utgångspunkt är att de olika typerna av mål skall hanteras lika. Ett enskilt mål handläggs normalt under ett år från dagen för ansökan. Därefter återredovisas målet till sökanden. För allmänna mål gäller däremot som huvudregel inte någon särskild handläggningstid. De är anhängiga hos kronofogdemyndigheten så länge det finns en obetald fordran eller fordringen har preskriberats. Utredningen föreslår att även mål rörande offentligt rättsliga fordringar skall handläggas under ett år från dagen för ansökan och därefter återredovisas till sökanden om inte en förnyelseansökan görs. För att underlätta hanteringen hos såväl Kronofogdemyndigheten som debiterande myndighet föreslår utredningen en regel att, om utmätning av lön pågår vid den ettåriga handläggningstidens utgång, handläggningstiden förlängs med ytterligare ett år.

Ett regelverk som ger myndigheten möjligheter att få grepp om sina fordringar måste också innefatta befogenhet för myndigheten att träffa betalningsuppgörelser med den enskilde. Myndigheten skall inte behöva ansöka om verkställighet för att få en uppgörelse med den enskilde till stånd. En betalningsuppgörelse föreslås få träffas om det kan antas vara till fördel för det allmänna eller om det är påkallat med hänsyn till den enskildes personliga förhållanden. En betalningsuppgörelse kan innefatta en avbetalningsplan och tagande av säkerhet. Är gäldenären föremål för offensiva borgenärsuppgifter får Skatteverket träffa en betalningsuppgörelse.

Kronofogdemyndigheten föreslås få bevilja anstånd med utmätning eller med vidare åtgärd om det kan antas vara till fördel för borgenären eller i avvaktan på att frågan om betalningsuppgörelse eller anstånd prövas av borgenären. Vidare föreslås ett återinförande av den möjlighet till s.k. säkerhetsutmätning som kronofogdemyndigheten hade tidigare.

Beslut om preskriptionsförlängning fattas i dag av länsrätten efter ansökan av kronofogdemyndigheten. En ansökan om preskriptionsförlängning är enligt utredningens mening en sådan offensivt inriktad åtgärd som bör ligga på Skatteverket. Utredningen föreslår att Skatteverket självt skall få fatta beslut om preskriptionsförlängning. Beslutet kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förslaget om en rikstäckande Kronofogdemyndighet föranleder även förändringar i forumreglerna. Nu gäller att beslut som

meddelats vid ett kontor beläget i visst län överklagas hos en tingsrätt med domkrets inom länet. Utredningen föreslår att svarandens hemvist skall vara avgörande för vilken tingsrätt som är rätt forum vid överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut.

Effekter av förslagen

En utgångspunkt för de förslag som läggs fram skall enligt direktiven vara att den framtida verksamheten inom skatteförvaltningens och exekutionsväsendets ansvarsområden skall rymmas inom den totala resursram som i dag gäller för Riksskatteverket, skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna.

Förslaget att borgenärsuppgifterna skall flyttas över till Skatteverket och till debiterande myndighet innebär en mer effektiv borgenärsfunktion och en förbättrad uppbördseffektivitet. Även verkställigheten effektiviseras genom att kronofogdemyndigheten kan koncentrera sig på sin verkställande roll utan sidohänsyn. Förslaget innebär dock vissa kostnader, främst av engångsnatur, för uppbyggnad av IT-stöd m.m. Dessa kostnader uppstår oberoende av om en fristående Kronofogdemyndighet bildas.

Även förslaget om en fristående Kronofogdemyndighet medför merkostnader. Samtidigt innebär sammanslagningen av de 21 myndigheterna – Riksskatteverket, tio skattemyndigheter och tio kronofogdemyndigheter – till två myndigheter kostnadsbesparingar och effektivitetsvinster. Merkostnaderna avser i huvudsak administrativa stödfunktioner och IT-stöd. En omedelbar delning av IT-stödet skulle innebära betydande merkostnader för såväl skattemyndigheten som kronofogdemyndigheten. För att undvika dessa högre kostnader bör, även efter en utbrytning av Kronofogdemyndigheten från Skatteverket, myndigheterna samutnyttja IT-stödet. Övriga kostnader bedöms kunna finansieras inom nuvarande resursram.

Ikraftträdande

Utredningens förslag innebär genomgripande förändringar både vad gäller organisation och arbetsuppgifter. Förändringarna involverar många myndigheter. Det utredningsarbete som nu redovisas är inte tillräckligt för att inrätta en fristående Kronofogdemyndighet. Efter det att ett principbeslut i frågan fattats bör utformningen av den nya organisationen och dess lokalisering utredas ytterligare. En fristående Kronofogdemyndighet bör dock kunna komma till stånd den 1 januari 2006 eller i vart fall den 1 januari 2007.

Författningsförslag

1 Förslag till lag med anledning av inrättande av Kronofogdemyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

Det som är föreskrivet i eller annars följer av en lag eller annan författning beträffande kronofogdemyndigheter, kronofogdemyndighet i viss region eller exekutionsväsendet skall efter utgången av år 200x i stället tillämpas på Kronofogdemyndigheten.

Denna lag träder i kraft den ---

2 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om utsökningsbalken¹

dels att 1 kap. 6 §, 2 kap. 3, 4 och 30 §§, 4 kap. 8, 32 och 36 §§, 8 kap. 19 §, 10 kap. 24 §, 12 kap. 69 §, 16 kap. 10 §, 17 kap. 13 § samt 18 kap. 4 § skall upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 2 kap. 30 §, 3 kap. 23 §, 4 kap. 32 och 36 §§, 8 kap. 19 §, 10 kap. 24 §, 12 kap. 69 §, 13 kap. 21 § samt 17 kap. 13 § skall utgå,

dels att i 1 kap. 3 § samt 3 kap. 1 och 6 §§ ordet ”kronofogdemyndighet” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”Kronofogdemyndigheten” i motsvarande form,

dels att 2 kap. 1, 15, 16 och 24 §§, 3 kap. 23 §, 4 kap. 9, 9 f och 27 §§, 7 kap. 14 och 23 §§, 13 kap. 21 §, 17 kap. 3 § samt 18 kap. 1 och 17 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sex nya paragrafer, 4 kap. 10 a–10 d §§, 7 kap. 3 a § och 18 kap. 1 a §, samt närmast före 4 kap. 10 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §²

Ansökan om verkställighet görs muntligen eller skriftligen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock medge att ansökan görs på medium för automatisk databehandling.

Ansökan om verkställighet görs muntligen eller skriftligen. *Ansökan avseende fordran som avses 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) får göras på medium för automatisk databehandling.* Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge att

¹ Senaste lydelse av

1 kap. 6 § 1993:893
2 kap. 3 § 1995:298
2 kap. 4 § 1993:1650
2 kap. 30 § 1993:893
3 kap. 1 § 1991:848
4 kap. 8 § 1996:1438
4 kap. 32 § 1996:1438
4 kap. 36 § 1995:298
16 kap. 10 § 1996:1438
18 kap. 4 § 1993:516.

² Senaste lydelse 1991:849.

också ansökan avseende annan fordran görs på detta sätt.

Skriftlig ansökan skall vara undertecknad av sökanden eller hans ombud.

Utslag i mål om betalningsföreläggande eller handräckning verkställs självant av Kronofogdemyndigheten, om inte sökanden i målet angett att verkställighet inte skall ske. Ansökan om verkställighet anses gjord när utslaget meddelades.

Ansökan avseende fordran som avses i 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen anses gjord när uppdraget har förts in i ut-sökningsdatabasen och uppgifterna är tillgängliga för Kronofogdemyndigheten.

15 §³

När Kronofogdemyndigheten enligt 4 kap. 14 eller 15 § eller 16 kap. 9 eller 12 § eller 13 § jämförd med 4 kap. 14 och 15 §§ förelägger svaranden eller tredje man att fullgöra eller underlåta något, får myndigheten föreskriva vite till belopp som finnes behövt.

Fråga om utdömande av vite som har förelagts enligt första stycket prövas, på talan av kronofogdemyndigheten, av en tingsrätt i den region där kronofogdemyndigheten finns. Har ändamålet med vitet förfallit, får det ej dömas ut.

Fråga om utdömande av vite som har förelagts enligt första stycket prövas, på talan av Kronofogdemyndigheten, av den tingsrätt som enligt 18 kap. 1 § prövar överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut. Har ändamålet med vitet förfallit, får det ej dömas ut.

Om föreläggande vid vite ej iakttas, kan Kronofogdemyndigheten ge nytt vitesföreläggande utan hinder av att det förra ej har vunnit laga kraft.

³ Senaste lydelse 1996:1438.

16 §⁴

Efterkommer ej gäldenären eller tredje man föreläggande enligt 4 kap. 14 eller 15 § eller 16 kap. 13 § jämförd med nämnda lagrum, får han häktas, om synnerliga skäl föreligger. Fråga om häktning prövas, efter framställning av kronofogdemyndigheten, av *en* tingsrätt i den region där kronofogdemyndigheten finns.

Efterkommer ej gäldenären eller tredje man föreläggande enligt 4 kap. 14 eller 15 § eller 16 kap. 13 § jämförd med nämnda lagrum, får han häktas, om synnerliga skäl föreligger. Fråga om häktning prövas, efter framställning av Kronofogdemyndigheten, av *den* tingsrätt som enligt 18 kap. 1 § prövar överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut.

När framställning om häktning har gjorts, skall förhandling äga rum inför rätten. Till förhandlingen skall Kronofogdemyndigheten och, om hinder ej möter, den som avses med yrkandet kallas. Denne får hämtas, om skäl föreligger därtill. Har han kallats till förhandlingen eller kan det antagas att han har avvikit eller eljest håller sig undan, utgör hans utevaro ej hinder för prövning av yrkandet. I fråga om rätt till biträde och kostnader i målet har vad som föreskrivs i rättegångsbalken om försvarare och om rättegångskostnader i brottmål motsvarande tillämpning.

Rätten skall med högst två veckors mellanrum hålla förhandling för att pröva om den som är intagen i häkte fortfarande skall vara häktad. Föreligger ej längre skäl för häktning, skall rätten omedelbart förordna att den häktade skall frigges. Ingen får hållas häktad längre tid än tre månader i målet. Beträffande behandlingen i övrigt av frågor om häktning enligt denna paragraf har vad som gäller enligt rättegångsbalken om häktning av misstänkt motsvarande tillämpning.

24 §⁵

Har enligt 4 kap. 20, 21 eller 22 § eller 13 kap. 7 § andra stycket föreläggande meddelats att väcka talan vid domstol, skall tvisten prövas av en tingsrätt i den region där kronofogdemyndigheten finns, om ej annat följer

Har enligt 4 kap. 20, 21 eller 22 § eller 13 kap. 7 § andra stycket föreläggande meddelats att väcka talan vid domstol, skall tvisten prövas av *den* tingsrätt som enligt 18 kap. 1 § prövar överklagande av Kronofogde-

⁴ Senaste lydelse 1996:1438.

⁵ Senaste lydelse 1999:118.

av andra stycket.

myndighetens beslut, om ej annat följer av andra stycket.

Om föreläggande har meddelats enligt 4 kap. 20, 21, 22 eller 26 § i fall då tvisten rör egendom som avses i 10 kap. 10 eller 12 § rättegångsbalken, gäller om domstols behörighet vad som sägs där.

Har föreläggande meddelats enligt 4 kap. 23 § första stycket eller 9 kap. 11 § tredje stycket, gäller om domstols behörighet vad som i allmänhet är föreskrivet därom. I fall som avses i 4 kap. 23 § andra stycket skall tvisten prövas, när fråga är om pantbrev i fastighet, av den tingsrätt som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och annars av *en tingsrätt i det län där kronofogdemyndigheten finns*.

Har föreläggande meddelats enligt 4 kap. 23 § första stycket eller 9 kap. 11 § tredje stycket, gäller om domstols behörighet vad som i allmänhet är föreskrivet därom. I fall som avses i 4 kap. 23 § andra stycket skall tvisten prövas, när fråga är om pantbrev i fastighet, av den tingsrätt som anges i 10 kap. 10 § rättegångsbalken och annars av *den tingsrätt som enligt 18 kap. 1 § prövar överklagande av Kronofogdemyndighetens beslut*.

Har ett föreläggande meddelats enligt 3 kap. 16 § gäller om domstols behörighet vad som sägs i 43 § första stycket lagen (1999:116) om skiljeförfarande.

I föreläggande skall anges vid vilken domstol talan i första hand bör väckas.

3 kap.

23 §⁶

Bestämmelserna i 3–13 och 15–20 §§ samt 22 § första stycket tredje och fjärde meningarna och andra och tredje styckena gäller ej i *allmänt* mål.

Dom eller beslut, varigenom någon har dömts att utge böter eller vite eller har ålagts sådan särskild rättsverkan av brott

Bestämmelserna i 3–13 och 15–20 §§ samt 22 § första stycket tredje och fjärde meningarna och andra och tredje styckena gäller ej i mål *om uttagande av fordran som avses i 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483)*.

Dom eller beslut, varigenom någon har dömts att utge böter eller vite eller har ålagts sådan

⁶ Senaste lydelse 1995:298.

som innefattar betalningsskyldighet, får ej verkställas förrän domen eller beslutet har vunnit laga kraft. Annan exekutionstitel i *allmänt* mål får verkställas innan den har vunnit laga kraft, om det är särskilt föreskrivet.

Exekutionstitel i *allmänt* mål verkställs såsom lagakraftätagande dom. I stället för vad som sägs i 22 § första stycket tredje och fjärde meningarna gäller att återgång av utmätning skall ske genast, när exekutionstiteln har upphävts.

Ett mål om utmätning handläggs under ett år från dagen för ansökan. Vid utmätning för ett konkursbos räkning enligt 7 kap. 19 § handläggs dock målet under konkursen utan tidsbegränsning. Ett mål kan under handläggningstiden vara föremål för utredning, verkställighetsåtgärder eller bevakning.

särskild rättsverkan av brott som innefattar betalningsskyldighet, får ej verkställas förrän domen eller beslutet har vunnit laga kraft. Annan exekutionstitel i mål *om uttagande av fordran som avses i 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen* får verkställas innan den har vunnit laga kraft, om det är särskilt föreskrivet.

Exekutionstitel i mål *om uttagande av fordran som avses i 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen* verkställs såsom lagakraftätagande dom. I stället för vad som sägs i 22 § första stycket tredje och fjärde meningarna gäller att återgång av utmätning skall ske genast, när exekutionstiteln har upphävts.

4 kap.

9 §⁷

Ett mål om utmätning handläggs under ett år från dagen för ansökan *eller den längre tid som föranleds av ett beslut om anstånd med utmätning eller med vidare åtgärd enligt 10 a §*. Vid utmätning för ett konkursbos räkning enligt 7 kap. 19 § handläggs dock målet under konkursen utan tidsbegränsning. Ett mål kan under handläggningstiden vara föremål för utredning, verkställighetsåtgärder eller bevakning.

⁷ Senaste lydelse 1995:298.

Pågår vid utgången av en ett-årsperiod utmätning av lön för underhållsbidrag som avses i 1 a § första stycket, skall målet handläggas under ytterligare en ettårsperiod.

Försätts gäldenären i konkurs avbryts handläggningen av målet, såvida inte utmätning av lön pågår för en fordran som avser underhållsbidrag med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § eller utmätning skall ske för ett konkursbos räkning enligt 7 kap. 19 §.

9 f §⁸

Om Kronofogdemyndigheten får kännedom om att gäldenären har utmättningsbar lös egendom, skall den utmätas även om ansökan om utmätning begränsats enligt 9 d §.

Fordringar som avses i 1 § lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter skall alltid utmätas.

Fordringar som avses i 1 § lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter skall, *efter avräkning enligt 2 § lagen*, alltid utmätas.

Anstånd med utmätning eller med vidare åtgärd

10 a §

Kronofogdemyndigheten får bevilja anstånd med utmätning eller med vidare åtgärd

1. om det kan antas vara till fördel för sökanden eller

2. i avvaktan på att fråga omanstånd med betalningen eller betalningsuppgörelse prövas av sökanden.

Anstånd enligt första stycket får förenas med villkoret att gäldenären betalar sin skuld i poster vid olika tidpunkter (avbetalning).

⁸ Senaste lydelse 1995:298.

10 b §

Anstånd får inte beviljas för längre tid än vad som behövs för att gäldenären skall kunna betala sin skuld.

Endast om det finns synnerliga skäl får anstånd som inte förenas med villkor om avbetalning beviljas för längre tid än ett år.

10 c §

Anstånd får återkallas om gäldenären inte följer den uppgjorda avbetalningsplanen eller om det i annat fall finns särskild anledning till återkallelse.

10 d §

När anstånd beviljas får Kronofogdemyndigheten ta emot säkerhet som gäldenären eller, där gäldenären kan antas medge det, någon annan erbjuder sig att ställa.

Kronofogdemyndigheten får utmäta egendom till säkerhet för sökandens fordran. Med vidare åtgärd i den delen får anstå under högst ett år i avvaktan på att lön innehållits till betalning av fordringen.

27 §⁹

Har domstol eller *kronofogdemyndighet* fastställt att förfallen fordran skall utgå med särskild förmånsrätt i registrerat skepp, registrerat luftfartyg, in-tecknade reservdelar till luft-

Har domstol eller *Kronofogdemyndigheten* fastställt att förfallen fordran skall utgå med särskild förmånsrätt i registrerat skepp, registrerat luftfartyg, in-tecknade reservdelar till luft-

⁹ Senaste lydelse 1996:1438.

fartyg eller fast egendom anses fartyg eller fast egendom anses egendomen omedelbart utmätt. egendomen omedelbart utmätt.

Denna verkan förfaller, om inte försäljning begärs hos Kronofogdemyndigheten inom två månader från det att beslutet eller utslaget vann laga kraft. Utmättningsverkan förfaller dessutom om borgenären hos Kronofogdemyndigheten anmäler att han inte kommer att begära försäljning.

Begäran om försäljning görs hos en kronofogdemyndighet som enligt 8 § är behörig att pröva frågan om utmätning. Försäljning av fast egendom skall dock begäras hos kronofogdemyndigheten i den region där egendomen finns. Denna myndighet får överlämna målet till en annan kronofogdemyndighet, om det behövs för att samordna verkställigheten mot en gäldenär.

7 kap.

3 a §

Vid utmätning av lön får även annan tillgång utmätas till säkerhet för sökandens fordran. Med vidare åtgärd i den delen får anstå under högst ett år i avvaktan på att lön innehållits till betalning av fordringen.

14 §¹⁰

Vid utmätning av lön har följande fordringar i nämnd ordning företräde framför andra fordringsanspråk:

1. fordran som avser underhållsbidrag enligt äktenskapsbalken och föräldrabalken samt fordran som avser återbetalningsskyldighet enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd,
2. konkursbos fordran på gäldenärens lön enligt 3 kap. 4 § konkurslagen (1987:672), om lönen innehållits under konkursen,

¹⁰ Senaste lydelse 1996:1032.

3. fordran som avses i 2 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

3. fordran som påförts enligt bestämmelserna i

a) lagen (1972:435) om överlastavgift,

b) bilskrotningslagen (1975:343),

c) lagen (1976:206) om felparkeringsavgift,

d) lagen (1976:339) om saluvagnsskatt,

e) fordonsskattelagen (1988:327),

f) lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,

g) lagen (1994:419) om brottsofferfond,

h) skattebetalningslagen (1997:483), eller

i) lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon.

Företrädesrätten enligt första stycket 1 gäller även sådant utländskt underhållsbidrag som får verkställas i Sverige, om bidragsfordringen vid verkställighetstillfället inte är äldre än fem år.

23 §¹¹

Har arbetsgivaren innehållit medel vid utmätning av lön i allmänt mål för fordran med företrädesrätt enligt 14 § första stycket 1 eller 3, är gäldenären inte längre betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av det innehållna beloppet, även om det inte kan tas ut hos arbetsgivaren. Detsamma gäller när medel har innehållits för fordran som avser underhållsbidrag, om fordringen till-

Har arbetsgivaren innehållit medel vid utmätning av lön avseende fordran med företrädesrätt enligt 14 § första stycket 1 eller 3, är gäldenären inte längre betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av det innehållna beloppet, även om det inte kan tas ut hos arbetsgivaren. Detsamma gäller när medel har innehållits för fordran som avser underhållsbidrag, om fordringen tillkom-

¹¹ Senaste lydelse 1996:1032.

kommer allmän försäkringskassa enligt 31 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

mer allmän försäkringskassa enligt 31 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

13 kap.

21 §

Bestämmelserna i 1, 13, 14 och 20 §§ gäller ej i fråga om sökanden i *allmänt mål. I sådant mål gäller ej heller 4-6 §§, 7 § första-tredje styckena, 8 och 9 §§ annat än om fördelning skall ske med enskild borgenär eller om det är särskilt föreskrivet att fördelningssammanträde skall hållas. Bestämmelsen i 7 § tredje stycket får ej tillämpas i allmänt mål, om sökandens fordran berörs av tvisten.*

Bestämmelserna i 1, 13, 14 och 20 §§ gäller ej i fråga om sökanden i mål som rör fordran som avses i 1 kap. 2 c § första stycket *skattebetalningslagen (1997:483).*

17 kap.

3 §¹²

Sökanden ansvarar inte för förrättningskostnaderna för utmätning enligt 7 kap. 21 § eller för handräckning enligt 8 kap. 18 §.

Sökanden ansvarar inte heller för förrättningskostnaderna i mål om utmätning av fordran som vid utmätning av lön har företrädesrätt enligt 7 kap. 14 §.

Vid avhysning ansvarar sökanden ej för kostnad för förvaring av svarandens egendom eller för annan åtgärd som väsentligen avser att skydda svaranden mot förlust. Detsamma gäller kostnad för försäljning

Sökanden ansvarar inte för 1. förrättningskostnaderna för utmätning enligt 7 kap. 21 § eller för handräckning enligt 8 kap. 18 §,

2. förrättningskostnaderna i mål om utmätning av fordran som vid utmätning av lön har företrädesrätt enligt 7 kap. 14 §,

3. förrättningskostnaderna i mål rörande fordran enligt bötesverkställighetslagen (1979:189), lagen (1976:206) om felparkeringsavgift och liknande fordringar,

4. kostnad vid avhysning för förvaring av svarandens egen-

¹² Senaste lydelse 1995:298.

enligt 6 kap. 7 §.

dom eller för annan åtgärd som väsentligen avser att skydda svaranden mot förlust,
5. kostnad för försäljning enligt 6 kap. 7 §.

Nuvarande lydelse

18 kap.

1 §¹³

Kronofogdemyndighetens beslut överklagas skriftligen hos den tingsrätt inom kronofogdemyndighetens verksamhetsområde som regeringen föreskriver.

I den mån det inte föreskrivs något annat i detta kapitel gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden vid överklagande i utsökningsmål. Kronofogdemyndigheten skall dock inte vara part i domstolen.

Föreslagen lydelse

Kronofogdemyndighetens beslut överklagas skriftligen hos den tingsrätt som anges i följande uppställning.

<i>Tingsrätt</i>	<i>Svaranden har sitt hemvist i</i>
<i>Stockholms tingsrätt</i>	<i>Stockholms län</i>
<i>Uppsala tingsrätt</i>	<i>Uppsala län</i>
<i>Eskilstuna tingsrätt</i>	<i>Södermanlands län</i>
<i>Linköpings tingsrätt</i>	<i>Östergötlands län</i>
<i>Jönköpings tingsrätt</i>	<i>Jönköpings län</i>
<i>Växjö tingsrätt</i>	<i>Kronobergs län</i>
<i>Kalmar tingsrätt</i>	<i>Kalmar län</i>
<i>Gotlands tingsrätt</i>	<i>Gotlands län</i>
<i>Blekinge tingsrätt</i>	<i>Blekinge län</i>
<i>Kristianstads tingsrätt</i>	<i>en kommun som vid utgången av år 1996 ingick i Kristianstads län</i>
<i>Malmö tingsrätt</i>	<i>en kommun som vid utgången av år 1996 ingick i Malmöhus län</i>
<i>Halmstads tingsrätt</i>	<i>Hallands län</i>

¹³ Senaste lydelse 1996:1438.

<i>Göteborgs tingsrätt</i>	<i>en kommun som vid utgången av år 1997 ingick i Göteborgs och Bohus län</i>
<i>Vänersborgs tingsrätt</i>	<i>en kommun som vid utgången av år 1997 ingick i Älvsborgs län</i>
<i>Skövde tingsrätt</i>	<i>en kommun som vid utgången av år 1997 ingick i Skaraborgs län</i>
<i>Karlstads tingsrätt</i>	<i>Värmlands län</i>
<i>Örebro tingsrätt</i>	<i>Örebro län</i>
<i>Västmanlands tingsrätt</i>	<i>Västmanlands län</i>
<i>Falu tingsrätt</i>	<i>Dalarnas län</i>
<i>Gävle tingsrätt</i>	<i>Gävleborgs län</i>
<i>Ångermanlands tingsrätt</i>	<i>Västernorrlands län</i>
<i>Östersunds tingsrätt</i>	<i>Jämtlands län</i>
<i>Umeå tingsrätt</i>	<i>Västerbottens län</i>
<i>Luleå tingsrätt</i>	<i>Norrbottens län</i>

Med svarandens hemvist förstås den ort där han är bosatt samt, beträffande dödsbo, den ort där den döde senast var bosatt och, beträffande annan juridisk person, den ort som enligt 10 kap. rättegångsbalken grundar domstols behörighet i tvistemål i allmänhet.

Har svaranden inte hemvist i Sverige överklagas Kronofogdemyndighetens beslut hos Stockholms tingsrätt.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §

I den mån det inte föreskrivs något annat i detta kapitel gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden vid överklagande i utskningsmål.

17 §¹⁴

Ett beslut, genom vilket en domstol har funnit kronofogdemyndigheten behörig att ta upp en ansökan om verkställighet eller har hänvisat ett mål till en viss kronofogdemyndighet, får inte överklagas. Detsamma gäller ett

Ett beslut av en domstol med anledning av ett sådant överklagande som avses i 6 § andra stycket andra meningen får inte överklagas.

¹⁴ Senaste lydelse 1994:1038.

beslut av en domstol med anledning av ett sådant överklagande som avses i 6 § andra stycket andra meningen.

Denna lag träder i kraft den ---.

3 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)

Härigenom föreskrivs i fråga om skattebetalningslagen (1997:483)¹⁵

dels att 17 kap. 7 § och 20 kap. 2 § skall upphöra att gälla,

dels att 11 kap. 12 §, 17 kap. 3, 6 b och 10 §§, 18 kap. 7 §, 19 kap. 8 och 9 §§, 20 kap. 1 och 3–7 §§, 21 kap. 5 §, 22 kap. 2 och 4 §§ samt rubrikerna närmast före 20 kap. 1 och 7 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas 13 nya paragrafer, 1 kap. 2 c §, 17 kap. 7 a–7 d §§ och 20 kap. 8–15 §§, ett nytt kapitel, 20 a kap., samt närmast före 17 kap. 7 a §, 20 kap. 12–14 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 c §

Bestämmelserna i 20 och 20 a kap. gäller, förutom skatt och avgift som avses i 1 och 2 §§, även annan skatt och avgift samt böter, viten och andra medel som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom samt, enligt vad regeringen närmare föreskriver, annan liknande fordran som staten eller en kommun har rätt till. I annan lag kan föreskrivas att även någon annan fordran omfattas av bestämmelserna i 20 och 20 a kap.

Bestämmelserna i 20 a kap. är inte tillämpliga på fordringar enligt vattenlagen (1918:523), vattenlagen (1983:291), 25 kap. 8 § miljöbalken, 6 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, rättshjälpslagen

¹⁵ Senaste lydelse av 17 kap. 7 § prop. 2002/03:99.

(1996:1619), studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395), bötesverkställighetslagen (1979:189) eller fordringar för vilka särskilda bestämmelser om preskription gäller.

11 kap.

12 §¹⁶

En sådan säkerhet som avses i 49 a kap. 13 § första stycket 3 inkomstskattelagen (1999:1229) skall vara en av bank utfärdad garantiförbindelse och avse det belopp som bestämts med stöd av 11 a §. Ställd säkerhet får tas i anspråk om den slutliga skatten inte betalas. Har flera säkerheter ställts och överstiger säkerheterna den slutliga skatten skall ianspråktagandet av säkerheterna fördelas efter skälig grund. I övrigt skall bestämmelserna om säkerhet i 10–12 §§ och 13 § 2 lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. tillämpas. Vad som sägs där om kronofogdemyndigheten gäller då i stället skattemyndigheten.

Om säkerheten inte behöver tas i anspråk, skall skälig kostnad för ställd säkerhet ersättas av staten. Bestämmelserna i 6–11 §§ lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. skall tillämpas.

17 kap.

3 §¹⁷

Om det i de fall som anges i 2 § första stycket 2 eller 3 kan antas att skatten inte kommer

Om det i de fall som anges i 2 § första stycket 2 eller 3 kan antas att skatten inte kommer

¹⁶ Senaste lydelse 2002:538.

¹⁷ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

att betalas i rätt tid, får anstånd beviljas endast om den skattskyldige ställer säkerhet för beloppet *genom en av bank utfärdad garantiförbindelse eller någon annan form av borgen*. Anstånd får dock beviljas utan att säkerhet ställs, om anståndsbeloppet är förhållandevis obetydligt eller det annars finns särskilda skäl. Ställd säkerhet får tas i anspråk när anståndstiden gått ut. I övrigt skall bestämmelserna om säkerhet i 10–12 §§ och 13 § 2 lagen (1993:891) om *indrivning av statliga fordringar m.m.* tillämpas. *Vad som där sägs om kronofogdemyndighet gäller då i stället Skatteverket.*

Om yrkandet i omprövningsärendet eller målet bifalls, skall kostnad för ställd säkerhet ersättas av staten. Ersättningen skall minskas om endast en del av yrkandet bifalls eller om det skulle vara oskäligt att ersättning lämnas. I övrigt skall bestämmelserna i 6–11 §§ lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m. tillämpas.

6 b §¹⁸

Anstånd enligt 6 a § får endast beviljas om den skattskyldige ställer säkerhet för beloppet *genom en av bank utfärdad garantiförbindelse eller någon annan form av borgen*. *Då tillämpas bestämmelserna i 3 § första stycket tredje–femte meningarna.*

Anstånd enligt 6 a § får endast beviljas om den skattskyldige ställer säkerhet för beloppet. *Ställd säkerhet får tas i anspråk när anståndstiden gått ut. I övrigt skall bestämmelserna i 7 a–7 c §§ och 7 d § 2 tillämpas.*

Första stycket gäller inte i de fall anståndet avser skatt som skall betalas för nyttjanderätt eller rätt till ränta, avkastning eller annan

¹⁸ Senaste lydelse 2001:328.

förmån eller rätt som avses i 18 § andra stycket lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Säkerhet

7 a §

När anstånd beviljas får Skatteverket ta emot säkerhet som den skattskyldige eller, där den skattskyldige kan antas medge det, någon annan erbjuder sig att ställa.

7 b §

Säkerhet får bestå av pant, borgen eller företagsinteckning.

Borgen skall ställas såsom för egen skuld. Om borgen ställs av två eller flera personer gemensamt, skall den vara solidarisk.

7 c §

Skatteverket skall vid mottagandet av säkerhet besluta under vilka förutsättningar säkerheten får tas i anspråk. Beslutet får ändras när det finns anledning till det.

7 d §

Sedan Skatteverket beslutat att ta säkerhet i anspråk gäller, om säkerheten utgörs av

1. pant; att den får tillgodosgöras i den ordning som gäller för utmätt egendom,

2. borgen; att den genast får utsökas och att bestämmelserna i 20 kap. då gäller samt att utmätning av lön med företrädesrätt enligt 7 kap. 14 § 3 utsöknings-

balken får äga rum om det är medgivet för den fordran som säkerheten avser,

3. företagsinteckningsbrev; att utmätning genast får ske i den egendom som omfattas av företagsinteckningen, även när detta gäller i annan näringsverksamhet än den skattskyldiges.

10 §

Indrivning får inte begäras av ett belopp som omfattas av anstånd. *Ansökan om verkställighet får inte göras av ett belopp som omfattas av anstånd.*

18 kap.

7 §

En återbetalning enligt 1–3 §§ skall inte göras av belopp som

1. understiger 100 kronor,
2. kan antas komma att föras över till annan stat med stöd av 5 §,
3. behövs för betalning av skatteskuld efter beslut om ackord enligt *lagen (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar m.m.*,
3. behövs för betalning av skatteskuld efter beslut om ackord enligt *20 kap. 12 §*,

4. kan komma att behövas för betalning av sådan annan skatt än F-skatt och särskild A-skatt som har beslutats men ännu inte skall ha betalats,

5. kan komma att behövas för betalning av sådan annan skatt än F-skatt och särskild A-skatt som inte har beslutats men med fog kan antas komma att beslutas, eller

6. enligt vad den skattskyldige har meddelat skall användas för betalning av framtida skatteskulder.

Om det finns särskilda skäl, får även belopp som understiger 100 kronor återbetalas.

Det finns bestämmelser som förhindrar återbetalning också i *lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.*

19 kap.**8 §¹⁹**

Om betalning inte sker i rätt tid, skall ränta, för tid efter den dag skatten senast skulle ha betalats till *dess ränta skall* beräknas enligt 9 §, beräknas efter en räntesats som motsvarar basräntan plus 15 procentenheter.

Om betalning inte sker i rätt tid, skall ränta, för tid efter den dag skatten senast skulle ha betalats till *den avstämning av skattekontot som inträffar efter den dag skatten skulle ha betalats enligt betalningsuppsmaning*, beräknas efter en räntesats som motsvarar basräntan plus 15 procentenheter. *För tid därefter beräknas räntan efter en räntesats som motsvarar basräntan.*

9 §²⁰

När det är fråga om skatt som har lämnats till kronofogdemyndigheten för indrivning eller verkställighet enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beräknas kostnadsräntan efter en räntesats som motsvarar basräntan från och med dagen efter den då beslutet om skatten registrerades i *utsöknings- och indrivningsdatabasen* enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i *kronofogdemyndigheternas* verksamhet.

Har Skatteverket ansökt om verkställighet enligt *utsökningsbalken före utgången av den tid som avses i 8 § första meningen* eller enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beräknas kostnadsräntan efter en räntesats som motsvarar basräntan från och med dagen efter den då beslutet om skatten registrerades i *utsökningsdatabasen* enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i *Kronofogdemyndighetens* verksamhet.

20 kap.***Begäran om indrivning******Ansökan om verkställighet*****1 §**

Om ett *skattebelopp* inte har betalats i rätt tid *skall, om inte*

Om ett *belopp* inte har betalats i rätt tid *får Skatteverket*

¹⁹ Senaste lydelse 1997:1032.

²⁰ Senaste lydelse 2001:191.

särskilda skäl talar emot det, ansöka om verkställighet.
fordringen lämnas till kronofogdemyndigheten för indrivning, om det obetalda beloppet uppgår till

1. minst 10 000 kronor i fråga om en skattskyldig som skall lämna skattedeklaration eller som, utan att vara skyldig att lämna sådan deklaration, har F-skattsedel,

2. minst 500 kronor i fråga om andra skattskyldiga.

I fråga om en skattskyldig som avses i första stycket 1 skall fordringen också lämnas till kronofogdemyndigheten för indrivning, om ett belopp på minst 500 kronor varit obetalt under en längre tid.

Om verkan av betalningsuppgörelse och anstånd är föreskrivet i 7 § tredje stycket och 17 kap. 10 §.

3 §

Innan indrivning begärs skall den skattskyldige uppmanas att betala skattebeloppet, om inte särskilda skäl talat mot det.

Innan Skatteverket ansöker om verkställighet skall den skattskyldige uppmanas att betala beloppet, om inte särskilda skäl talar mot det.

4 §

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Utöver vad som framgår av 3 kap. utsökningsbalken utgör vid verkställighet beslutet om debitering exekutionstitel. I fråga om debiteringar som registreras på den skattskyldiges skattekonto utgör dock beslutet att ansöka om verkställighet för ett underskott på

skattekontot exekutionstitel.

5 §

Bestämmelser om när ansökan om verkställighet skall anses gjord finns i 2 kap. 30 § tredje stycket utsökningsbalken.

Bestämmelser om när ansökan om verkställighet skall anses gjord finns i 2 kap. 1 § fjärde stycket utsökningsbalken.

6 §

Om en fordran på ett skattebelopp har lämnats för indrivning, skall kronofogdemyndigheten också driva in räntan på beloppet.

Om Skatteverket har ansökt om verkställighet för en fordran skall Kronofogdemyndigheten också ta ut räntan eller, i förekommande fall, dröjsmålsavgift enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift på beloppet.

Kronofogdemyndigheten skall beräkna räntan för tiden efter det att fordringen har lämnats för indrivning.

Bestämmelser om hur räntan skall beräknas finns i 19 kap. 2, 3, 9 och 10 §§.

Konkurs**Betalningsuppgörelse**

7 §

Om den skattskyldige är försatt i konkurs, skall fordran på skattebelopp som inte har betalats lämnas till kronofogdemyndigheten för åtgärder som avses i 16 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m., även om förfallodagen ännu inte är inne.

Skatteverket får träffa en betalningsuppgörelse med den skattskyldige

1. om det kan antas vara till fördel för det allmänna, eller
2. om det är påkallat med hänsyn till den skattskyldiges personliga förhållanden.

En betalningsuppgörelse enligt första stycket får förenas med villkoret att den skattskyldige betalar sin skuld i poster vid olika tidpunkter (avbetalning).

Ansökan om verkställighet får inte göras av ett belopp som omfattas av en betalningsuppgörelse.

8 §

En betalningsuppgörelse får inte träffas för längre tid än vad som behövs för att den skattskyldige skall kunna betala sin skuld.

Endast om det finns synnerliga skäl får en betalningsuppgörelse, som inte förenas med villkor om avbetalning, träffas för längre tid än ett år.

9 §

En betalningsuppgörelse får återkallas om den skattskyldige inte följer den uppgjorda avbetalningsplanen eller om det i annat fall finns särskild anledning till återkallelse.

10 §

När en betalningsuppgörelse träffas får Skatteverket ta emot säkerhet som den skattskyldige eller, där den skattskyldige kan antas medge det, någon annan erbjuder sig att ställa.

Bestämmelser om säkerhet finns i 17 kap. 7 a–7 d §§.

11 §

Skatteverket får i fråga om fordringar som registrerats hos verket för beslut om ackord, nedsättning av fordran eller liknande träffa betalningsuppgörelse enligt 7–10 §§.

Ackord

12 §

Skatteverket får anta förslag om ackord om det kan anses ekonomiskt fördelaktigt för det allmänna och det inte med hänsyn till den skattskyldiges personliga förhållanden eller av annan anledning framstår som olämpligt från allmän synpunkt.

Ackordsförslag som inte framställts i konkurs eller enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion får antas endast om övriga borgenärer som ackordet angår godkänner det.

Skuldsanering

13 §

Skatteverket får besluta om nedsättning av fordran och godta förslag om frivillig skuldsanering om förutsättningarna för skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334) är uppfyllda. Beslut om nedsättning av fordran får dock fattas endast om de övriga borgenärer som skuldsaneringen angår gör motsvarande eftergift.

Konkurs m.m.

14 §

Skatteverket får ansöka om att en skattskyldig skall försättas i konkurs. Skatteverket får också ansöka om likvidation och företagsrekonstruktion.

15 §

Om det allmänna har en fordran hos en gäldenär som försatts i konkurs skall Skatteverket göra gällande denna fordran i konkursen och även i övrigt bevaka den rätt i konkursen som med anledning av fordran tillkommer det allmänna. Skatteverket skall också företräda det allmänna som borgenär vid företagsrekonstruktion.

*20 a kap. Preskription**Ordinarie preskriptionstid**1 §*

En fordran preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår under vilket skatteskulden uppstått genom avstämning av skattekontot enligt 3 kap. 6 § första stycket.

En fordran, som inte skall registreras i skattekontot, preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår då den förföll till betalning, om inte annat följer av tredje stycket.

Har en fordran fastställts till sitt belopp

1. sedan den förfallit till betalning eller

2. sedan föreskriven tid för avlämnande av deklaration eller annan redovisning för fordringen gått ut,

räknas preskriptionstiden i fråga om sådan del av fordringen som dessförinnan inte har kunnat

utsökas från utgången av det kalenderår då fastställelsen ägde rum.

2 §

Har för en fordran gällt mer än en sista betalningsdag, skall fordringen anses ha förfallit till betalning på den betalningsdag som inföll först.

Preskriptionstid vid anstånd m.m.

3 §

Medges den som svarar för betalning av en fordran, som inte registreras i skattekontot, helt eller delvis anstånd med betalningen preskriberas fordringen i motsvarande mån tidigast två år efter utgången av det kalenderår då anståndet upphörde att gälla.

4 §

Om beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion har meddelats på grund av en ansökan som gjorts innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord skall vara fullgjort. Inleds skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334) innan fordringen har preskriberats, preskriberas den tidigast två år efter utgången av det kalenderår då beslutet om att inleda skuldsanering

meddelades eller, om skuldsanering beslutas, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.

Första stycket gäller inte om ansökan om företagsrekonstruktion görs eller skuldsanering inleds under tid då preskriptionstiden är förlängd på grund av 6 §.

5 §

Träffas en betalningsuppgörelse enligt 20 kap. 7 § eller får den som svarar för betalning av en fordran helt eller delvis anstånd med utmätning enligt 4 kap. 10 a–10 d §§ utsökningsbalken, preskriberas fordringen såvitt gäller honom tidigast vid utgången av det kalenderår då betalningen skall vara fullgjord enligt uppgörelsen eller beslutet om anstånd. Fordringen preskriberas härigenom dock inte senare än tio år efter utgången av det kalenderår då preskription annars skulle inträda enligt 1 §.

Preskriptionstid vid beslut om preskriptionsförlängning

6 §

Skatteverket får, före utgången av preskriptionstid som gäller enligt 1, 3–5 eller 7 §, besluta om förlängning av preskriptionstiden mot den som svarar för betalning av en fordran, om han

1. har överlätit, undanskaffat eller upplåtit särskild rätt till egendom och det kan antas att

han gjort detta för att försvåra det allmännas möjligheter att få betalt för fordringen,

2. har saknat känt hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig,

3. inte har kunnat anträffas på känt hemvist inom landet och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig samt det kan antas att han hållit sig undan, eller

4. har stadigvarande vistats utomlands.

En förlängning enligt första stycket 2–4 får beslutas endast om förhållandena som anges där kan antas ha varit av betydelse för det allmännas möjligheter att få betalt för sin fordran och särskilda skäl inte talar mot en förlängning.

Mot en juridisk person får förlängning enligt första stycket 2–4 beslutas, om sådana förhållanden som anges där har förelegat i fråga om en företrädare för den juridiska personen och detta med hänsyn till företrädarens inflytande över eller befattning med den juridiska personens verksamhet kan antas ha varit av betydelse för det allmännas möjligheter att få betalt för sin fordran.

7 §

Vid tillämpning av 6 § skall preskriptionstiden förlängas till utgången av femte kalenderåret efter det då preskription annars skulle inträda enligt 1 §.

Den i första stycket angivna ti-

den får på nytt förlängas med ytterligare fem år om det är påkallat från allmän synpunkt.

8 §

Om Skatteverket har beslutat om förlängning av preskriptionstiden, preskriberas fordringen tidigast när beslutet fått laga kraft.

Innebörden av preskription

9 §

Preskription innebär att åtgärder för att få betalt för en fordran inte får vidtas. Har fordringen innan preskription inträtt helt eller delvis säkerställts genom sådan åtgärd, får dock denna fullföljas efter preskriptionstidens utgång.

Innan beslut om förlängning av preskriptionstid enligt 6 § fått laga kraft får åtgärd för att få betalt för fordringen inte vidtas utöver vad som krävs för att säkerställa den. Lös egendom som hastigt faller i värde eller kräver alltför kostsam vård får dock säljas.

Har Skatteverkets beslut om förlängning av preskriptionstiden undanröjts genom beslut, som har fått laga kraft, skall åtgärd som avses i andra stycket såvitt möjligt återgå.

10 §

Preskription av en huvudfordran omfattar även fordran på ränta och annan tilläggsförpliktelse samt fordran på grund av

borgen. Om flera har gått i borgen för betalning av en fordran gäller 9 § preskriptionslagen (1981:130).

Svarar flera solidariskt för betalningen av en fordran i andra fall än som avses i första stycket, inverkar det förhållandet att preskription har inträtt mot någon av dem inte på de övrigas betalningsskyldighet.

11 §

Preskription inskränker inte det allmännas rätt att ta ut sin fordran ur egendom i vilken det allmänna har panträtt till säkerhet för fordringen.

21 kap.

5 §²¹

En begäran om omprövning skall ha kommit in till Skatteverket inom två månader från den dag då sökanden fick del av beslutet, om beslutet gäller

1. preliminär taxering,
2. sättet att ta ut preliminär skatt,
3. debitering eller ändring av preliminär skatt,
4. verkställande av skatteavdrag,
5. anstånd med redovisning eller inbetalning av skatt,
6. kostnadsavdrag vid beräkning av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter, *eller*
7. särskild redovisning av arbetsgivaravgifter enligt 10 kap. 12 §.
6. kostnadsavdrag vid beräkning av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter,
7. särskild redovisning av arbetsgivaravgifter enligt 10 kap. 12 §,
8. *ianspråktagande av säkerhet, eller*
9. *förlängning av preskriptionstid.*

²¹ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

22 kap.**2 §**

Beslut i fråga om

1. befrielse enligt 5 kap. 11 § från skyldigheten att göra skatteavdrag,
2. skatterevision enligt 14 kap. 7 §,
3. anstånd enligt 17 kap. 6 § med betalning av skatt, *och*
4. föreläggande vid vite enligt 23 kap. 2 §,
3. anstånd enligt 17 kap. 6 § med betalning av skatt,
4. föreläggande vid vite enligt 23 kap. 2 §,
5. *betalningsuppgörelse enligt 20 kap. 7 eller 11 §,*
6. *ackord enligt 20 kap. 12 §,*
7. *beslut om nedsättning av fordran enligt 20 kap. 13 §, och*
8. *ansökan om konkurs, likvidation eller företagsrekonstruktion enligt 20 kap. 14 §,*

får inte överklagas.

4 §

Ett överklagande skall ha kommit in inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet, om det gäller

1. preliminär taxering,
2. sättet att ta ut preliminär skatt,
3. debitering eller ändring av preliminär skatt,
4. verkställande av skatteavdrag,
5. anstånd med redovisning eller inbetalning av skatt,
6. kostnadsavdrag vid beräkning av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter, *eller*
7. särskild redovisning av arbetsgivaravgifter enligt 10 kap. 12 §.
6. kostnadsavdrag vid beräkning av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter,
7. särskild redovisning av arbetsgivaravgifter enligt 10 kap. 12 §,
8. *ianspråktagande av säkerhet, eller*
9. *förlängning av preskriptionstid.*

Denna lag träder i kraft den ---.

Vid ikraftträdandet upphör följande lagar att gälla

1. lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.,
2. lagen (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar, och
3. lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:512) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1962:512) om indrivning i Sverige av underhållsbidrag, fastställda i Danmark, Finland, Island eller Norge skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²²

Framställning om erhållande av verkställighet göres hos myndighet i den fördragsslutande stat, där sökanden vistas, eller i den stat, där domen eller beslutet meddelades eller förbindelsen ingicks.

Vistas sökanden i Sverige, görs framställningen direkt hos *en behörig kronofogdemyndighet*.

Vistas sökanden i Sverige, görs framställningen direkt hos *Kronofogdemyndigheten*.

Framställning, som gjorts i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall av behörig myndighet översändas till *en behörig kronofogdemyndighet eller, om ovisshet råder angående behörig kronofogdemyndighet, till Skatteverket*.

Framställning, som gjorts i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall av behörig myndighet översändas till *Kronofogdemyndigheten*.

Myndighet, som i Danmark, Finland, Island eller Norge förskottsvis utbetalat bidrag, får göra framställning om indrivning av bidraget direkt hos *myndighet som avses i tredje stycket*.

Myndighet, som i Danmark, Finland, Island eller Norge förskottsvis utbetalat bidrag, får göra framställning om indrivning av bidraget direkt hos *Kronofogdemyndigheten*.

Handling, som är avfattad på finska eller isländska språket, skall vara åtföljd av bestyrkt översättning i erforderliga delar till svenska, danska eller norska språket.

Denna lag träder i kraft den ---.

²² Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

5 Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

Härigenom föreskrivs att 22 § kupongskattelagen (1970:624) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §²³

Om en central värdepappersförvarare eller ett aktiebolag inte betalar in kupongskatt i föreskriven tid, skall Skatteverket förelägga värdepappersförvararen eller bolaget att inom viss tid fullgöra sin betalningsskyldighet.

Obetalda kupongskattebelopp samt dröjsmålsavgifter skall av Skatteverket lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för obetalda kupongskattebelopp och dröjsmålsavgifter.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Överklagande av beslut inverkar inte på skyldigheten att betala skatt eller dröjsmålsavgift.

Denna lag träder i kraft den ---.

²³ Senaste lydelse 1998:1485.

6 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs att 8 § kreditupplysningslagen (1973:1173) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²⁴

En uppgift om en fysisk person skall gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare skall gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. En uppgift om skuldsanering skall dock alltid gallras senast efter fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (1994:334) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som inhämtats från *exekutionsväsendet* i dess verksamhet med *indrivning och* utsökning skall gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 9 kap. 19 § första stycket andra meningen sekretesslagen (1980:100).

En uppgift som inhämtats från *Kronofogdemyndigheten* i dess verksamhet med utsökning skall gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 9 kap. 19 § första stycket andra meningen sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den ---.

²⁴ Senaste lydelse 2003:504.

7 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 26 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

26 §

En avgift enligt 25 § skall efterges, om den underlåtenhet som föranlett avgiften framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som bolaget inte har kunnat råda över. Avgiften skall också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

Om en avgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för avgift som inte betalas. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla bolaget och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla registreringsmyndigheten.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Denna lag träder i kraft den ---.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:206) om felparkeringsavgift

Härigenom föreskrivs att 6 och 13 §§ lagen (1976:206) om felparkeringsavgift skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §²⁵

Betalas inte en felparkeringsavgift inom föreskriven tid, skall fordonets ägare erinras om betalningsansvaret och uppmanas att inom viss tid betala avgiften.

Betalas inte avgiften efter uppmaning, skall ett åläggande utfärdas för fordonets ägare att inom viss tid betala en förhöjd avgift. Det belopp med vilket avgiften skall höjas fastställs av regeringen. Följs inte åläggandet, skall avgiften *indrivnas*. Regeringen får föreskriva om ytterligare avgiftsförhöjning i samband med *indrivning*.

Betalas inte avgiften efter uppmaning, skall ett åläggande utfärdas för fordonets ägare att inom viss tid betala en förhöjd avgift. Det belopp med vilket avgiften skall höjas fastställs av regeringen. Följs inte åläggandet, skall *Vägverket ansöka om verkställighet av* avgiften. Regeringen får föreskriva om ytterligare avgiftsförhöjning i samband med *verkställighet*.

13 §²⁶

Åläggande enligt 6 § andra stycket får inte utfärdas senare än ett år efter den dag då överträdelsen skedde.

Om en felparkeringsavgift inte betalas efter ett sådant åläggande som avses i 6 § andra stycket skall Vägverket *begära indrivning av avgiften*. Regeringen får meddela föreskrifter om att *indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp*.

Av 1 kap. 2 c § första stycket *skattebetalningslagen (1997:483)* följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för felparkeringsavgift som inte betalas efter ett sådant åläggande som avses i 6 § andra stycket. Det som där sägs om *skattskyldig* skall då i stället gälla fordonets ägare och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om *Skatteverket* skall i stället

²⁵ Senaste lydelse 1981:142.

²⁶ Senaste lydelse 1997:487.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske oavsett om åläggandet har fått laga kraft.

gälla Vägverket.

Verkställighet enligt utsökningsbalken får ske oavsett om åläggandet har fått laga kraft.

Denna lag träder i kraft den...

9 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 8 § arbetsmiljölagen (1977:1160) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

8 §²⁷

Avgift får påföras bara om ansökan har delgetts den som anspråket riktas mot inom fem år från den tidpunkt då överträdelsen skedde.

Ett beslut varigenom någon påförs avgift skall genast sändas till länsstyrelsen. Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in i beslutet.

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i andra stycket, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgiften skall lämnas för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utskökningsbalken ske.*

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i andra stycket, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Av 1 kap. 2 c § skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 kap. den lagen gäller för avgift som inte betalas. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla den som har gjort sig skyldig till överträdelsen och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla länsstyrelsen.*

Denna lag träder i kraft den ---.

²⁷ Senaste lydelse 1997:520.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²⁸

Har ett beslut om betalningssäkring överlämnats till *kronofogdemyndighet* för verkställighet, får myndigheten ta emot säkerhet som gäldenären eller, där gäldenären kan antas medge det, annan erbjuder sig att ställa.

Tar Kronofogdemyndigheten emot säkerhet, skall länsrätten i motsvarande mån häva beslutet om betalningssäkring.

Är i annat fall fråga om betalningssäkring får *kronofogdemyndighet som anvisas av Skatteverket* ta emot säkerhet.

Säkerhet får tas i anspråk när fordringen har förfallit till betalning eller vid den senare tidpunkt som har medgivits.

I övrigt skall bestämmelserna i 10–13 §§ lagen (1993:891) om *indrivning av statliga fordringar m.m.* tillämpas.

Har ett beslut om betalningssäkring överlämnats till *Kronofogdemyndigheten* för verkställighet, får myndigheten ta emot säkerhet som gäldenären eller, där gäldenären kan antas medge det, annan erbjuder sig att ställa.

Tar Kronofogdemyndigheten emot säkerhet, skall länsrätten i motsvarande mån häva beslutet om betalningssäkring.

Är i annat fall fråga om betalningssäkring får Skatteverket ta emot säkerhet.

Säkerhet får tas i anspråk när fordringen har förfallit till betalning eller vid den senare tidpunkt som har medgivits.

I övrigt skall bestämmelserna i 10–13 §§ lagen (1993:891) om *indrivning av statliga fordringar m.m.* tillämpas.

Denna lag träder i kraft den ---.

²⁸ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

11 Förslag till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189)

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 6, 12 och 13 §§ samt rubrikerna närmast före 6 och 12 §§ bötesverkställighetslagen (1979:189) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bötesstraff verkställs genom uppbörd eller *indrivning*.

1 §²⁹
Bötesstraff verkställs genom uppbörd eller *ansökan om verkställighet hos Kronofogdemyndigheten*.

Lagens bestämmelser om böter gäller också vite. Bestämmelserna i 1–13 §§ gäller dessutom sådan särskild rättsverkan av brott som innefattar betalningsskyldighet. Vad som sägs i lagen om dom gäller även beslut.

Uppbörd av böter sker så snart dom, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har meddelats. *Indrivning* får däremot ej *ske* förrän domen har vunnit laga kraft eller föreläggandet har godkänts.

2 §
Uppbörd av böter sker så snart dom, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har meddelats. *Ansökan om verkställighet* får däremot ej *göras* förrän domen har vunnit laga kraft eller föreläggandet har godkänts.

Utan hinder av att dom eller föreläggande ej har meddelats får den misstänkte betala förskott på böter som kan komma att åläggas honom. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om sådan förskottsbetalning.

²⁹ Senaste lydelse 1983:352.

Indrivning

Om uppbörd inte skall ske eller om uppbörd inte har lett till full betalning, skall böterna lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Indrivningshinder

Skulle indrivning av böter vara till synnerligt men för den bötfälde eller någon som är beroende av honom för sin försörjning, kan kronofogdemyndigheten förordna att vidare verkställighet ej skall äga rum. Sådant förordnande får ej meddelas, om det är påkallat från allmän synpunkt att indrivningen fortgår.

Säkerhet får tas i anspråk när fordringen har förfallit till betalning eller vid den senare tidpunkt som har medgivits.

*Verkställighet*6 §³⁰

Av 1 kap. 2 c § skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 kap. den lagen gäller för böter i den mån annat inte föreskrivs i denna lag. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla den bötfälde och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla Rikspolisstyrelsen.

Verkställighetshinder

12 §

Skulle verkställighet hos Kronofogdemyndigheten av böter vara till synnerligt men för den bötfälde eller någon som är beroende av honom för sin försörjning, kan Rikspolisstyrelsen förordna att verkställighet ej skall äga rum. Sådant förordnande får ej meddelas, om det är påkallat från allmän synpunkt att verkställigheten fortgår.

13 §³¹

Åklagaren i den ort där den bötfälde finns får överklaga ett förordnande av en kronofogde-

Åklagaren i den ort där den bötfälde finns får överklaga ett förordnande av Rikspolisstyrel-

³⁰ Senaste lydelse 1993:902.

³¹ Senaste lydelse 1996:258.

myndighet enligt 12 § till tingsrätten i samma ort. Överklagandet skall ha kommit in till *kronofogdemyndigheten* inom tre veckor från den dag då åklagaren fick del av beslutet. Vid överklagande gäller i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden. Vid handläggningen av ärendet består tingsrätten av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får tingsrätten dock bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän.

Kronofogdemyndighetens beslut att inte meddela förordnande enligt 12 § får inte överklagas. Den bötfällda får dock begära prövning av beslutet i samband med klagan över utmätning.

sen enligt 12 § till tingsrätten i samma ort. Överklagandet skall ha kommit in till *Rikspolisstyrelsen* inom tre veckor från den dag då åklagaren fick del av beslutet. Vid överklagande gäller i övrigt lagen (1996:242) om domstolsärenden. Vid handläggningen av ärendet består tingsrätten av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får tingsrätten dock bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän.

Rikspolisstyrelsens beslut att inte meddela förordnande enligt 12 § får inte överklagas. Den bötfällda får dock begära prövning av beslutet i samband med klagan över utmätning.

Denna lag träder i kraft den ---.

12 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)³² dels att i 7 kap. 35 § ordet "kronofogdemyndighet" skall bytas ut mot "Kronofogdemyndigheten", dels att 5 kap. 1 § och 9 kap. 19 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §³³

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till

1. förundersökning i brottmål,
2. angelägenhet, som avser användning av tvångsmedel i sådant mål eller i annan verksamhet för att förebygga brott,
3. verksamhet som rör utredning i frågor om näringsförbud eller förbud att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde,
4. åklagarmyndighets, polismyndighets, Skatteverkets, Tullverkets eller Kustbevakningens verksamhet i övrigt för att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott, eller
5. Finansinspektionens verksamhet som rör övervakning enligt insiderstrafflagen (2000:1086)

om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs.

För uppgift som hänför sig till sådan underrättelseverksamhet som avses i 3 § polisdatalagen (1998:622) eller som i annat fall hänför sig till Säkerhetspolisens verksamhet för att förebygga eller avslöja brott mot rikets säkerhet eller förebygga terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott gäller sekretess, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas. Detsamma gäller uppgift som hänför sig till sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 § lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar samt sådan underrättelseverksamhet som avses i 2 § lagen (2001:85) om behandling av personuppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet.

³² Lagen omtryckt 1992:1474. Senaste lydelse av 7 kap. 35 § 1994:341.

³³ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

Sekretess enligt första och andra styckena gäller i annan verksamhet hos myndighet för att biträda åklagarmyndighet, polismyndighet, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen med att förebygga, uppdaga eller beivra brott samt hos tillsynsmyndighet i konkurs och inom *exekutionsväsendet* för uppgift som angår misstanke om brott.

Sekretess enligt första och andra styckena gäller i annan verksamhet hos myndighet för att biträda åklagarmyndighet, polismyndighet, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen med att förebygga, uppdaga eller beivra brott samt hos tillsynsmyndighet i konkurs och hos *Kronofogdemyndigheten* för uppgift som angår misstanke om brott.

Utan hinder av sekretessen enligt andra stycket kan enskild få uppgift om huruvida han eller hon förekommer i Säkerhetspolisens register med anledning av den verksamhet som bedrevs med stöd av

1. personalkontrollkungörelsen (1969:446) och de tilläggsföreskrifter som utfärdats med stöd av den,

2. förordningen den 3 december 1981 med vissa bestämmelser om verksamheten vid Rikspolisstyrelsens säkerhetsavdelningen, eller

3. motsvarande äldre bestämmelser.

Sekretessen gäller inte för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet hos Säkerhetspolisen som avses i andra stycket om uppgiften har införts i allmän handling före år 1949. I fråga om annan uppgift i allmän handling som hänför sig till sådan verksamhet som avses i andra stycket gäller sekretessen i högst sjuttio år. I fråga om uppgift i allmän handling i övrigt gäller sekretessen i högst fyrtio år.

9 kap.

19 §³⁴

Sekretess gäller inom *exekutionsväsendet* i mål eller ärende angående utsökning och *indrivning* samt i verksamhet enligt lagen (1986:436) om näringsförbud, för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står

Sekretess gäller hos *Kronofogdemyndigheten* i mål eller ärende angående utsökning samt i verksamhet enligt lagen (1986:436) om näringsförbud, för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften

³⁴ Senaste lydelse 2001:207.

klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men. Sekretessen gäller dock inte uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten

- i ett pågående mål, eller
- i ett avslutat mål, om verkställighet för annan förpliktelse söks inom två år eller om verkställighet tidigare sökts och uppgiften inte är äldre än två år.

kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men. *Detsamma gäller hos Skatteverket i ärende som registrerats hos verket för beslut om ackord, nedsättning av fordran eller liknande.* Sekretessen gäller dock inte uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten

- i ett pågående mål, eller
- i ett avslutat mål, om verkställighet för annan förpliktelse söks inom två år eller om verkställighet tidigare sökts och uppgiften inte är äldre än två år.

Sekretess gäller inte heller beslut i ett mål eller ärende.

Motsvarande sekretess gäller i myndighets verksamhet som avser förande av eller uttag ur *utsöknings- och indrivningsdatabasen* enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i *kronofogdemyndigheternas* verksamhet för uppgift som har tillförts databasen.

Motsvarande sekretess gäller i myndighets verksamhet som avser förande av eller uttag ur *utsökningsdatabasen* enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i *Kronofogdemyndighetens* verksamhet för uppgift som har tillförts databasen.

Utän hinder av sekretessen får uppgifter om en enskild lämnas till förvaltare i den enskildes konkurs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år, såvitt angår uppgift om enskilds personliga förhållanden, och annars i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den ---.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer

Härigenom föreskrivs att 4 och 5 §§ lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §³⁵

Ansökan om kallelse på okända borgenärer görs hos kronofogdemyndigheten *i den region där gäldenären bör svara vid domstol i tvistemål i allmänhet eller, om gäldenären är avlidnen, där han hade bort svara vid domstol i sådana mål.* Om gäldenären är ett aktiebolag görs dock ansökan hos Patent- och registreringsverket.

Ansökan om kallelse på okända borgenärer görs hos Kronofogdemyndigheten. Om gäldenären är ett aktiebolag görs dock ansökan hos Patent- och registreringsverket.

Sökanden skall bifoga en förteckning över gäldenärens kända borgenärer och såvitt möjligt ange deras adress.

5 §³⁶

Kallelse på gäldenärens okända borgenärer utfärdas av myndigheten med föreläggande för dem att skriftligen anmäla sina fordringar till myndigheten senast sex månader från dagen för kallelsen.

Kallelsen skall skyndsamt kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Vidare skall myndigheten senast en månad före anmälningstidens utgång skicka underrättelser om kallelsen till alla borgenärer som har tagits upp i förteckningen över kända borgenärer och som har känd adress. Om ansökan har gjorts hos Patent- och registreringsverket, skall verket skicka en

Kallelsen skall skyndsamt kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Vidare skall myndigheten senast en månad före anmälningstidens utgång skicka underrättelser om kallelsen till alla borgenärer som har tagits upp i förteckningen över kända borgenärer och som har känd adress. Om ansökan har gjorts hos Patent- och registreringsverket, skall verket skicka en

³⁵ Senaste lydelse 1997:366.

³⁶ Senaste lydelse 1996:259.

underrättelse till *den kronofog-* underrättelse till *Kronofogde-*
demyndighet som avses i 4 §. *myndigheten.*

Denna lag träder i kraft den ---.

14 Förslag till lag om ändring i arbetstidslagen (1982:673)

Härigenom föreskrivs att 27 § arbetstidslagen (1982:673) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §³⁷

Frågor om övertidsavgift prövas av allmän domstol efter ansökan som skall göras av allmän åklagare inom två år från den tidpunkt då överträdelsen begicks. I fråga om sådan ansökan gäller bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för brott, på vilket inte kan följa svårare straff än böter, och bestämmelserna om kvarstad i brottmål. Sedan fem år har förflutit från den tidpunkt då överträdelsen begicks, får övertidsavgift ej tas ut. Övertidsavgifter tillfaller staten.

Ett beslut genom vilket någon har påförts en övertidsavgift skall genast sändas till länsstyrelsen. Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Den obetalda övertidsavgiften och dröjsmålsavgift skall lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Indrivningsåtgärder får inte vidtas sedan fem år har förflutit från det att beslutet vann laga kraft.*

Ett beslut genom vilket någon har påförts en övertidsavgift skall genast sändas till länsstyrelsen. Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Av 1 kap. 2 c § skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 kap. den lagen gäller för övertidsavgift som inte betalats i den mån annat inte föreskrivs i denna lag. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla arbetsgivare och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla länsstyrelsen. Ansökan om verkställighet får inte göras*

³⁷ Senaste lydelse 1997:527.

sedan fem år har förflutit från
det att beslutet vann laga kraft.

Denna lag träder i kraft den ---.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

Härigenom föreskrivs att 35 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §³⁸

Om skatten inte har betalats inom föreskriven tid, skall skattebeloppet och i förekommande fall dröjsmålsavgift på framställning av inskrivningsmyndigheten omedelbart lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för obetalda stämpelskattebelopp och dröjsmålsavgifter. Det som där i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla inskrivningsmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den ---.

³⁸ Senaste lydelse 1993:907.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter

dels att i 15 § ordet "kronofogdemyndigheternas" skall bytas ut mot "Kronofogdemyndighetens",

dels att 2, 3 och 11 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §³⁹

Om någon har rätt till ett belopp som avses i 1 § och om det allmänna mot denna person har en fordran, som är registrerad för *indrivning i utsöknings- och indrivningsdatabasen* enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i *kronofogdemyndigheternas* verksamhet och *drivs in enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.* skall från beloppet räknas av så mycket som kan gå till betalning av fordringen, om inte något annat följer av vad som nedan sägs. Med det allmännas fordran avses också förrättningskostnader i målet enligt 17 kap. 1 § utsökningsbalken. Endast vad som överstiger det allmännas fordran får utbetalas.

Om någon har rätt till ett belopp som avses i 1 § och om det allmänna mot denna person har en fordran, som är registrerad för *verkställighet i utsökningsdatabasen* enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i *Kronofogdemyndighetens* verksamhet och *avser skatt eller annan fordran som avses i 1 kap. 1–2 eller 2 c §§ skattebetalningslagen (1997:483)*, skall från beloppet räknas av så mycket som kan gå till betalning av fordringen, om inte något annat följer av vad som nedan sägs. Med det allmännas fordran avses också förrättningskostnader i målet enligt 17 kap. 1 § utsökningsbalken. Endast vad som överstiger det allmännas fordran får utbetalas.

3 §⁴⁰

Fråga om avräkning prövas av *kronofogdemyndighet*.
Den kronofogdemyndighet är

Fråga om avräkning prövas *Kronofogdemyndigheten*.

³⁹ Senaste lydelse 2001:189.

⁴⁰ Senaste lydelse 2001:189.

behörig som enligt registreringen i kronofogdemyndigheternas utsöknings- och indrivningsdatabas är tilldelad fordringen.

11 §⁴¹

Kronofogdemyndighetens beslut får inte överklagas i den del det innebär att avräkning inte skall ske. I övrigt tillämpas i fråga om kronofogdemyndighetens beslut enligt denna lag bestämmelserna om utmätning i allmänhet, om inte annat följer av 12 §.

I mål som avses i första stycket förs det allmännas talan av *Skatteverket*. I mål som avses i första stycket förs det allmännas talan av *Kronofogdemyndigheten*.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁴¹ Senaste lydelse 1993:519.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs att 8 a, 9 och 24 §§ lagen (1986:436) om näringsförbud skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §⁴²

Allmän åklagare får ansöka om näringsförbud i de fall som avses i 1 a och 2 §§, om han inte för talan om det enligt 8 §. Om åklagaren i de fall som avses i 1 a och 2 §§ förklarat sig avstå från att ansöka om näringsförbud, får ansökan i stället göras av Kronofogdemyndigheten. Om inte annat föreskrivs i denna lag, handläggs ett ärende om näringsförbud enligt 1 a och 2 §§ enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Om kronofogdemyndigheten ansökt om näringsförbud i tingsrätten företräder Skatteverket staten i högre domstol.

9 §⁴³

Varje kronofogdemyndighet skall särskilt uppmärksamma när det kan finnas skäl att meddela näringsförbud grundat på 1 a § och anmäla förhållandet till åklagaren.

Kronofogdemyndigheten skall särskilt uppmärksamma när det kan finnas skäl att meddela näringsförbud grundat på 1 a § och anmäla förhållandet till åklagaren.

24 §⁴⁴

Tillsyn över att näringsförbud och tillfälliga näringsförbud efterlevs utövas av kronofogdemyndigheten i den ort där den som har meddelats förbudet är bosatt eller, om denne inte är bosatt i Sverige, av kronofogdemyndigheten i Stockholm.

Tillsyn över att näringsförbud och tillfälliga näringsförbud efterlevs utövas av Kronofogdemyndigheten.

⁴² Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

⁴³ Senaste lydelse 1996:314.

⁴⁴ Senaste lydelse 1999:181.

Kronofogdemyndigheten har för tillsyn enligt första stycket rätt att få biträde av polismyndighet.

Om det finns skäl att misstänka att ett förbud överträds eller att den som fått dispens enligt 19 § åsidosätter vad som åligger honom i den verksamhet som avses med dispensen, eller vad som rätten föreskrivit i samband med att den beviljade dispens, skall Kronofogdemyndigheten göra anmälan om förhållandet till åklagaren.

Denna lag träder i kraft den ---.

18 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 29 § plan- och bygglagen (1987:10) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

29 §⁴⁵

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i 28 §, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgiften skall lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.*

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i 28 §, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för som inte betalats. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla den som påförts avgift och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla länsstyrelsen.*

Vid fördelning mellan staten och kommunen av medel som har influtit skall medel i första hand avsättas för kommunens fordran.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁴⁵ Senaste lydelse 1997:531.

19 Förslag till lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327)

Härigenom föreskrivs att 66 § och rubriken närmast före 66 § fordonsskattelagen (1988:327) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Indrivning och återbetalning av skatt

Verkställighet, återbetalning av skatt m.m.

66 §⁴⁶

Om skatten inte betalas i rätt tid skall den lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för skatt som inte betalats i rätt tid. Det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall då i stället gälla Vägverket.

Fordonsskatt som skulle ha betalats men inte har betalats får sättas ned genom automatisk databehandling på grundval av uppgifter i vägtrafikregistret. Vid återbetalning av fordonsskatt skall räknas av endast sådan fordonsskatt som är förfallen till betalning och som inte har betalats samt dröjsmålsavgift och skattetillegg som belöper på sådan skatt och sådana avgifter för registrering enligt lagen (2001:558) om vägtrafikregister som uppbärs i samband med uppbörd av fordonsskatt. I fråga om avräkningen skall 37, 38, 45 och 84 §§ tillämpas.

Begäran om omprövning eller överklagande inverkar inte på skyldigheten att betala skatt.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁴⁶ Senaste lydelse 2001:567.

20 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 8 § utlänningslagen (1989:529) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

8 §⁴⁷

Frågor om påförande av avgift enligt 7 § prövas av allmän domstol efter ansökan, som skall göras av allmän åklagare inom två år från det att överträdelsen upphörde. I fråga om sådan talan tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter och bestämmelserna om kvarstad i brottmål på motsvarande sätt. När fem år har gått efter det att överträdelsen upphörde, får avgift inte påföras. Avgiften tillfaller staten.

Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgift skall lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Indrivningsåtgärder får dock inte vidtas när fem år har gått efter det att beslutet vann laga kraft.*

Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Av 1 kap. 2 c § skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 kap. den lagen gäller för avgift som inte betalats i den mån annat inte föreskrivs i denna lag. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla den som påförts avgift och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla länsstyrelsen. Verkställighet får dock inte ske när fem år har gått efter det att beslutet vann laga kraft.*

Denna lag träder i kraft den ---.

⁴⁷ Senaste lydelse 1997:536.

21 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §⁴⁸

Frågor om påförande av avgift enligt 5 § prövas av allmän domstol efter ansökan, som skall göras av allmän åklagare inom två år efter det att överträdelsen upphörde. I frågor om sådan talan gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter och om kvarstad i brottmål. Sedan fem år har förflutit efter det att överträdelsen upphörde, får avgift inte påföras. Avgiften tillfaller staten.

Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Den obetalda avgiften och dröjsmålsavgift skall lämnas för indrivning. Indrivningsåtgärder får dock inte vidtas sedan fem år har förflutit från det beslutet vann laga kraft. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.*

Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att beslutet vann laga kraft. En upplysning om detta skall tas in i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift. *Av 1 kap. 2 c § skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 kap. den lagen gäller för avgiften i den mån annat inte föreskrivs i denna lag. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla den som påförts avgift och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla länsstyrelsen. Verkställighet får dock inte ske sedan fem år har förflutit från det beslutet vann laga kraft.*

Denna lag träder i kraft den ---.

⁴⁸ Senaste lydelse 1997:537.

22 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:314) om ömsesidig handräckning i skatteärenden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:314) om ömsesidig handräckning i skatteärenden

dels att 11 § skall upphöra att gälla,

dels att 3, 18 och 22 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §⁴⁹

Med handräckning avses i denna lag

1. utbyte av upplysningar, häri inbegripet samtidiga skatteutredningar och deltagande i skatteutredning,
2. bistånd vid indrivning, häri inbegripet säkringsåtgärder, samt
3. delgivning av handlingar.

Med behörig myndighet avses i denna lag

1. Kronofogdemyndigheten i Stockholm, såvitt avser sådan handräckning enligt första stycket 2 som sker med stöd av bestämmelserna i lagen (1990:226) om handräckning i skatteärenden mellan de nordiska länderna, och

2. Skatteverket i övriga fall.

1. Kronofogdemyndigheten, såvitt avser utbyte av upplysningar som behövs för att bedöma förutsättningarna för handräckning enligt första stycket 2, och

18 §⁵⁰

Kronofogdemyndighet får hos den behöriga myndigheten hemställa om att sistnämnda myndighet begär handräckning i främmande stat för indrivning av svensk skatt. Hemställan får avse indrivning inte bara hos den skattskyldige utan även hos arbetsgivare eller annan som är betalningsskyldig enligt svensk lagstiftning.

Begäran om handräckning i främmande stat för indrivning av svensk skatt för göras endast om beslutet i skatteärendet är verkställbart i Sverige och fordringen inte kan drivas in i Sverige utan väsentlig svårighet. Begäran får avse indrivning inte bara hos den skattskyldige utan även hos arbetsgivare eller annan som är betalningsskyldig

⁴⁹ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

⁵⁰ Senaste lydelse 1993:4.

enligt svensk lagstiftning.

Hemställan enligt första stycket får göras endast om beslutet i skatteärendet är verkställbart i Sverige och fordringen inte kan drivas in i Sverige utan väsentlig svårighet.

22 §⁵¹

Om ett ärende enligt denna lag är av särskild betydelse eller annars av sådan beskaffenhet att det bör avgöras av regeringen, skall Skatteverket med eget yttrande överlämna ärendet dit. Kronofogdemyndigheten i Stockholm skall överlämna ärende av sådan beskaffenhet till Skatteverket.

Om ett ärende enligt denna lag är av särskild betydelse eller annars av sådan beskaffenhet att det bör avgöras av regeringen, skall Skatteverket med eget yttrande överlämna ärendet dit. Kronofogdemyndigheten skall överlämna ärende av sådan beskaffenhet till Skatteverket.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵¹ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

23 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skatt eller dröjsmålsavgift som inte har betalats in i rätt tid skall lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske. Överklagande inverkar inte på skyldigheten att betala skatt eller dröjsmålsavgift.

10 §⁵²

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för skatt eller dröjsmålsavgift som inte betalats i rätt tid. Överklagande inverkar inte på skyldigheten att betala skatt eller dröjsmålsavgift.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵² Senaste lydelse 1993:916.

24 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning⁵³

dels att 6–8 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 6 § skall utgå,

dels att i 61 § orden ”en kronofogdemyndighet” skall bytas mot ”Kronofogdemyndigheten”,

dels att 18 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Ansökningen skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken. *I ansökningen skall vidare anges de omständigheter som gör kronofogdemyndigheten behörig, om inte detta framgår på annat sätt.*

Ansökningen skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵³ Senaste lydelse av
6 § 1997:369,
6 a § 2002:468.

25 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs att 31 b § konkurrenslagen (1993:20) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Om avgiften inte betalas inom den tid som anges i 31 a §, skall Konkurrensverket lämna den obetalda konkurrensskadeavgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

31 b §⁵⁴

Av 1 kap. 2 c § skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 kap. den lagen gäller för avgift som inte betalas inom den tid som anges i 31 a §. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla företaget och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla Konkurrensverket.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵⁴ Senaste lydelse 2000:1022.

26 Förslag till lag om ändring i skuldsaneringslagen (1994:334)

Härigenom föreskrivs att 9 § skuldsaneringslagen (1994:334) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §⁵⁵

En ansökan om skuldsanering skall göras skriftligen hos kronofogdemyndigheten i den region där gäldenären är bosatt. Är gäldenären inte bosatt i Sverige, skall ansökan göras hos Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Har ansökan gjorts hos en kronofogdemyndighet som inte är behörig, skall ärendet genast lämnas över till den kronofogdemyndighet som enligt vad handlingarna visar är behörig.

En ansökan om skuldsanering skall göras skriftligen hos Kronofogdemyndigheten.

Ansökan skall vara egenhändigt undertecknad av gäldenären.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵⁵ Senaste lydelse 1997:371.

27 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 10 § årsredovisningslagen (1995:1554) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

10 §

Om förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmärkning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för förseningsavgift. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla bolaget och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla registreringsmyndigheten.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Denna lag träder i kraft den ---.

28 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 6 b § radio- och TV-lagen (1996:844) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

6 b §⁵⁶

Om den särskilda avgiften inte betalas inom den tid som anges i 6 a §, skall Radio- och TV-verket lämna den obetalda avgiften för indrivning. Indrivning skall ske enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller i den mån inte annat föreskrivs i denna lag för särskild avgift. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla den som påförts särskild avgift och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla Radio- och TV-verket.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵⁶ Senaste lydelse 2002:1096.

29 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Om den betalningsskyldige skriftligen påmints om sin betalningsskyldighet och betalning sker senast viss i påminnelsen angiven dag, skall dröjsmålsavgift tas ut som om betalning skett den dag påminnelsen sändes.

Första stycket tillämpas inte i fråga om påminnelse av kronofogdemyndigheten sedan myndigheten beviljat *uppskov* med betalningen.

Första stycket tillämpas inte i fråga om påminnelse av Kronofogdemyndigheten sedan myndigheten beviljat *anstånd* med betalningen.

Denna lag träder i kraft den ---.

30 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §

Om vägavgift inte betalas i rätt tid skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för vägavgift.

Denna lag träder i kraft den ---.

31 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 12 § ellagen (1997:857) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

12 §⁵⁷

Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för förseningsavgift. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla företaget och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla nätmyndigheten.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵⁷ Senaste lydelse 1998:1651.

32 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Avgift enligt 17 § och kostnad enligt 18 § som inte betalats inom den tid Skatterättsnämnden angett får tas ut genom indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

19 §

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för avgift enligt 17 § och kostnad enligt 18 §. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla sökande och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla Skatterättsnämnden.

Denna lag träder i kraft den ---.

33 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 6 § studiestödslagen (1999:1395) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

6 §

En fordran som har uppkommit på grund av att studiestöd har krävts tillbaka, skall bevakas fram till utgången av det år då den återbetalningsskyldige fyller 67 år. Därefter skall fordringen skrivas av. Avskrivning skall också ske om den återbetalningsskyldige avlider.

Om indrivningen av en sådan fordran som avses i första stycket skulle leda till mer arbete eller kostnad än som är skäligt och indrivning inte är påkallad från allmän synpunkt får indrivningsåtgärder underlåtas.

Denna lag träder i kraft den ---. Genom lagen skall även 9 kap. 2 a § tredje stycket studiestödslagen (1973:349) upphöra att tillämpas i fråga om studiestöd som avser tid före den 1 juli 2001.

34 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2000:599)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 10 § naturgaslagen (2000:599) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

10 §

Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för förseningsavgift. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla naturgasföretag och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla Statens energimyndighet.

Denna lag träder i kraft den ---.

35 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument

Härigenom föreskrivs att 24 § lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Särskild avgift skall betalas till Finansinspektionen och tillfaller staten. *Bestämmelser om indrivning av sådan avgift finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar av statliga fordringar. Vid indrivning får verkställighet ske enligt utsökningsbalken.*

24 §

Särskild avgift skall betalas till Finansinspektionen och tillfaller staten.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för särskild avgift. Det som där sägs om skattskyldig skall då i stället gälla anmälningsskyldig och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla Finansinspektionen.

Denna lag träder i kraft den ---.

36 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Härigenom föreskrivs i fråga om tullagen (2000:1281)

dels att i 5 kap. 18 och 25 §§ ordet "indrivning" skall bytas ut mot "verkställighet",

dels att i 11 kap. 6 § ordet "kronofogdemyndighet" skall bytas ut mot "Kronofogdemyndigheten",

dels att 5 kap. 23 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Indrivning

Verkställighet m.m.

5 kap.

23 §

En fordran på tull som inte har betalats i rätt tid skall lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske. Om säkerhet har ställts eller om varan utgör säkerhet, får Tullverket ta ut beloppet ur säkerheten.

Av 1 kap. 2 c § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) följer att bestämmelserna i 20 och 20 a kap. den lagen gäller för fordran på tull. Det som där sägs om skattskyldig skall då också gälla gäldenär och det som i 20 kap. 1–10 §§ sägs om Skatteverket skall i stället gälla Tullverket. Om säkerhet har ställts eller om varan utgör säkerhet, får Tullverket ta ut beloppet ur säkerheten.

Denna lag träder i kraft den ---.

37 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet⁵⁸

dels att i 2 kap. 8 § orden "en kronofogdemyndighet" skall bytas ut mot "Kronofogdemyndigheten",

dels att 1 kap. 5 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §⁵⁹

Uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än Skatteverket för

1. fastställande av underlag för samt redovisning, bestämmande, betalning och återbetalning av skatter och avgifter,
2. utsökning och *indrivning*, 2. *bevakning av fordringar* och utsökning,
3. att utgöra underlag för beslut och kontroll av bidrag och andra stöd,
4. pensionsberäkning,
5. tillsyn och kontroll samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning, och
6. aktualisering och komplettering av uppgifter om fastigheter i andra myndigheters register.

Denna lag träder i kraft den ---.

⁵⁸ Lydelse av lagens rubrik enligt prop. 2002/03:99.

⁵⁹ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

38 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet

dels att 2 kap. 26 § skall upphöra att gälla,

dels att i 2 kap. 8, 14 och 20 §§ ordet "kronofogdemyndigheter" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "Kronofogdemyndigheten" eller i förekommande fall "Kronofogdemyndighetens",

dels att i 2 kap. 5 § orden "en kronofogdemyndighets" skall bytas ut mot "Kronofogdemyndighetens",

dels att rubriken till lagen, rubriken till 2 kap. och rubriken närmast före 2 kap. 1 § samt 1 kap. 1 och 5 §§ och 2 kap. 1–3, 26 och 30 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet

Lag om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet

1 kap.

1 §

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter i *kronofogdemyndigheternas* verksamhet med utsökning, *indrivning*, skuldsanering, betalningsföreläggande och handräckning, tillsyn i konkurs samt i annan verksamhet som särskilt åligger *kronofogdemyndigheter*, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter i *Kronofogdemyndighetens* verksamhet med utsökning, skuldsanering, betalningsföreläggande och handräckning, tillsyn i konkurs samt i annan verksamhet som särskilt åligger *Kronofogdemyndigheten*, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

5 §⁶⁰

Skatteverket är personuppgiftsansvarigt för den behandling av personuppgifter som verket skall utföra. En kronofogdemyndighet är personuppgiftsansvarig för den behandling som myndigheten skall utföra.

Kronofogdemyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling som myndigheten skall utföra.

2 kap. Kronofogdemyndigheternas databaser

Utsöknings- och indrivningsdatabasen

2 kap. Kronofogdemyndighetens databaser

Utsökningsdatabasen

1 §

I verksamheten med utsökning *och indrivning* skall det finnas en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 2 och 3 §§ angivna ändamålen (*utsöknings- och indrivningsdatabas*).

I verksamheten med utsökning skall det finnas en samling uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de i 2 och 3 §§ angivna ändamålen (*utsökningsdatabas*).

2 §⁶¹

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i *Skatteverkets och kronofogdemyndigheternas* verksamhet för

1. verkställighet eller annan åtgärd som särskilt åligger *kronofogdemyndigheter* enligt utsökningsbalken eller annan författning,

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i *Kronofogdemyndighetens* verksamhet för

1. verkställighet eller annan åtgärd som särskilt åligger *Kronofogdemyndigheten* enligt utsökningsbalken eller annan författning,

⁶⁰ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

⁶¹ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

2. *indrivning av statliga fordringar m.m.*

3. avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter,

4. ansökan om och tillsyn över näringsförbud,

5. *ärenden om ansvar för någon annans skatter och avgifter, och*

6. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

2. avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter,

3. ansökan om och tillsyn över näringsförbud, *och*

4. tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

3 §⁶²

Uppgifter får behandlas i databasen för tillhandahållande av information som behövs i författningsreglerad verksamhet hos någon annan än *Skatteverket och kronofogdemyndigheterna* för

1. avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter,

2. kvittning vid utbetalning av bidrag,

3. planering, samordning och uppföljning av revision och annan kontrollverksamhet vid beskattning och tulltaxering,

4. utredningar vid bestämmande av och betalning av skatter, tullar och avgifter, och

5. kontroll och tillsyn samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning.

30 §⁶³

Skatteverket och kronofogdemyndigheterna får ta ut avgifter för att lämna ut uppgifter ur en databas enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen.

Kronofogdemyndigheten får ta ut avgifter för att lämna ut uppgifter ur en databas enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen.

⁶² Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

⁶³ Lydelse enligt prop. 2002/03:99.

Denna lag träder i kraft den ---.

39 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:460) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av vissa utländska avgöranden

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2002:460) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av vissa utländska avgöranden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Om det finns svensk domsrätt enligt en gemenskapsrättsakt eller ett internationellt instrument som avses i 1 § och annan behörig domstol saknas, är Stockholms tingsrätt behörig. *En ansökan enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning skall, om annan behörig kronofogdemyndighet saknas, göras hos Kronofogdemyndigheten i Stockholm.*

Om det finns svensk domsrätt enligt en gemenskapsrättsakt eller ett internationellt instrument som avses i 1 § och annan behörig domstol saknas, är Stockholms tingsrätt behörig.

Denna lag träder i kraft den ---.

1 Inledning

1.1 Utredningens uppdrag

Utredningens uppdrag är att förutsättningslöst ta fram och redovisa underlag för hur kronofogdemyndigheternas verksamheter lämpligen bör organiseras om Riksskatteverket och de tio skattemyndigheterna bildar en gemensam myndighet. Utgångspunkten för utredningens förslag skall vara att kronofogdemyndigheternas opartiskhet i det verkställande och i övrigt borgenärsneutrala arbetet inte skall kunna ifrågasättas. Därtill skall effektiviteten i verksamheten förbättras och servicen till medborgarna och andra intressenter upprätthållas och om möjligt förbättras. Oberoende av vilken lösning som föreslås skall den framtida verksamheten inom skatteförvaltningens och exekutionsväsendets respektive ansvarsområden rymmas inom den totala resursram som i dag gäller för Riksskatteverket, skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna.

Utredningen skall vidare belysa konsekvenserna av olika lösningar i fråga om

- samordningen av statens agerande i skatteindrivningen,
- borgenärsrollen i fråga om andra offentligrättsliga fordringar,
- kronofogdemyndigheternas arbetsuppgifter utanför utsöknings- och indrivningsområdet, nämligen summarisk process, konkurstillsyn och ärenden om frivillig skuld-sanering, samt
- administrativa stödfunktioner.

Som en del i bedömningen av lämpliga lösningar skall utredningen redovisa de resursmässiga konsekvenserna, konsekvenserna för effektiviteten i verksamheten samt servicen till medborgarna och andra intressenter. Vidare skall utredningen belysa konsekvenserna

för personalen av olika lösningar i form av kompetensbehov, krav på förändringar i arbetsorganisationen m.m.

Direktiven i sin helhet framgår av *bilaga 1*.

1.2 Arbetets bedrivande

För att skapa ett underlag inför utredningens ställningstaganden, bl.a. vad gäller borgenärsuppgifternas placering, har utredningen sänt ut en enkät till ett antal myndigheter som har fordringar vilka drivs in av kronofogdemyndigheterna enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Avsikten var att fånga upp synpunkter på kronofogdemyndigheternas borgenärsarbete, myndigheternas egna bevakningsrutiner och erfarenheter i anledning av dessa och myndigheternas behov av att kronofogdemyndigheten även framdeles handhar borgenärsuppgifterna. Innehållet i enkätsvaren redovisas under de avsnitt som tar upp ämnen som knyter an till enkäten. Enkäten redovisas i *bilaga 2*.

För att få en uppfattning om borgenärsarbetets omfattning har utredningen bitt ett antal kronofogdemyndigheter att genomföra en manuell tidmätning av arbetet med borgenärsuppgifterna. Tidmätningen har ägt rum hos fyra myndigheter, kronofogdemyndigheterna i Härnösand, Kalmar, Göteborg och Stockholm under två veckor i maj 2003. Resultatet av tidmätningen redovisas i avsnitt 9.7.1. Förutsättningarna för tidmätningen framgår av *bilaga 3*.

Enligt utredningens direktiv skall möjligheterna att flytta över borgenärsuppgifterna beträffande samtliga allmänna fordringar till någon annan befintlig myndighet övervägas. Utredningen har i denna del identifierat ett tänkbart alternativ, nämligen Kammarkollegiet. Sekretariatet har besökt Kammarkollegiet för att utredningen skall få underlag för sitt ställningstagande i denna del. En redogörelse för Kammarkollegiets verksamhet och förutsättningarna för att myndigheten skall kunna överta kronofogdemyndigheternas borgenärsuppgifter finns i avsnitt 4.7.4 och 10.5.2.

Vidare har sekretariatet sammanträffat med företrädare för Svenska Bankföreningen, Intrum Justitia Sverige AB, Konkursförvaltarkollegiernas förening, Kredit-Inkasso AB och Sveriges Inkassoorganisation för att få deras synpunkter på kronofogdemyndigheternas arbete. Synpunkter på kronofogdemyndigheternas arbete har även inhämtats från fackliga företrädare för Jusek (sektionen för exekutionsväsendet) och ST-KFM (Statstjänste-

mannaförbundets avdelning vid kronofogdemyndigheterna). Utredningen har under arbetets gång även sammanträffat med de fackliga företrädarna.

Synpunkter som framkommit vid sammanträffandena redovisas i betänkandet i sitt sammanhang. Jusek och ST-KFM har beretts tillfälle att även lämna skriftliga synpunkter. Dessa redovisas i avsnitt 9.4.

Under arbetets gång har utredningen i skilda former haft kontakt och samråd med Skuldsaneringsutredningen (Ju 2002:15) samt hållit sig informerad om utvecklingen inom lönegarantiområdet och dess eventuella påverkan på utredningens arbete.

1.3 Övrigt

Den korta utredningstid som stått till utredningens förfogande har inte givit utrymme att grundligt gå igenom alla de författningar som kan beröras av utredningens förslag. Utredningens förhoppning är att samtliga de lagar där andra ändringar än rena namnbyten aktualiseras har behandlats. Förslagen medför naturligtvis också förändringar i ett stort antal förordningar. Dessa har inte behandlats.

2 Exekutionsväsendets organisation i ett historiskt perspektiv

2.1 Förhållandena fram till den 1 juli 1988

1734 års utsökningsbalk och 1877 års utsökningslag¹

Sedan 1950-talet har de verkställande myndigheternas, från 1965 kronofogdemyndigheternas, organisation varit föremål för ett flertal utredningar. I det följande lämnas en övergripande redogörelse för det organisatoriska reformarbete som utförts under åren fram till 1988.

Den exekutiva verksamheten sträcker sig långt tillbaka i tiden. I 1734 års lag reglerades utsökningsrätten i utsökningsbalken, vilken ersatte 1666 års exekutionsstadga. Enligt utsökningsbalken prövades utsökningsmål av en av Konungen särskilt utsedd person, landshövdingen och i Stockholm av överståthållaren. I staden verkställdes landshövdingens beslut av borgmästare och råd (magistraten) och på landet av kronofogde. I vissa fall fick magistraten och kronofogden verkställa beslut utan särskilt förordnande av landshövdingen. Landshövdingen hade även till uppgift att övervaka magistratens och kronofogdens arbete och vid behov meddela rättelse av vidtagna åtgärder.

Utsökningsbalken ersattes sedermera av 1877 års utsökningslag. Vid införandet av utsökningslagen behölls uppdelningen på två exekutiva myndigheter, en överordnad överexekutor och en underordnad utmätningsman. Genom utsökningslagen utökades utmätningsmannens befogenheter i förhållande till utsökningsbalken till att verkställa dom utan särskilt bemyndigande från överexekutor. Enligt huvudregeln var det visserligen överexekutor som tog upp och prövade utsökningsmål och utmätningsmannen som utförde vad överexekutor förordnat. Från denna huvudregel gällde dock så många undantag att det i praktiken var utmätningsmannen som

¹ Redogörelsen under detta avsnitt bygger i huvudsak på vad som redovisas i Ds C 1971:2 s. 1 ff., prop. 1980/81:8 s. 71 ff., prop. 1986/87:52 s.7 ff.

handlade de flesta utsökningsmål. Överexekutor var vidare första instans vid överklagande av utmätningens beslut och åtgärder och utövade även tillsyn över utmätningens och biträdenas arbete med utsökningsmålen.

År 1917 skedde vissa organisatoriska förändringar. Kronofogdetjänsten drogs in och i stället inrättades tjänsten som landsfiskal. Uppgiften som utmätningensman flyttades därmed från kronofogde till landsfiskal som fick utföra det exekutiva arbetet på landsbygden. Enligt utsökningslagen räknades städer som saknade förvaltningsmyndighet (s.k. magistrat) till landsbygden. Landsfiskalen var därför utmätningensman även i många städer. I de städer som hade förvaltningsmyndighet eller ägde rätt att hålla sig med egen utmätningensman var det stadsfogden som utförde arbetet. Sedermera fick även städer utan magistrat förordna om särskild överexekutor och anställa stadsfogde.

Landsfiskalen förenade oftast det exekutiva arbetet med tjänsten som polischef eller åklagare och biträdades i sitt arbete av exekutionsbiträden (domverkställare) som antingen var polismän eller särskilt förordnade biträden.

1957 års polisutredning

År 1957 tillsattes en utredning (1957 års polisutredning) som hade till huvuduppgift att utreda polisväsendets allmänna organisation och om de exekutiva arbetsuppgifterna borde föras över på personal utanför polisväsendet. I betänkandet Huvudmannaskapet för polisväsendet m.m. (SOU 1961:34) förordades att sambandet mellan polis- och åklagarväsendet och den exekutiva verksamheten skulle brytas. Beträffande exekutionsväsendets framtida organisation angavs att en allmän samordning av exekutionsväsendet borde komma till stånd där den organisation som gällde på landet skulle tillämpas och stadsfogdeorganisationen avvecklas. Vidare föreslogs att det skulle bildas utmätningensmannadistrikt motsvarande polisdistrikt, att utmätningensmannen skulle benämnas kronofogde och att staten skulle överta huvudmannaskapet för exekutionsväsendet. Betänkandet lades till grund för prop. 1962:148 om huvudmannaskapet för polisväsendet m.m., vilken riksdagen beslöt i enlighet med (SU 1962:183, rskr. 387). Frågan om distriktsindelningen sköts däremot på framtiden i avvaktan på förslag om distriktens interna arbetsorganisation.

1965 års reform och införandet av Exekutionsväsendets organisationsnämnd

Efter riksdagens principbeslut år 1962 påbörjades ett genomgripande reformeringsarbete som bl.a. utmynnade i att exekutionsväsendet blev statligt år 1965. Begreppen landsfiskal och stadsfogde försvann och ersattes med det tidigare använda begreppet, kronofogde. Sambandet mellan polis- och åklagarväsendet och exekutionsväsendet löstes upp och antalet utmätningmannadistrikt reducerades så att landet delades in i 81 kronofogdedistrikt som i stort sammanföll med polis- och åklagardistrikt. Samtidigt förstatligades städernas domstolsväsende varigenom magistratsinstitutionen avskaffades. Detta i sin tur medförde organisationsförändringar för överexekutor som organiserades inom länsstyrelserna.

Fram till det att exekutionsväsendet förstatligades saknades regional och central organisation för exekutionsväsendet. Beträffande den regionala organisationen konstaterades under reformeringsarbetet att exekutionsväsendet borde administreras av ett statligt organ. Vad gällde den centrala ledningen konstaterades att det saknades en befintlig och lämplig myndighet som kunde handha denna för exekutionsväsendet. I samband med förstatligandet av exekutionsväsendet inrättades därför en nämnd bestående av särskilda sakkunniga, Exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON). Nämnden fick en rådgivande och samordnande funktion och hade enligt en särskild författning, kungörelsen (1964:848) om fullgörande tills vidare av uppgifter som ankomma på centralmyndigheten för administration och förvaltning av exekutionsväsendet, även att fullgöra uppgiften som central myndighet för exekutionsväsendet. I avvaktan på att frågan om överexekutor utreddes fick viss administration precis som tidigare skötas av länsstyrelserna. Administrationen av exekutionsväsendet blev därmed fördelad mellan EON, länsstyrelserna och kronofogdemyndigheterna.

Dåvarande ordning för exekutionsväsendets centrala organisation var endast en provisorisk lösning. I slutet av 1969 tillsattes därför en utredning om centralorgan inom exekutionsväsendet (UCE-utredningen). Förutsättningar för en sådan utredning ansågs föreligga i och med förslaget om inrättandet av en central förvaltningsmyndighet för skatteförvaltningen, Riksskatteverket. Det nya verket skulle inrättas den 1 januari 1971 och ersätta bl.a. Riksskat-

tenämnden och Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden. UCE-utredningens uppdrag var dels att klarlägga vilka arbetsuppgifter inom exekutionsväsendet som borde handläggas centralt, dels, om sådana arbetsuppgifter fanns, analysera de funktionella sambanden mellan exekutionsväsendet och andra centrala myndigheter. Utifrån analysen skulle utredningen besluta vilket eller vilka organ som var mest lämpade att handha de centrala uppgifterna. Mot bakgrund av förslaget om ett blivande Riksskatteverk skulle utredningen, som ett alternativ, utreda möjligheten att låta det blivande Riksskatteverket handha uppgifterna. Vidare skulle utredningen göra en översyn av landets indelning i kronofogdedistrikt.

Utredningen konstaterade i betänkandet, Centralorgan inom exekutionsväsendet – översyn av landets indelning i kronofogdedistrikt (Ds C 1971:2 s. 100 f.) att en grundläggande förutsättning för att kronofogdemyndigheternas verksamhet skulle omfattas av förtroende från allmänheten var att de judiciella uppgifterna utövades på ett opartiskt sätt. Särskilt viktigt ansågs detta vara beträffande de allmänna målen, dvs. mål om offentligrättsliga fordringar, eftersom utmätningsmannen i dessa mål även hade att tillvarata fiskala intressen. Enligt utredningens bedömning hade kronofogdemyndigheternas dubbla funktioner i de allmänna målen inte inverkat menligt på förtroendet för kronofogdemyndigheterna. Inte heller hade det föranlett några problem i praktiken. Utredningen underströk emellertid att dess bedömningar byggde på dåvarande förhållanden och att det var möjligt att man i framtiden, om den judiciella verksamheten skulle öka väsentligt, kunde anföra organisatoriska skäl för att de judiciella uppgifterna avskiljades från övriga arbetsuppgifter. En uppdelning av uppgifterna på skilda myndigheter skulle kunna tänkas vara nödvändig för att tillgodose intresset av effektivitet i skatteindrivningen. Dessutom var det sannolikt att en sådan åtgärd även skulle stärka allmänhetens tilltro till objektiviteten och eliminera risken för konflikt mellan nämnda effektivitetsintresse och intresset av opartiskhet i de judiciella avgörandena.

De alternativ som diskuterades när det gällde centralorgan för kronofogdemyndigheterna var Riksskatteverket och det blivande Domstolsverket, som då var under uppbyggnad. Vid valet mellan dessa två verk konstaterade utredningen att skatteindrivningen representerade en övervägande del av verksamheten och att skattemålens andel och betydelse krävde särskilt hänsynstagande och speciella åtgärder i form av samordning m.m. De enskilda målen

och de judiciella avgörandena i allmänna mål hade däremot ett nära samband med den verksamhet som bedrevs vid de allmänna domstolarna. Bevakning och information om den exekutionsrättsliga lagstiftningen samt behovet av att samordna nämnda lagstiftning med angränsade lagstiftning talade för det blivande Domstolsverket som centralorgan. Frågor om organisation och utbildning påverkades i hög grad av den exekutionsrättsliga lagstiftningen. Detta talade också för Domstolsverket.

Utredningen konstaterade dock att den judiciella verksamheten hade en betydligt mindre omfattning än indrivningsverksamheten (härmed torde avses indrivning av allmänna mål). Beträffande tilltron till kronofogdemyndigheternas objektivitet förelåg inte heller skäl som talade mot att de centrala uppgifterna i den judiciella verksamheten förlades till Riksskatteverket. Av dessa anledningar föreslogs Riksskatteverket som centralorgan. Beträffande kronofogdedistriktet föreslogs en reduktion från de dåvarande 81 distrikten till 35, varvid 19 län skulle bilda vardera ett kronofogdedistrikt.

Riksskatteverket som centralmyndighet

Frågan om centralorgan och landets indelning i kronofogdedistrikt anmäldes i 1972 års budgetproposition (prop. 1972:1 bil. 14). Föredragande departementschef anslöt sig i allt väsentligt till utredningens förslag om centralorgan. När det gällde valet av ett samordnat centralorgan angav föredraganden att indrivningen av skatter och andra offentligrättsliga fordringar representerade och skulle även under överskådlig framtid representera en övervägande del av kronofogdemyndigheternas verksamhet. Sambandet mellan taxering och uppörd och själva indrivningen fordrade dessutom särskilda samordningsåtgärder mellan de verkställande myndigheterna. Detta gällde även prioritering och planering på central nivå för de olika verksamhetsgrenarna. Även ADB och utbildningsfrågor talade för en samordning.

Vid riksdagsbehandlingen uttalades bl.a. att en önskad samverkan mellan taxerings- och indrivningsmyndigheterna i viss mån talade för ett samordnat centralorgan, även om betydelsen av detta inte borde överdrivas. Sett från skatteuppördssynpunkt var en samordning önskvärd även när det gällde prioritering och planering. För en samordning talade vidare önskvärdheten av samverkan i fråga om ADB och viss utbildning. Enligt utskottet borde dock

beaktas att kronofogdemyndigheternas arbete hade en speciell och en för allmänna och enskilda mål gemensam reglering. Vidare uttalades att utvecklingen av kronofogdemyndigheternas verksamhet och möjligheten att de tillfördes nya arbetsuppgifter i fråga om betalningsförelägganden, konkurser m.m., kunde medföra en förskjutning av verksamheten mot det judiciella arbetet. En sådan utveckling och ytterligare tänkbara reformer kunde leda till nya ställningstaganden som inte fick bindas av valet av organisationsform. Detta i sin tur talade för att centralmyndighetens uppgifter hanterades av t.ex. en särskild avdelning inom myndigheten.

EON kvarstod till den 1 juli 1973 då Riksskatteverket blev centralmyndighet för administrationen av exekutionsväsendet. Regionalt var dock kronofogdemyndigheterna i vissa avseenden fortfarande underställda länsstyrelserna. Länsstyrelserna svarade bl.a. för budget, medelstillelse och, genom sin skatteavdelnings uppborrdsenhet, viss tillsyn över indrivning och redovisning av skatter och avgifter i länet. Länsstyrelsen var även överexekutor i hela landet och fungerade bl.a. som beslutande exekutiv myndighet i förhållande till kronofogdemyndigheten som var den verkställande.

Som centralmyndighet fick Riksskatteverket direktiv rätt i organisatoriska och administrativa frågor. Bl.a. fick verket rätt att utfärda föreskrifter om kronofogdemyndigheternas organisation och tillämpningen av bestämmelserna om arbetsfördelning samt svara för frågor rörande utbildning, tillsättning av vissa tjänster och utöva viss tillsyn över exekutionsväsendet. Däremot fick verket begränsade befogenheter att styra och leda den exekutiva verksamheten. Avsaknaden av klara och effektiva styrfunktioner över exekutionsväsendets samlade verksamhet innebar att Riksskatteverket inte kunde ansvara för att inriktningen av indrivningsverksamheten skedde utifrån en för hela förvaltningen gemensam och samordnad målsättning.

2.2 Förhållanden fr.o.m. den 1 juli 1988

Efter principförslaget om ny indelning av landet i kronofogdedistrikt (prop. 1972:1, bil. 14) utreddes kronofogdemyndigheternas distriktindelning, organisation och personella resurser ett flertal gånger. De förslag som lades fram genomfördes dock inte, utan distriktsindelningen förblev oförändrad ända fram till år 1988.

I prop. 1986/87:52, Exekutionsväsendets organisation m.m., konstaterade regeringen att de lednings- och styrproblem, som genom 1987 års reform avhjälppts inom skatteförvaltningen, kvarstod inom exekutionsväsendet. Vidare angavs att kronofogdemyndigheterna var för små och sårbara för att klara av de alltmer komplicerade indrivningsfallen. Begränsade befordringsmöjligheter, svårigheten att rekrytera kompetent personal på alla nivåer till mindre orter och det begränsade erfarenhetsutbyte som verksamheten gav, hämmade vidare personalens egen utveckling. En annan negativ effekt av de små myndigheterna var att organisationen saknade förutsättningar att på ett enkelt sätt omfördela resurser vid ändrade förhållanden som påverkade arbetsbelastningen. Vidare komplicerades det administrativa arbetet vid kronofogdemyndigheterna av att de administrativa funktionerna var fördelade mellan Riksskatteverket, länsstyrelserna och kronofogdemyndigheterna. Det ansågs därför nödvändigt att ändra exekutionsväsendets organisation.

Vid bedömningen av vilka krav som skulle kunna ställas på en ny organisation utgick regeringen från det funktionella sambandet mellan taxering, debitering och uppbörd å ena sidan och indrivning å andra sidan och att detta ställde krav på samarbete på olika myndighetsnivåer. I propositionen diskuterades fyra alternativa lösningar. En lösning var att infoga kronofogdemyndigheterna i skatteförvaltningen, vilket skulle innebära att det exekutiva arbetet i de enskilda målen utfördes av skattemyndigheterna. En sådan ordning skulle dock kunna rubba allmänhetens tilltro till exekutionsväsendets opartiskhet. En annan lösning var att dela verkställigheten mellan skattemyndigheten och kronofogdemyndigheten så att skattemyndigheten verkställde allmänna mål och kronofogdemyndigheten enskilda mål. Ett delat exekutionsväsende skulle emellertid kräva dubbla organisationer, medföra dubbelarbete och därmed bli kostsamt. Som en ytterligare lösning diskuterades möjligheten att skilja ut arbetet med de s.k. borgenärsfunktionerna och föra över dessa till skatteförvaltningen. De exekutiva arbetsuppgifterna skulle då behållas hos kronofogdemyndigheterna. En sådan modell fanns i Finland och skulle kunna vara till fördel i fiskalt hänseende eftersom uppbörden då skulle samordnas med indrivningen. En sådan uppdelning skulle dock kunna medföra att indrivningen blev mer omständlig och dyrare. Det sista alternativet som diskuterades var att behålla dåvarande verksamhetsform. Med detta avsågs att kronofogdemyndigheten även fortsättningsvis verkställde både

allmänna och enskilda mål samt utövade vissa borgenärsfunktioner. För att en sådan ordning skulle kunna fungera krävdes att kronofogdemyndigheternas organisation bättre anpassades till skattemyndigheternas regionala organisation och att det tillskapades en gemensam ledning av kronofogdemyndigheterna och skattemyndigheterna. På så sätt skulle man uppnå nödvändiga samordnings- och samarbets effekter i förhållande till skattemyndigheterna. Regeringen föreslog därför att det skulle bildas en kronofogdemyndighet i varje län och att Riksskatteverket även skulle leda exekutionsväsendets verksamhet.

Den 1 juli 1988 ändrades kronofogdemyndigheternas organisation på det sätt som föreslagits så att en kronofogdemyndighet bildades i varje län. De nybildade länskronofogdemyndigheterna underställdes Riksskatteverket som chefsmyndighet med bl.a. direktiv rätt för kronofogdemyndigheternas hela verksamhet. Därmed övertog verket det övergripande ansvaret även för hela exekutionsväsendets verksamhet. Som chefsmyndighet fick verket nu ansvar för att leda, styra och samordna såväl skatteförvaltningens som exekutionsväsendets respektive verksamheter, inklusive resurs- och personalfrågor.

2.3 Kronofogdemyndigheternas regionalisering 1997

Även om omorganisationen 1988 hade inneburit ett stort framsteg stod det klart att länsindelningen inte var en i alla avseenden bra lösning. Många av myndigheterna var fortfarande så små att de inte gav ett tillräckligt underlag för att handha olika interna stödfunktioner på ett kostnadseffektivt sätt. Likaså hade de mindre myndigheterna svårt att upprätthålla tillräcklig kompetens för vissa operativa funktioner där kravet på specialistkunnande var stort men arbetsvolymerna små i förhållande till det huvudsakliga arbetet – verkställigheten. Beträffande interna stödfunktioner ökade kompetenskraven, bl.a. på grund av ett utökat behov av anpassning till ny teknik m.m. (administrativ utveckling). Dessutom skärptes kraven på uppföljning och analys av verksamheten.

Under åren 1992 och 1993 gjorde Riksskatteverket ytterligare två utredningar rörande kronofogdemyndigheternas organisation, Regionaliseringsutredningen, REGU (RSV rapport 1992:8) och Samverkansutredningen, SAMU (RSV rapport 1993:6). Syftet med utredningarna var att överbygga en del av de problem som kvar-

stod efter 1988 års omorganisation och minska kostnaderna för internadministration samt att effektivisera det operativa arbetet.

SAMU ledde till att en ordnad samverkan mellan länsmyndigheterna tog sin början den 1 juli 1994. Landets kronofogdemyndigheter delades in i åtta samverkansområden och i vart och ett av dessa områden utsågs en av myndigheterna till samordningsmyndighet. Till samordningsmyndigheten koncentrerades för området gemensamma resurser för stödfunktionerna och viss kompetens för de smala operativa funktionerna. Även om denna organisation medförde vissa fördelar hade den brister. Eftersom myndighetsgränserna inom samverkansområdena kvarstod blev effekterna av att koncentrera administrativa funktioner mindre än väntat. Dessutom hade cheferna för samordningsmyndigheterna inte lika vidsträckta befogenheter i det eller de andra län som ingick i området som i det egna länet. Cheferna för de myndigheter som inte var samordningsmyndigheter upplevde å sin sida en försämring beträffande strategiskt administrativa frågor. Samordningen blev därmed resurskrävande och återverkade negativt på Riksskatteverkets styrning av verksamheten.

Mot bakgrund av de svagheter som konstaterats i samverkansmodellen, redovisade Riksskatteverket på uppdrag av regeringen i sin fördjupade anslagsframställning för budgetåren 1997–1999 ett förslag till en organisation med färre myndigheter. Därigenom skulle brister vad gällde sårbarhet, enhetlighet och utveckling motverkas och organisationen bli mer flexibel för att möta framtida krav samt resurs- och volymförändringar. Dessutom skulle organisationen främja en god kompetens och en enhetlig rättstillämpning samt ge bättre förutsättningar för ledning och samordning av exekutionsväsendet. Regeringen delade Riksskatteverkets uppfattning att det borde bildas färre men större myndigheter. Med anledning av ändringar i länsindelningen förordades en indelning av kronofogdemyndigheternas organisation i nio verksamhetsområden (prop. 1996/96:1 utg. omr. 4 s. 66). I riksdagen valdes sedermera en organisation med tio regioner. Den 1 januari 1997 genomfördes regionaliseringen av kronofogdemyndigheterna. Tio regionmyndigheter bildades som ersatte de tidigare 24 (SFS 1996:1448, prop. 1996/97:1 utg. omr. 4, bet. 1996/97:JuU1, rskr. 1996/97:98).

3 Exekutionsväsendets nuvarande organisation

3.1 Riksskatteverkets organisation

Riksskatteverket är chefsmyndighet inom såväl skatteförvaltningen som exekutionsväsendet.¹ Verket är inom skatteförvaltningen central förvaltningsmyndighet för frågor om skatter, socialavgifter, mervärdesskattebaserad avgift till EU-budgeten, registrering av bouppteckningar, folkbokföring och vissa brottsutredningar. Inom exekutionsväsendet är Riksskatteverket central förvaltningsmyndighet för frågor om verkställighet enligt utsökningsbalken och andra författningar, frågor om indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (indrivningslagen), frågor om betalningsföreläggande och handräckning, frågor om frivillig skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334) samt frågor om tillsyn i och lönegaranti vid konkurs.²

Riksskatteverket, skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna brukar med ett samlingsnamn benämnas RSV-koncernen. Detta begrepp kommer att användas i det följande.

Riksskatteverket är organisatoriskt underställt Finansdepartementet. Till skillnad från skatteförvaltningen ligger emellertid den lagstiftning som ligger till grund för exekutionsväsendets hantering under Justitiedepartementets ansvarsområde. Finansdepartementet har dock förordningsmakten beträffande den tillämpliga lagstiftningen liksom ansvaret för databaslagstiftningen och indrivningslagen.

¹ Med skatteförvaltningen avses skattemyndigheterna och Riksskatteverket till den del verket stödjer skattemyndigheterna, 1 kap. 1 § förordningen (1990:1293) med instruktion för skatteförvaltningen, och med exekutionsväsendet avses kronofogdemyndigheterna och Riksskatteverket till den del verket stödjer kronofogdemyndigheterna 1 kap. 1 § förordningen (1988:784) med instruktion för exekutionsväsendet.

² Se 2 kap. 1 § förordningen (1990:1293) med instruktion för skatteförvaltningen respektive 2 kap. 1 § förordningen (1988:784) med instruktion för exekutionsväsendet.

Riksskatteverket skall, vad gäller exekutionsväsendet, särskilt meddela föreskrifter om verkställighet av lag enligt särskilda bemyndiganden,

1. genom allmänna råd och uttalanden verka för lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet vid rättstillämpningen inom verksamhetsområdet,
2. lämna direktiv om organisationen och arbetsformerna inom exekutionsväsendet,
3. fördela de ekonomiska och andra resurser som ställs till exekutionsväsendets förfogande,
4. följa upp kronofogdemyndigheternas ekonomiska redovisning och analysera resultatet samt
5. verka för att betalningsförpliktelser och andra förpliktelser som kan bli föremål för verkställighet fullgörs i rätt tid och ordning.³

Verksförordningens (1995:1322) allmänna regler är tillämpliga på Riksskatteverket i den omfattning som föreskrivs i 2 kap. 7 § förordningen med instruktion för skatteförvaltningen.⁴

Riksskatteverkets verksamhet styrs härutöver av vad regeringen i det för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet gemensamma regleringsbrevet beslutar att förvaltningarna skall göra under nästkommande budgetår och hur finansieringen av detta skall ske. I regleringsbrevet för budgetåret 2003 uttalas följande övergripande mål för politikområde Skatt, tull och exekution.⁵ "Eftersträvade skatte-, tull- och avgiftsintäkter skall säkerställas på ett rättssäkert och ekonomiskt effektivt sätt, samtidigt som enkelhet skall eftersträvas och brottslighet motarbetas." Vidare anges följande mål beträffande verksamhetsområde Exekution. "Rättstrygghet och rättssäkerhet skall upprätthållas vad gäller betalningsförpliktelser och andra förpliktelser som verkställs av kronofogdemyndigheterna." Specifika mål följer därefter för varje enskild verksamhets-

³ 2 kap. 2 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet.

⁴ 2 kap. 5 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet hänvisar till instruktionen för skatteförvaltningen beträffande verksförordningens tillämpning, Riksskatteverkets ledning, styrelse, personalansvarsnämnd, organisation m.m.

⁵ Regeringsbeslut 2002-12-12, Fi 2002/4500. Indelningen i politikområden syftar till att möjliggöra en bättre koppling mellan mål, kostnader och resultat så att regering och riksdag skall få ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser. Ett politikområde kan omfatta en begränsad del av en verksamhet som bedrivs inom ett utgiftsområde men även beröra flera utgiftsområden.

gren.⁶ I regleringsbrevet anges även hur och i vilken omfattning Riksskatteverket skall återrapporera och redovisa RSV-koncernens verksamhet. Vidare anger regeringen ett antal övergripande mål gemensamma för hela RSV-koncernen, såsom utvecklingsarbete, elektronisk hantering av dokument och information, riskhantering, internationellt samarbete m.m.

Även i den till grund för regleringsbrevet liggande budgetpropositionen uppställs krav på förvaltningens verksamhet.⁷

Härutöver finns ett stort antal målstrukturer och handlingsplaner som styr såväl Riksskatteverkets som RSV-koncernens verksamhet. Som exempel kan nämnas regeringens handlingsprogram – En förvaltning i demokratins tjänst –, jämställdhetsplaner och olika policies. Det finns även riktlinjer som inbegriper flera myndigheter såsom de gemensamma riktlinjerna för ekobrottsbekämpning.

Riksskatteverket är beläget i Solna där det stora flertalet anställda arbetar. Omkring 1 070 personer är fast anställda vilket motsvarar 981 årsarbetskrafter.

Riksskatteverkets generaldirektör är chef för myndigheten och överdirektören är generaldirektörens ställföreträdare. Verkets styrelse består av högst tio personer som utses av regeringen med generaldirektören som styrelsens ordförande.⁸ Verksledningen har till sin hjälp ett sekretariat som utgör ett administrativt stöd och även biträder verksledningen med beredning och utredning av särskilda frågor.

Under verksledningen finns bl.a. en internrevisionsenhet vars granskning omfattar hela RSV-koncernen. Enheten agerar på uppdrag av styrelsen och verksledningen. Förordningen (1995:686) om intern revision vid statliga myndigheter m.fl. är tillämplig på internrevisionens arbete vilket bl.a. innebär att Riksskatteverkets styrelse skall besluta om en revisionsplan och åtgärder med anledning av internrevisionens redovisade iakttagelser.

Riksskatteverkets verksamhet är i övrigt uppdelad på sju avdelningar som framgår av ovanstående organisationsschema.

Exekutionsavdelningen har det samlade ansvaret för ledning, styrning, utveckling och uppföljning av verksamheten vid kronofogdemyndigheterna inom områdena utsökning/indrivning, summarisk process, tillsyn i konkurser, skuldsanering och förebyg-

⁶ Utredningen återkommer till dessa mål i avsnitt 4 under respektive verksamhetsbeskrivning.

⁷ Prop. 2002/03:1, utg.omr. 3.

⁸ 2 kap. 8–10 §§ förordningen med instruktion för skatteförvaltningen.

gande kommunikation. Avdelningen är indelad i ett sekretariat och fyra enheter.

Sekretariatet ligger direkt under avdelningschefens ansvar och har samordningsansvaret inom avdelningen för planering, uppföljning, remisser, yttranden, utbildning m.m. samt svarar för den interna administrationen.

Rättsenheten ansvarar för det rättsliga stödet och styrningen av kronofogdemyndigheternas verksamhet och för utveckling av allmän förvaltningsrätt, IT-juridik och utbildning. Hos rättsenheten ligger även ansvaret att företräda staten som borgenär vid domstol och att handlägga skadeståndsärenden avseende kronofogdemyndighetens hantering av enskilda ärenden. Vidare har rättsenheten ansvaret för internationella frågor som rör indrivningsverksamheten och obeståndsfrågor. Slutligen svarar enheten för författningsarbete och allmänjuridiska frågor inom exekutionsväsendet.

Utvecklingsenheten ansvarar för utveckling och införande av regelverk, styrinstrument, arbetssätt och arbetsmetoder inom kronofogdemyndigheternas verksamhet. Enheten har även ansvar för omvärldsbevakningen som särskilt utgör en del av verksamheten inom den förebyggande kommunikationen. Enhetens arbete bedrivs till stor del i projektform.

Controller- och utvärderingsenheten ansvarar för dialogen med kronofogdemyndigheterna avseende planering, uppföljning och analys av deras verksamhet. Enheten svarar vidare för utvärdering, dvs. att studera och analysera hur regelverket och kronofogdemyndigheternas verksamhet fungerar i praktiken.

Stödenheten samordnar IT-frågor för verksamhetsområdet och svarar för utveckling, underhåll och utvärdering av de verksamhetsanknutna IT-systemen samt rutiner för medelshantering och redovisning. Enheten ansvarar även för framtagandet av blanketter, broschyrer och verksamhetsområdets information på Riksskatteverkets webbplats.

Skatteavdelningen har det samlade ansvaret för ledning, styrning och uppföljning av verksamheten inom beskattning, folkbokföring, fastighetstaxering och skattebrottsbekämpning.

Verksamhetsstödsavdelningen har det samlade ansvaret för utveckling och förvaltning av det administrativa stödet och IT-stödet till skattemyndigheterna inom områdena beskattning, folkbokföring och fastighetstaxering. Avdelningens ansvarsområde omfattar även frågor gemensamma för såväl skatteförvaltningen som exekutionsväsendet, nämligen utveckling och samordning av

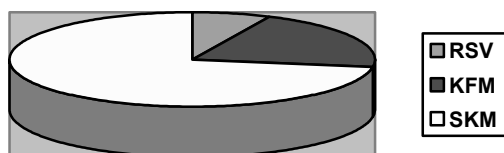
diarie- och arkivfrågor samt analys, konstruktion, originalframställning och administration av blanketter.

Kommunikationsavdelningen ansvarar för kommunikationen av budskap externt och internt, rådgivning i kommunikationsfrågor samt tillhandahåller kanaler och verktyg för kommunikation. Avdelningen är systemägare och förvaltningsansvarig för Riksskatteverkets webbplats, servicetelefon och RSV-koncernens gemensamma telefoni. Avdelningen ansvarar även för det likaledes gemensamma datoriserade kontors- och informationsstödet.

De återstående tre avdelningarna, *IT-avdelningen*, *ekonomiavdelningen* och *personalavdelningen*, som handhar administrativa stödfunktioner inom RSV-koncernen, behandlas utförligt under avsnitt 3.2.

Anslagsfördelningen mellan myndigheterna ingående i RSV-koncernen

Cirkeldiagrammet nedan visar anslagsfördelningen år 2002 mellan myndigheterna ingående i RSV-koncernen.

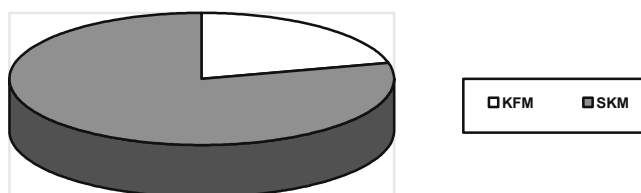
För budgetåret 2002 tilldelade regeringen Riksskatteverket 471 984 tkr i anslag. Kronofogdemyndigheternas anslag uppgick till 1 394 855 tkr och skattemyndigheterna tilldelades 4 956 115 tkr.

Anslaget till kronofogdemyndigheterna ges med rätt för Riksskatteverket att besluta hur medlen skall fördelas mellan Riksskatteverket och kronofogdemyndigheterna. Fördelningen görs för avsättningar till gemensamma ändamål såsom utvecklingsinsatser m.m. Riksskatteverket beslutade för år 2002 att avsätta 191 693 tkr av kronofogdemyndigheternas anslag till gemensamma ändamål. Av dessa medel gick i storleksordningen 120 mkr till IT-avdelningen för de verksamhetsstödande systemen, 30 mkr till exekutionsavdelningen för kostnader för arbetsgrupper, beredningsgrupper och andra grupper där personer från kronofogdemynd-

igheten deltar, projekt, enkätundersökningar m.m. Resterande del gick till ekonomi-, personal- kommunikations- och verksamhetsstödsavdelningarna.

Genom regleringsbrevet för budgetåret 2003 har Riksskatteverket tilldelats 483 156 tkr för år 2003. Kronofogdemyndigheterna har tilldelats ett anslag om 1 427 948 tkr, varav avsättningar till gemensamma ändamål gjorts med 167 564 tkr med motsvarande fördelning som under år 2002.

Exekutionsväsendets kostnader i förhållande till RSV-koncernens kostnader

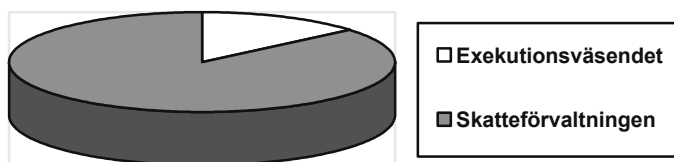
I RSV-koncernens årsredovisning för budgetåret 2002 (s. 65) anges att exekutionsväsendets kostnader uppgår till omkring 21 % av de samlade kostnaderna för RSV-koncernen såsom visas i ovanstående cirkeldiagram. Enligt uppgift från Riksskatteverket ställs vid denna jämförelse kronofogdemyndigheternas kostnader i relation till skattemyndigheternas kostnader. Även fördelningen av Riksskatteverkets kostnader mellan kronofogdemyndigheterna och skattemyndigheterna anses motsvara denna kostnadsfördelning. Det innebär att 21 % av Riksskatteverkets kostnader schablonmässigt anses vara hänförliga till exekutionsväsendets verksamhet. För att få en mer rättvisande bild av hur stor andel av Riksskatteverkets kostnader som faktiskt belöper på exekutionsväsendets verksamhet, har utredningen bitt Riksskatteverket att närmare försöka identifiera dessa kostnader.

Riksskatteverket har härvid redovisat beräkningar som baseras på uppskattningar av nedlagd tid (personalkostnader) och övriga kostnader som anses hänförliga till uppgifter för exekutionsväsendet. Denna bedömning ligger till grund för de kostnadsberäkningar som redovisas fortsättningsvis i dessa avsnitt. Beräkningarna avser kostnaderna under budgetåret 2002. Det finns ett visst mått av osäkerhet kring beräkningarna. Riksskatteverkets administrativa

stödfunktioner är av effektivitetsskäl mycket sammanflätade mellan skatteförvaltningen och exekutionsväsendet. Att för hela RSV-koncernen gemensamma system, rutiner, handböcker, riktlinjer m.m. tas fram och förvaltas innebär enligt verket stora besparingar som inte enkelt låter sig beräknas. Det går därför inte att av nedanstående beräkningar dra några entydiga slutsatser beträffande kostnadernas storlek för exekutionsväsendet om dessa uppgifter skulle utföras utanför RSV-koncernens ramar.

Av Riksskatteverkets beräkningar framgår att utöver den personal som arbetar på exekutions- och IT-avdelningarna kan 11,3 årsarbetskrafter hänföras till exekutionsväsendet. Vilka funktioner dessa stödjer framgår av det följande.

Cirkeldiagrammet nedan visar de årsarbetskrafter som på Riksskatteverket arbetar för exekutionsväsendets räkning i relation till de årsarbetskrafter som står till skatteförvaltningens förfogande. I jämförelsen ingår inte IT-avdelningens resurser.

På exekutionsavdelningen arbetade under budgetåret 2002 51,5 årsarbetskrafter vilket motsvarar lönekostnader på 27 622 tkr med tillägg för kostnader för övriga personalkostnader, såsom utbildning, konferenser, resor m.m., uppgående till 2 050 tkr. Till dessa kostnader kan läggas dels kostnaderna för 0,8 årsarbetskrafter om 462 tkr som på kommunikationsavdelningen kan hänföras till arbete med Riksskatteverkets hemsida, presstjänst och broschyrer för kronofogdemyndigheternas räkning, dels 0,8 årsarbetskrafter om 412 tkr som på verksamhetsstödsavdelningen kan hänföras till arbete med till exekutionsväsendet hörande diarie- och arkivfrågor samt blanketter, och dels 0,8 årsarbetskrafter om 465 tkr som hos verksamledningens sekretariat kan hänföras till arbete med exekutionsväsendet.

Utöver dessa kostnader tillkommer kostnader för de administrativa stödfunktioner som redovisas i det följande.

3.2 Riksskatteverkets administrativa stödfunktioner

3.2.1 IT

Riksskatteverkets IT-avdelning utgör en gemensam IT-organisation för RSV-koncernen och tillhandahåller tjänster för hela den samlade förvaltningens verksamhet. I enlighet med 2 kap. 11 § andra stycket förordningen med instruktion för skatteförvaltningen utgör avdelningen en särskild resultatenheter vars verksamhet finansieras med ersättningar från användarna, dvs. Riksskatteverkets övriga avdelningar och RSV-koncernen i övrigt. De tjänster avdelningen tillhandahåller är:

- drift och övervakning av koncernens IT-system,
- utveckling och förvaltning av tekniska plattformar,
- utveckling och förvaltning av koncernens applikationer, samt
- användarservice med en koncerngemensam hjälpfunktion och en närservicesverksamhet.

Tjänsterna utförs i egen regi, genom samverkan med annan myndighet eller genom underleverantörer som upphandlas på marknaden.

Riksskatteverket har varit aktivt i samarbetet med andra myndigheter. Riksskatteverket har bland annat av den anledningen, i ett inledningsskede, fått det sammanhållande ansvaret för administrationen av certifikat för elektronisk identifiering och elektroniska signaturer inom statsförvaltningen (Samsetprojektet).

Till avdelningschefens förfogande finns en controllerfunktion, en kvalitetsfunktion och resurser för att utföra uppdrag åt verksamheten. IT-avdelningen består i övrigt av fem enheter och ett sekretariat som ansvarar för inköp av IT-utrustning och tjänster samt tecknar och förvaltar avtal med externa leverantörer och ger administrativt stöd inom avdelningen.

Strategienheten ansvarar för att utveckla, förvalta och förankra arkitektur för system, tekniska lösningar, IT-säkerhet, informationshantering och regler för användargränssnitt.

Enheten för avtal och leveransavtal ansvarar för utformandet av överenskommelser om systemutveckling, systemförvaltning, produktion och användarservice. Arbetet sker i samarbete med verksamhetsansvariga (dvs. medarbetare på exekutionsavdelningen beträffande kronofogdemyndighetens verksamhet) och i samverkan med den övriga IT-avdelningen eller externa leverantörer.

Enheten ansvarar för styrningen av IT-avdelningens underleverantörer av tjänster.

Produktionsenheten ansvarar för den löpande driften av IT-systemen samt för förvaltning och utveckling av produktionsplattformarna. Enheten har personal, förutom i Solna, även i Göteborg, Härnösand, Malmö och Västerås.

Systemenheten ansvarar för utveckling och förvaltning av datastödet för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet. Huvuddelen av de verksamhetsstödjande systemen utvecklas i organisationens egen regi. Enheten ansvarar även för förvaltningen av utvecklade system. Enheten är uppdelad efter vilken verksamhet de olika systemen stödjer. Enheten har personal, förutom i Solna, även i Göteborg, Visby, Västerås och Umeå.

Enheten för användarservice ansvarar för användarservice/helpdesk-funktionen för hela RSV-koncernen. Enheten är konsultbemannad och placerad hos WM-data.

IT-avdelningen svarar således för drift och utveckling av hela RSV-koncernens IT-stöd, vilket totalt uppgår till omkring 180 system. Hela den tekniska infrastrukturen är gemensam för RSV-koncernen. De gemensamma administrativa stödsystemen omfattar ett 50-tal mer eller mindre sammanhängande system – några stora basystem för ekonomi, personal och kontorsinformation samt ett flertal mindre applikationer.

Kostnaderna för de koncerngemensamma systemen och IT-avdelningens interna stödfunktioner uppgick under år 2002 till 604,9 mkr, vilket motsvarar ca 57 procent av de totala IT-kostnaderna. Med utgångspunkten att exekutionsväsendets kostnader uppgår till ca en femtedel av Riksskatteverkets totala kostnader har Riksskatteverket beräknat exekutionsväsendets del av de gemensamma IT-kostnaderna till 109,1 mkr. På motsvarande sätt har exekutionsväsendets andel av IT-avdelningens interna stödfunktioner beräknats till 5,8 mkr.

För exekutionsväsendets del finns utöver dessa gemensamma system ett antal IT-baserade verksamhetsstödjande system som Riksskatteverkets exekutionsavdelning äger. Att exekutionsavdelningen äger systemen innebär bl.a. att det är exekutionsavdelningen som beslutar om vilka systemförändringar som skall göras mot bakgrund av verksamhetens behov och därefter beställer förändringar eller nya system hos IT-avdelningen. Möjligheterna för IT-avdelningen att tillgodose exekutionsavdelningens önskemål är beroende av dels hur viktiga önskemålen är, dels resurstilldelning

och beslutas efter en omfattande prioriteringsprocess där samtliga RSV-koncernens system ingår.

REX, datastödet för kronofogdemyndigheternas indrivningsverksamhet, är ett system som togs i produktion i Södermanlands län år 1975 och som sedan år 1984 har varit i drift vid samtliga kronofogdemyndigheter. Systemet har sedan produktionsstarten byggts ut och förändrats i en rad avseenden. REX utnyttjas av drygt 2 000 personer inom kronofogdemyndigheterna. REX är dessutom tillgängligt via terminal för skatteförvaltningen, Tullverket och på allmänhetens terminal. Systemet är mycket omfattande och bygger på ett stort antal program. REX är beroende av flera andra system såväl inom som utanför exekutionsväsendet och skatteförvaltningen. Dessutom sker en omfattande kommunikation via fil med ingivare av ansökningar. Driften av systemet och dess kommunikation med omvärlden sköts av SchlumbergerSema. Ett antal systemerare på Riksskatteverket arbetar dock vid behov med utveckling av REX. Utvecklingsinsatserna begränsas numera till vad som är absolut nödvändigt. REX har nämligen blivit föråldrat och ersätts successivt med ett nytt datastöd som beräknas helt ha tagit över år 2005. Kostnaderna för förvaltning och utveckling av REX uppgick under år 2002 till 11,6 mkr.

INIT är det system som successivt skall ta över efter REX. Övergången till detta system beräknas pågå t.o.m. år 2005. Det är det första av RSV-koncernens system som konstrueras på en ny koncerngemensam webbaserad teknisk plattform, vilken skall ersätta den plattform som koncernens övriga IT-stöd är utvecklade i. Avsikten är att samtliga nya system skall byggas på den nya plattformen och att lösningar som tas fram för ett system skall kunna användas även i andra. Detta innebär besparingar men också att varje enskilt system/applikation blir beroende av förvaltningens övriga IT-utveckling. INIT är ett tekniskt mycket avancerat system och förväntas ha ett än mer omfattande kommunikationsnät med omvärlden än vad REX har. Många rutinärenden förväntas kunna tas om hand genom ökad automatisering och maskinell hantering. På grund av sin komplexitet har projektet kommit att kräva mer tid och bli avsevärt dyrare än beräknat. Riksskatteverket har i regleringsbrevet för budgetåret 2003 ålagt att lämna en redogörelse för hur utvecklingsarbetet framskrider med en bedömning av de effektiviseringar i verksamheten som utvecklingsarbetet beräknas leda till. På exekutionsavdelningen arbetar omkring fem personer med utvecklandet av INIT. Mellan 15 och 20 personer arbetar med

dessa frågor på IT-avdelningen. Allteftersom delar av INIT blir klara och produktionssätts sköter IT-avdelningen den fortsatta förvaltningen. Kostnaderna för förvaltning och utveckling av INIT uppgick under år 2002 till 19,9 mkr.

Duffex är datastödet för handläggning av den exekutiva försäljningen av fastigheter, skepp, luftfartyg och bostadsrätter samt tvångsförsäljning av bostadsrätter. Systemet har omkring 100 användare på 15 av kronofogdemyndigheternas kontor. Duffex var det första av exekutionsväsendets system att använda elektroniska akter. Systemet är beroende av flera andra system, såväl inom förvaltningen som utanför, såsom REX, SUPRO, Basinfo och Lantmäteriverkets fastighetsregister. IT-avdelningen ansvarar för driften av Duffex. Kostnaderna för förvaltning och utveckling av Duffex uppgick under år 2002 till 1,98 mkr.

SUPRO är datastödet för den summariska processen. Systemet har flera kopplingar till bl.a. REX, Duffex och Spar. Dessutom lämnar ett stort antal ingivare av mål (omkring 65 %) sina ansökningar på fil. SchlumbergerSema handhar driften av systemet. SUPRO hanteras av omkring 200 användare, men hela exekutionsväsendet har tillgång till systemet. Även SUPRO anses börja bli föråldrat, främst mot bakgrund av de ökande kraven på samverkan med andra system. Riksskatteverket har gjort en förstudie och undersökt behovet av ett nytt eller modifierat IT-stöd för den summariska processen och har därvid tagit fram ett beslutsunderlag för ett kommande IT-utvecklingsprojekt.⁹ Kostnaderna för förvaltning och utveckling av SUPRO uppgick under år 2002 till 1,4 mkr.

OPTIMA är datastödet för hantering av ärenden rörande tillsyn i konkurser. Systemet får uppgifter enbart genom handläggarnas registreringsåtgärder och inhämtar alltså inte några uppgifter på elektronisk väg. Uppgifter lämnas elektroniskt enbart till PLEX. Systemet är tillgängligt på allmänhetens terminal. OPTIMA har omkring 70 användare. IT-avdelningen ansvarar för såväl drift som utveckling av systemet. Utvecklingen sköts av personal i Göteborg. Kostnaderna för förvaltning och utveckling av OPTIMA uppgick under år 2002 till 0,73 mkr.

SkuSan är datastödet för handläggningen av ärenden angående skuldsanering. Handläggarna registrerar själva all information om de enskilda ärendena. SkuSan tillförs således inte någon information elektroniskt och är därför oberoende av andra system. Den

⁹ RSV Rapport 2002:19, Framtidens IT-stöd för summarisk process.

enda information som lämnas elektroniskt är statistikuppgifter som överförs till PLEX. SkuSan har omkring 70 användare i landet. Driften och utvecklingen av systemet sker vid IT-avdelningen. Riksskatteverket och Konsumentverket har i ett gemensamt projekt bl.a. föreslagit ett förbättrat och avsevärt mer avancerat gemensamt IT-stöd i form av en internetportal där gäldenären har tillgång till ett stort antal tjänster för att reda ut sin ekonomiska situation, samtidigt som de handläggande instanserna har ett handlägningsstöd och tillgång till all den information som tillförts ärendet i portalen. En förstudie har övervägt möjligheterna att realisera dessa förslag.¹⁰ Kostnaderna för förvaltning och utveckling av SkuSan uppgick till 1,36 mkr under år 2002.

Alla exekutionsväsendets verksamhetssystem levererar månadsvis uppgifter till PLEX, som är det för exekutionsväsendet gemensamma datastödet för uppföljning, ledning, planering och styrning. PLEX ger möjligheter att sammanställa information efter egna behov. Det finns även fasta rapporter för all kronofogdemyndigheternas verksamhet samt för kronofogdemyndigheternas administration. För verksamheten finns således uppgifter om volymer, resursförbrukning, produktivitet, effektivitet och kvalitet. Kostnaderna för utveckling och förvaltning av PLEX uppgick under år 2002 till 1,03 mkr.

Till kostnaderna för förvaltning och utveckling av exekutionsväsendets nu redovisade verksamhetssystem skall läggas kostnaderna för driften av dessa system. De totala driftskostnaderna uppgick under år 2002 till omkring 21 mkr.

Vid IT-avdelningen är 590 personer anställda, motsvarande ca 571 årsarbetskrafter. Av dessa arbetar omkring 29 årsarbetskrafter med uppdrag som är direkt knutna till kronofogdemyndigheternas verksamhet, 372 årsarbetskrafter arbetar med koncerngemensamma uppdrag. Därutöver arbetar 34 årsarbetskrafter med IT-avdelningens interna gemensamma stödfunktioner. Lönekostnaderna för de personer som arbetar med kronofogdemyndigheternas andel av RSV-koncernens IT-stöd uppgick under år 2002 till 15 mkr och för dem som arbetar med koncerngemensamma system till 205 mkr. För de personer som arbetar med IT-avdelningens interna stödfunktioner uppgick lönekostnaderna till 21 mkr. Kostnaderna för den personal som arbetar med skatteförvaltningens system uppgick till 73 mkr.

¹⁰ RSV Rapport 2002:5 *www.skuldsanering.info*, Rapport från skuldsaneringsprojektet december 2001. Förstudie skuldsaneringsportal, 2002-09-13.

3.2.2 Ekonomi

Ekonomiavdelningen ansvarar för frågor som rör säkerhet, planering, uppföljning, redovisning, finansiering och betalningsförmedling inom hela RSV-koncernen. Vidare utformar avdelningen riktlinjer för koncernens upphandling och genomför upphandlingar inom Riksskatteverket samt för Riksskatteverkets internservice.

Förutom ett sekretariat som bistår vid planering, uppföljning, kompetensförsörjning, omvärldsbevakning m.m. samt administration av verksamheten inom avdelningen har ekonomiavdelningen fem enheter.

Säkerhetsenheten ansvarar för frågor som rör koncernövergripande säkerhetsskydd, riskhantering, beredskap och krishantering.

Ekonomienheten ansvarar för frågor som rör skatteförvaltningens och exekutionsväsendets redovisning inklusive uppbördsredovisning, finansiering, betalningsförmedling och internkontroll. Hit hör bl.a. upprättande av delårsrapporter, bokslut, hantering av lån och räntekonto för RSV-koncernen. Enheten har vidare ansvaret för verkets ekonomiadministration.

Planeringsenheten ansvarar för sammanhållning av arbetet med verksamhetsplanering, medelsfördelning och budgetering samt uppföljning för hela RSV-koncernens räkning. Enheten ansvarar även för att förbättra och utveckla detta arbete inom hela den gemensamma förvaltningen.

Upphandlingsenheten ansvarar för att genomföra samtliga Riksskatteverkets upphandlingar. Enheten skall också ge skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna stöd i upphandlingsfrågor.

Internserviceenheten ansvarar för fastigheter, inköp samt service såsom reception, bibliotek, tryckeri, post, bud, blankett- och kontorsmaterieförråd, lokalvård, telefoni och övrig vaktmästerservice. Enheten ansvarar även för den operativa säkerheten inom Riksskatteverket.

På ekonomiavdelningen arbetar totalt 4,1 årsarbetskrafter med frågor hänförliga till exekutionsväsendets verksamhet. Lönekostnaderna inklusive övriga utgifter för dessa uppgick till 2 239 tkr under år 2002.

3.2.3 Personal

Personalavdelningen ansvarar för att initiera, utveckla, driva och följa upp kompetensförsörjningen inom RSV-koncernen. Om en myndighet begär hjälp tillhandahåller avdelningen stöd för att möjliggöra att myndigheten kan säkra en god kompetensförsörjning. Avdelningen har dessutom ett operativt ansvar för personalfrågorna på Riksskatteverket. Avdelningen består av fyra enheter.

Strategienheten ansvarar för strategiska frågor av utvecklingskaraktär inom det personalpolitiska området för hela RSV-koncernen. Enheten arbetar i huvudsak med frågor som rör rekrytering, ledarförsörjning, utveckling av arbetssätt och arbetsformer samt kompetensutveckling.

Personalenheten ansvarar för att initiera, utveckla och föra ut metoder och styrdokument samt bedriva utvecklings- och förbättringsarbete inom hela det personalpolitiska området på Riksskatteverket. Enheten svarar också för att utveckla och sköta det löpande operativa personalarbetet samt för att tillhandahålla professionellt stöd till avdelningarna avseende samtliga personalpolitiska frågor.

Controller- och arbetsgivarenheten ansvarar för att hålla samman planering, uppföljning och analys av hela förvaltningens kompetensförsörjning. Enheten ansvarar även för den för RSV-koncernen gemensamma arbetsgivarpolitiken såsom förhandlingar, avtal och arbetsrättsliga frågor i övrigt.

Stödenheten ansvarar dels för att ge stöd när det gäller övergripande frågor för RSV-koncernen inom utbildningsområdet, dels för utveckling och förvaltning av IT-stöd inom personalområdet. Inom utbildningsområdet svarar enheten för det pedagogiska stödet vid utvecklingen av utbildningar, utbildningsmaterial och kursadministration.

På personalavdelningen arbetar 4,8 årsarbetskrafter med frågor hänförliga till exekutionsväsendets verksamhet. Lönekostnaderna inklusive övriga utgifter för dessa uppgick till 2 632 tkr under år 2002.

Utöver de kostnader avseende de administrativa stödfunktionerna som nu redovisats har Riksskatteverket uppskattat att ledningsfunktionerna för dessa avdelningar kan beräknas till 0,5 årsarbetskrafter eller 500 tkr.

3.3 Kronofogdemyndigheternas organisation

Enligt 3 kap. 1 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet har kronofogdemyndigheterna följande uppgifter. Kronofogdemyndigheterna är regionala myndigheter för frågor om verkställighet enligt utsökningsbalken och andra författningar, för frågor om indrivning enligt indrivningslagen, om något annat inte följer av särskilda föreskrifter samt för handläggning av mål enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning och ärenden om frivillig skuldsanering enligt skuldsaneringslagen (1994:334). Kronofogdemyndigheten är också regional myndighet för frågor om tillsyn i konkurser. Som verkställande myndighet skall kronofogdemyndigheten dessutom verka för att betalningsförpliktelser och andra förpliktelser som kan bli föremål för verkställighet fullgörs i rätt tid och ordning.

Verksförordningens tillämplighet på kronofogdemyndigheterna framgår av 3 kap. 2 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet.

Det för RSV-koncernen gemensamma regleringsbrevet, redovisat i avsnitt 3.1, ligger till grund även för hur kronofogdemyndigheterna skall bedriva sin verksamhet.

Kronofogdemyndigheterna är sedan år 1997 indelade i tio regionmyndigheter med den sätesort och det geografiska verksamhetsområde som anges i 3 kap. 5 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet. Således verkar Kronofogdemyndigheten i Stockholm i Stockholms och Gotlands län, Kronofogdemyndigheten i Eskilstuna verkar i Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län, Kronofogdemyndigheten i Jönköping verkar i Östergötlands och Jönköpings län, Kronofogdemyndigheten i Kalmar verkar i Kronobergs, Kalmar, Blekinge och Hallands län, Kronofogdemyndigheten i Malmö verkar i Skåne län, Kronofogdemyndigheten i Göteborg verkar i Västra Götalands län, Kronofogdemyndigheten i Karlstad verkar i Värmlands och Örebro län, Kronofogdemyndigheten i Gävle verkar i Dalarnas och Gävleborgs län, Kronofogdemyndigheten i Härnösand verkar i Västernorrlands och Jämtlands län och Kronofogdemyndigheten i Umeå verkar i Västerbottens och Norrbottens län.

Vid kronofogdemyndigheterna arbetar totalt omkring 2 500 fast anställda personer motsvarande ca 1 900 årsarbetskrafter. Siffrorna avser förhållandena under år 2002.

Regionkronodirektören är chef för kronofogdemyndigheten, 3 kap. 3 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet. Enligt 3 kap. 4 § samma förordning skall kronofogdemyndighetens styrelse bestå av högst tio personer med regionkronodirektören som ordförande.

I 3 kap. 6 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet föreskrivs att det vid varje kronofogdemyndighet skall finnas en enhet för tillsyn i konkurser. I övrigt får varje kronofogdemyndighet organiseras med de avdelningar och enheter som Riksskatteverket bestämmer. Särskilt föreskrivs att de avdelningar och enheter som handhar exekutiv verksamhet samt enheterna för tillsyn i konkurser skall ledas av kronofogdar, 3 kap. 7 § förordningen. Riksskatteverket får emellertid i det enskilda fallet medge undantag från kravet på kronofogdekompetens om det finns särskilda skäl. Detta har också skett i ett flertal fall.

Gemensamt för samtliga myndigheter är således att det finns en enhet för tillsyn i konkurser. Härigenom markeras vikten av att denna verksamhet hålls åtskild övrig verksamhet vid kronofogdemyndigheten. I övrigt skiljer sig myndigheternas interna organisation åt beroende på bl.a. myndigheternas storlek. Oftast är emellertid myndigheternas operativa verksamhet indelad i en indrivningsavdelning och en allmän avdelning. Inom indrivningsavdelningen (på olika fältenheter och på en specialindrivningsenhet för de mer komplexa ärendena) handläggs mål om verkställighet av betalningsförpliktelser till det allmänna, enskilda och företag liksom mål om verkställighet av en rad andra förpliktelser eller säkerhetsåtgärder såsom handräckning enligt bl.a. konsumentkreditlagen (1992:830) och lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl., avhysning, kvarstad och betalningssäkring, inträngsundersökning m.m. Vidare hanterar indrivningsavdelningen uppgiften att företräda det allmänna som borgenär vid indrivning av det allmännas fordringar. Dessutom hanteras här den förebyggande kommunikationen och sådana uppgifter som redovisas under avsnitt 4.8. Inom den allmänna avdelningen, uppdelat på olika enheter, handläggs vanligen mål om betalningsföreläggande, vanlig och särskild handräckning, försäljning av lös och fast egendom, tillsyn i konkurser samt skuldsanering.

Såsom redogjorts för i avsnitt 3.1 fick kronofogdemyndigheterna 1 394 855 tkr i anslag under 2002, varav Riksskatteverket disponerade 191 693 tkr för kronofogdemyndigheternas räkning. I kronofogdemyndigheternas totala budget ingår även avgiftsinkomster

och vissa andra inkomster samt ett anslagssparande från föregående år. För år 2003 har kronofogdemyndigheterna även tilldelats ersättning från AP-fonden med 10 353 tkr. Riksskatteverket har i budgetunderlaget för RSV-koncernen avseende räkenskapsåren 2004–2006¹¹, förutom vissa tillfälliga höjningar av anslaget, yrkat en nivåhöjning av anslaget till kronofogdemyndigheterna med 37 mkr för merarbete om förmånsrätten för skatter och allmänna avgifter tas bort, och med 10 mkr för internationell samverkan i indrivnings- och insolvensfrågor inom EU.

Kronofogdemyndigheternas verksamhet bedrivs dels från myndigheternas huvudkontor, belägna på respektive myndighets sätesort, dels från ett antal lokalkontor inom regionernas verksamhetsområden. Flera av verksamhetsgrenarna har dock koncentrerats till ett eller ett mindre antal kontor.

Kronofogdemyndigheternas kärnverksamhet – utsökning – bedrivs vid samtliga kronofogdemyndigheters kontor. Arbetet utförs huvudsakligen av kronofogdar, exekutiva handläggare (kronokommissarier och kronoinspektörer) samt administrativa handläggare (exekutiv personal som saknar behörighet att genomföra förrättning). Antalet årsarbetskrafter uppgår enligt uppgift från Riksskatteverket till omkring 1 691. Kostnaderna för den samlade verksamhet som bedrivs på indrivningsavdelningarna uppgick under år 2002 till 1 232 040 tkr. Under samma år uppgick intäkterna till 22 318 tkr medan inbetalda ansökningsavgifter uppgick till 640 378 tkr. Dessa kostnads- och intäktsuppgifter liksom de följande i detta avsnitt är, om annat inte anmärks, hämtade från årsredovisningen för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet, budgetåret 2002 (RSV 165, utgåva 11).

Samtliga myndigheter har koncentrerat hanteringen av den summariska processen till ett begränsat antal kontor inom respektive region. Arbetsuppgifterna utförs av jurister samt exekutiva, administrativa och övriga handläggare motsvarande omkring 224 årsarbetskrafter. Kostnaderna under år 2002 uppgick till 199 855 tkr och intäkterna till 323 tkr medan inbetalda ansökningsavgifter m.m. uppgick till 195 930 tkr.

Såväl utsökningsverksamheten som den summariska processen är i hög grad beroende av ett fungerande delgivningsförfarande. De flesta myndigheter använder sig av polis och/eller privata delgivningsföretag för att hantera delgivningarna. Allt fler kronfogde-

¹¹ Riksskatteverkets budgetunderlag 2003-02-28, dnr 284-03/810.

myndigheter har emellertid övergått till att själva sköta delgivningsverksamheten. Enligt 24 § delgivningslagen (1970:428) är nämligen kronofogde eller exekutiv tjänsteman vid kronofogdemyndigheten behörig att utfärda intyg på att delgivning skett. I delbetänkandet Polisverksamhet i förändring (SOU 2002:70) föreslås att polisens stämningmannaverksamhet skall föras över till kronofogdemyndigheten. Riksskatteverket har i remissyttrande den 26 november 2002 avstyrkt utredningens förslag härvidlag huvudsakligen under åberopande av att verksamheten inte kan anses ligga inom kronofogdemyndighetens uppgifter då den företrädesvis avser delgivning för domstolarnas räkning, oro för en minskad effektivitet och att en fråga om en eventuell överflyttning av verksamheter bör ingå i Utredningens om kronofogdemyndigheternas framtid arbete.

För tillsynen över förvaltningen i konkurser finns tio tillsynsmyndigheter i landet motsvarande de tio regionmyndigheterna. Tillsynsverksamheten bedrivs på elva kontor, i de flesta fall på kronofogdemyndigheternas sätesorter. På tillsynsmyndigheterna arbetar personer med olika bakgrund, främst jurister och ekonomer förutom administrativa handläggare, tillhoppa omkring 66 årsarbetskrafter. Kostnaderna för tillsynsverksamheten uppgick under år 2002 till 49 903 tkr. Intäkterna uppgick under samma år till 268 tkr.

Skuldsaneringsverksamhet bedrivs på tretton platser i landet, huvudsakligen myndigheternas sätesorter. På skuldsaneringsenheterna arbetar personer med olika bakgrund som handläggare, totalt omkring 62 årsarbetskrafter. Under år 2002 uppgick kostnaderna för verksamheten till 43 339 tkr.

Den förebyggande kommunikationen bedrivs från och med 2001 från samtliga kontor. Informationsinsatserna utförs i dag av omkring 175 informatörer, eller 29 årsarbetskrafter. Normalt utförs arbetsuppgiften av exekutiv personal som har indrivningsverksamhet som sin huvudsakliga arbetsuppgift och som sköter informatörssysslan på deltid. Avsikten med den nya strategin för denna verksamhetsgren är att all personal oavsett placering skall ta del i arbetet med den förebyggande kommunikationen, (mer om den nya strategin i avsnitt 4.6). Kostnaderna för verksamheten uppgick under år 2002 till 19 232 tkr. Riksskatteverket har i budgetunderlaget för RSV-koncernen för räkenskapsåren 2004–2006 yrkat en nivåhöjning om 17,5 mkr för år 2004 för att kunna genomföra den nya strategin avseende den förebyggande kommunikationen.

3.4 Kronofogdemyndigheternas administrativa stödfunktioner

3.4.1 IT

All drift, underhåll och utveckling av IT-stödet liksom helpdesk-funktionen hanteras, som framgått av avsnitt 3.2.1, av Riksskatteverkets IT-avdelning. Av särskilt framtagna uppgifter från Riksskatteverket framgår att det på varje myndighet finns en s.k. AU-samordnare som lägger ned mellan 25 och 50 % av sin tid på IT-frågor för myndighetens räkning. Totalt i riket rör det sig därför om mellan 2,5 och 5 årsarbetskrafter. Kostnaderna för dessa uppgår till omkring 1,5 mkr. Det kan anmärkas att myndigheterna köper sin datorutrustning själva inom ramen för den egna budgeten.

3.4.2 Ekonomi

Även en stor del av kronofogdemyndigheternas ekonomiska frågor hanteras som framgått av 3.2.2 av Riksskatteverkets ekonomiavdelning.

Myndigheternas eget arbete med hanteringen av ekonomiska frågor, såsom budget, utbetalning av löner, övriga kostnader, redovisning av influtna belopp m.m. sysselsätter omkring 35 årsarbetskrafter. Dessa beräkningar baseras på de anställdas egen tidredovisning. Kostnaderna härför uppgår till omkring 12,8 mkr.

3.4.3 Personal

En stor del av personalfrågorna hanteras som framgått av avsnitt 3.2.3 av Riksskatteverkets personalavdelning. Myndigheternas egen personaladministration i form av löneförhandlingar, administration av utvecklingsfrågor såsom utbildning, annan kompetensutveckling m.m. sysselsätter enligt Riksskatteverkets beräkningar omkring 39 årsarbetskrafter till en kostnad om 14,3 mkr.

4 Kronofogdemyndigheternas verksamhet

4.1 Inledning

Kronofogdemyndigheternas verksamhet består av fem verksamhetsgrenar; verkställighet av betalningsförpliktelser och andra förpliktelser (utsökning), summarisk process (betalningsföreläggande och handräckning), skuldsanering, tillsyn i konkurser och förebyggande kommunikation. Med undantag för förebyggande kommunikation är samtliga verksamheter författningsreglerade.

Verkställighet enligt utsökningsbalken och indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (indrivningslagen), är den dominerande verksamheten och tar i anspråk cirka 80 procent av resurserna. Den näst största verksamheten är summarisk process och därefter följer utan någon inbördes rangordning, skuldsanering, tillsyn i konkurser och förebyggande verksamhet.

Enligt Riksskatteverkets årsredovisning för budgetåret 2002 uppgick exekutionsväsendets (kronofogdemyndigheternas och Riksskatteverkets) kostnader till 1 544 368 tkr. Intäkter och inbetalda ansökningsavgifter m.m. uppgick till 22 909 tkr respektive 836 309 tkr. Medelantalet anställda uppgick till 2 502 motsvarande 1 936 årsarbetskrafter.¹

	2002
Kostnader	1 544 368
Intäkter (tkr)	22 909
Inbetalda ansökningsavgifter m.m. (tkr)	836 309

¹ Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet, Budgetåret 2002, RSV 165, utgåva 11.

I det följande beskrivs de olika verksamhetsgrenarna med utgångspunkt i den författningsreglering som styr respektive verksamhet. Redovisade statistikuppgifter har hämtats dels från Riksskatteverkets årsredovisning för budgetåret 2002, dels tagits fram särskilt av Riksskatteverket på utredningens begäran.

4.2 Utsökning

4.2.1 Allmänt om utsökning

Utsökningsbalken (1981:774), som ersatte 1877 års utsökningslag och ett antal andra exekutionsrättsliga författningar, trädde i kraft den 1 januari 1982. Övergångsförhållandena reglerades i en särskild promulgationslag, lagen (1981:775) om införande av utsökningsbalken. Ett av syftena med utsökningsbalken var att rationalisera handläggningen av de uppgifter som låg på de exekutiva myndigheterna. I förarbetena till utsökningsbalken konstaterades att den då gällande uppdelningen av handläggningen av utsökningsmål mellan två exekutiva myndigheter – en beslutande (länsstyrelsens överexekutor) och en verkställande (kronofogdemyndigheten) – inte längre hade någon funktion. Anledningen till uppdelningen var att kronofogdarna (utmätningmännen) bl.a. inte ansågs ha tillräckliga kvalifikationer för att utföra de uppgifter som lades på överexekutor. Alltsedan förstatligandet 1965 hade emellertid kronofogdemyndigheten den kompetens och de kvalifikationer som krävdes för att handlägga även mer komplicerade utsökningsmål. Skillnaderna mellan beslutande och verkställande organ upprätthölls inte längre i vare sig utsökningslagen eller annan exekutionsrättslig lagstiftning. I förarbetena diskuterades även den dubbelroll det innebär att kronofogdemyndigheterna i allmänna mål, vid sidan av uppgiften som verkställande myndighet, företräder stat och kommun som borgenär (se vidare avsnitt 9.2).

I och med införandet av utsökningsbalken samlades reglerna om exekutiv verkställighet i en och samma författning. Bestämmelser som gällde andra åtgärder vid indrivning av skatter och böter m.m., såsom uppskov med betalning och kvittning, ansågs inte ha sin plats i utsökningsbalken. I den mån det fanns ett behov av att se över även dessa frågor fick de tas upp i ett annat sammanhang.² Med utsökningsbalken befriades vidare länsstyrelserna från att

² Prop. 1980/81:8 s. 1188 f.

handlägga utsökningsmål och överexekutor avskaffades. Därmed kom utsökningsmålen att handläggas av en exekutiv myndighet, kronofogdemyndigheten. De arbetsuppgifter som ålegat överexekutor fördes över dels till kronofogdemyndigheterna (exekutiv försäljning av fast egendom, luftfartyg och skepp), dels till domstolarna (förordnande om handräckning och prövning av överklagade utsökningsmål).

Sedan utsökningsbalken tillkom har den varit föremål för vissa förändringar. Institutet införsel upphävdes 1996 och bestämmelser om utmätning av lön (7 kap. utsökningsbalken) infördes och blev den enda formen av löneexekution.³ Därutöver har möjligheterna att sälja fast egendom och tomträtt underhand vidgats och reglerna om underhandsförsäljning ändrats så att förfarandet i väsentliga avseenden jämföras med försäljning på auktion.⁴ Dessutom har fullföljdsreglerna förändrats. I övrigt har en rad mindre förändringar skett. Följdändringar i utsökningsbalken har också skett bl.a. i anledning av en ny äktenskapsbalk (1987:230), en ny bostadsrättslag (1991:614) och en ny sjölag (1994:1009).⁵

I utsökningsbalken regleras den egentliga utsökningsrätten. Hit hör verkställighet av betalningsförpliktelser och annan förpliktelse eller säkerhetsåtgärd. Balkens bestämmelser kompletteras av bestämmelser som meddelats av regeringen, främst utsökningsförordningen (1981:981) och förordningen (1992:1094) om avgifter vid kronofogdemyndigheterna. Därutöver har Riksskatteverket bemyndigats att meddela närmare föreskrifter inom vissa områden, t.ex. när det gäller bestämmande av förbehållsbeloppet vid utmätning av lön (7 kap. 4 § utsökningsförordningen) och föreskrifter för förfarandet hos kronofogdemyndigheterna vid verkställighet av utsökningsbalken och promulgationslagen (19 kap. 2 § utsökningsförordningen).

Till skillnad från utsökningslagen är utsökningsbalken direkt tillämplig i såväl allmänna som enskilda mål. I den mån utsökningsbalkens bestämmelser inte skall tillämpas i allmänna mål anges detta särskilt. Undantag gäller bl.a. för måls anhängiggörande, tidsfristen för utmätning och exekutiv försäljning, sökandens ansvar för förrättningskostnader samt redovisning. I vissa avseenden har givits särskilda bestämmelser som skall tillämpas i stället

³ Prop. 1994/95:49, SFS 1995:298.

⁴ Prop. 1993/94:197, SFS 1994:444.

⁵ Beträffande bostadsrättslagen skedde en stor förändring genom lagen (1995:1464) om ändring i bostadsrättslagen, prop. 1995/96:17, då kronofogdemyndigheten blev behörig myndighet att genomföra tvångsförsäljning av bostadsrätter.

för utsökningsbalkens. Detta gäller bl.a. redovisning och måls anhängiggörande (se närmare under avsnitt 4.7.3). Däremot har det inte givits några uttryckliga undantag beträffande bestämmelser som på grund av sitt innehåll över huvud taget inte kan få aktualitet i allmänna mål.⁶ Om det i annan lag meddelats bestämmelser som avviker från utsökningsbalkens, gäller den bestämmelsen, 1 kap. 2 § utsökningsbalken. Avvikande bestämmelser om verkställighet har t.ex. meddelats beträffande tidpunkten för utmätning av fordran på skatt och om undantag från utsökningsbalkens bestämmelser om beneficium, 18 kap. 9 § skattebetalningslagen (1997:483).

Utsökningsförfarandet är uppbyggt så att kronofogdemyndigheten på uppdrag av en borgenär eller sökande tvångsvis verkställer rättsanspråk som fastställts i en exekutionstitel.⁷

Regeringens regleringsbrev för budgetåret 2003 anger som mål för verksamheten att kronofogdemyndigheten skall snabbt, rättssäkert och med bästa möjliga utfall för sökanden eller borgenären verkställa rättsanspråk som inte reglerats frivilligt. Vidare skall tillgångsundersökning och gäldenärsutredning göras med sådan ambitionsnivå att myndighetens utredningar uppfattas som tillförlitliga av uppdragsgivarna. Därutöver skall indrivningen vara snabb och verkningsfull så att enskilda och företag upplever det som meningslöst att dra sig undan betalning. Målet är intaget under rubriken ”Verksamhetsgrenen indrivning och annan verkställighet”. Begreppet indrivning i rubriken indikerar att effektmålet avser såväl kronofogdemyndigheternas verkställande arbete, dvs. de rent utsökningsrättsliga, som borgenärsarbetet, dvs. det som faller utanför utsökningsbalkens tillämpningsområde.

Mål om verkställighet enligt utsökningsbalken benämns utsökningsmål och handläggs som allmänt mål eller enskilt mål, 1 kap. 6 § första stycket utsökningsbalken. Allmänna mål grundar sig på offentlighetsrättsliga fordringsanspråk och avser det allmännas – statens eller kommuns – fordran på skatter, böter, allmänna avgifter m.m., 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken (för en närmare redogörelse för vad som innefattas i begreppet allmänna mål hänvisas till avsnitt 4.7.1). Enskilda mål avser skulder till enskilda och företag och grundar sig på privaträttsliga fordringsanspråk. Även stat och kommun kan vara borgenär i enskilt mål, t.ex. när staten tillerkänts skadestånd, 1 kap. 6 § tredje stycket utsöknings-

⁶ Prop. 1980/81:8 s. 155 och 1189.

⁷ En ansökan om verkställighet behöver inte nödvändigtvis leda till verkställighet utan kan återkallas om parterna t.ex. själva lyckas reglera sina förhållanden.

balken. Som enskilt mål räknas även bl.a. avhysning och annan verkställighetsåtgärd eller säkerhetsåtgärd oavsett om det är staten, kommunen, företag eller enskild som är sökanden. Allmänna mål avser således enbart betalningsförpliktelser till det allmänna, medan enskilda mål kan avse såväl betalningsförpliktelser som andra förpliktelser till enskilda, staten eller annan.

För att kronofogdemyndigheten skall kunna fullgöra uppgiften som verkställande myndighet står ett antal tvångsmedel till buds för myndigheten, bl.a. vitesföreläggande och begäran om häktning, 2 kap. 12, 15 och 16 §§ utsökningsbalken. Om gäldenären t.ex. inte frivilligt bereder myndigheten tillträde när myndigheten skall göra förrättning i gäldenärens bostad, kan myndigheten, under vissa förutsättningar, ta sig in i bostaden med hjälp av låssmed, 2 kap. 17 § utsökningsbalken.

4.2.2 Verkställighet av betalningsförpliktelser

För verkställighet av betalningsförpliktelser förutsätts att sökanden har en exekutionstitel. Med exekutionstitel avses ett avgörande, beslut eller annan skriftlig handling som får läggas till grund för verkställighet (dom, skiljedom, utslag, förbindelse angående underhållsbidrag etc.). I 3 kap. utsökningsbalken regleras närmare vilka exekutionstitlar som får ligga till grund för verkställighet och verkställighetens omfattning. Hur långt verkställighet får genomföras beror bl.a. på om exekutionstiteln vunnit laga kraft eller om den enligt särskild föreskrift får verkställas som lagakraftvunnen dom. De flesta exekutionstitlar i både allmänna och enskilda mål får verkställas även om exekutionstiteln skulle vara överklagad. Däremot får i enskilt mål utmätt egendom i regel inte säljas om exekutionstiteln är överklagad, se bl.a. 8 kap. 4 § utsökningsbalken. Även utländska exekutionstitlar kan med stöd av särskild föreskrift verkställas i Sverige, 3 kap. 2 § utsökningsbalken.

Utsökningsförfarandet inleds med att kronofogdemyndigheten prövar om förutsättningarna för verkställighet är uppfyllda (s.k. exegibilitetsprövning). Finner kronofogdemyndigheten att förutsättningarna för verkställighet är uppfyllda skall myndigheten, utifrån ansökans innehåll och övriga omständigheter, vidta de åtgärder som föreskrivs i utsökningsbalken.

Till att börja med skall gäldenären underrättas om målet, 4 kap. 12 § utsökningsbalken. Gäldenären ges därmed möjlighet att

bevaka sin rätt och kan även förhindra att verkställighet sker genom att frivilligt fullgöra vad som åligger honom eller genom att ställa säkerhet för beloppet, 3 kap. 6 utsökningsbalken. Gälldenären kan även invända mot verkställigheten och t.ex. anföra att skulden är betald, 3 kap. 21 § utsökningsbalken. Kronofogdemyndigheten skall då pröva invändningen och besluta om invändningen kan lämnas utan avseende eller om ansökan om verkställighet skall avslås. En sökande kan även medge uppskov eller begära anstånd med verkställigheten, se bl.a. 4 kap. 10 § och 7 kap. 11 § utsökningsbalken. Även i dessa fall skall myndigheten fatta beslut om t.ex. anstånd med utmätning i lön enligt 7 kap. 1 § utsökningsbalken skall beviljas eller inte.

När den s.k. underrättelsetiden löpt ut gör kronofogdemyndigheten en tillgångsundersökning, 4 kap. 9 c-f §§ utsökningsbalken. Omfattningen av kronofogdemyndighetens undersökning är beroende av ansökans innehåll, gälldenärens förhållanden och övriga omständigheter. Syftet med undersökningen är att klarlägga gälldenärens inkomst- och anställningsförhållanden, familjeförhållanden och försörjningsbörda samt utreda om gälldenären har några utmätningbara tillgångar. I allmänna mål skall kronofogdemyndigheten utöver tillgångsundersökningen även göra en gälldenärsutredning (se under avsnitt 4.7.1). Omfattningen av tillgångsundersökningen är inte närmare reglerad i utsökningsbalken. Däremot har Riksskatteverket med stöd av 19 kap. 2 § utsökningsförordningen bl.a. utfärdat riktlinjer som närmare anger hur kronofogdemyndigheterna bör förfara (prioriteringar, arbetsmetoder m.m.).⁸ Riktlinjerna är även resursstyrande och utgör underlag vid uppföljning, kontroll och analys av effektiviteten i verksamheten. Förutom de uppgifter som kan ha lämnats av sökanden, gälldenären eller tredje man, skall kronofogdemyndigheten efterforska tillgångar i olika register, t.ex. Lantmäteriverkets fastighetsregister, och genom förfrågan till försäkringskassan. Kronofogdemyndigheten kan även genomföra förrättning i gälldenärens bostad eller, när gälldenären är en juridisk person, i dennes lokal. Vid behov får kronofogdemyndigheten hålla förhör med gälldenären eller tredje man, 2 kap. 10 och 11 §§ utsökningsbalken. De uppgifter och upplysningar som inhämtats sammanställs av kronofogdemyndigheten som sedan har att ta ställning till om verkställighet skall ske.

⁸ Riksskatteverkets Indrivningspolicy, RSV 169 utgåva 1 och Kommentrar till indrivningspolicy, RSV 115 utgåva 1.

De verkställighetsformer som står till buds när det gäller betalningsförpliktelser är i huvudsak utmätning och exekutiv försäljning. Utmätning innebär att egendom som tillhör den betalningskyldige tas i anspråk av kronofogdemyndigheten och realiseras, varefter influtna medel används till betalning av sökandens fordran. Om utmätning skett av kontanter, saknas anledning att realisera. Utmätning kan ske i såväl lös egendom (kontanter, bil, bostadsrätt m.m.) som fast egendom och avse hela eller del av egendomen (ideell andel). Utmätning kan vidare avse en fordran eller en rättighet. Utmätta fordringar skall om möjligt drivas in i stället för att säljas, 9 kap. 11 § utsökningsbalken. En särskild verkställighetsform av utmätning är utmätning av lön.

Innan utmätning verkställs måste kronofogdemyndigheten bedöma om egendomen skall undantas från utmätning på grund av att den t.ex. utgör beneficium, se bl.a. 5 kap. 1 § utsökningsbalken. Utmätning får inte heller ske i egendom som saknar exekutiv värde (övervärde) eller som på grund av egendomens beskaffenhet eller särskild föreskrift är skyddad från utmätning, bl.a. 4 kap. 3 § och 5 kap. 5 § utsökningsbalken.

När utmätt egendom skall realiserars sker detta genom exekutiv försäljning. Försäljning av utmätt egendom och indrivning av fordran regleras i 8–12 kap. utsökningsbalken. Beträffande lös och fast egendom (med fast egendom avses även tomträtt, 1 kap. 11 § utsökningsbalken) kan kronofogdemyndigheten välja om försäljningen skall genomföras av myndigheten själv eller uppdras åt någon annan, 9 kap. 3 § och 12 kap. 29 § utsökningsförordningen. Motsvarande gäller om försäljning skall ske på auktion eller under hand, 9 kap. 1 § och 12 kap. 1 § utsökningsbalken jfr 10 kap. 1 § och 11 kap. 1 § utsökningsbalken. Principen är dock att exekutiv försäljning skall anordnas på sådant sätt att ett så bra ekonomiskt resultat som möjligt erhålls. Bestämmelserna om försäljning gäller i tillämpliga delar även när egendom skall säljas exekutivt under konkurs, 8 kap. 1 § tredje stycket utsökningsbalken, jfr 8 kap. 6–10 §§ konkurslagen.

Beträffande försäljning av bostadsrätter kan dessa säljas exekutivt på grund av utmätning enligt utsökningsbalkens bestämmelser eller genom tvångsförsäljning på bostadsrättsföreningens begäran. I sistnämnda fall tillämpas såväl bostadsrättslagens 8 kap. som utsökningsbalkens bestämmelser.

Under år 2002 inkom 2 202 070 allmänna mål och 360 473 enskilda mål. Antalet nytillkomna gäldenärer uppgick till 209 845.

Vid utgången av året fanns totalt 6 654 483 pågående allmänna mål, 416 382 pågående enskilda mål och 540 721 gäldenärer i kronofogdemyndighetens utsöknings- och indrivningsdatabas.

4.2.3 Verkställighet av annan förpliktelse eller säkerhetsåtgärd

I 16 kap. utsökningsbalken regleras annan verkställighet. Härmed avses verkställighet av andra förpliktelser än betalningsskyldighet och säkerhetsåtgärder. Till den första kategorin – andra förpliktelser – hör skyldigheten att avflytta från t.ex. en lägenhet eller fastighet. Sådan skyldighet verkställs genom avhysning (1–9 §§). Även handräckning räknas till denna kategori. Med handräckning avses bl.a. uttagande av viss lös egendom eller återställande av rubbad besittning, förpliktelse att utföra visst arbete, t.ex. riva en byggnad eller åläggande att följa meddelat förbud, såsom förbud att driva viss verksamhet eller dylikt, eller tåla visst intrång. Hit hör även skyldigheten att avflytta från exempelvis en fastighet när besittningen inte vilar på giltig rättsgrund. Bestämmelserna om handräckning återfinns i 10–12 a §§. I kapitlet regleras också verkställighet av säkerhetsåtgärder såsom kvarstad och föreläggande eller annat förordnande som avses i 15 kap. 3 § rättegångsbalken. Även återställande av besittning enligt 15 kap. 4 § rättegångsbalken hör hit liksom beslut om förverkande av viss egendom på brottslig eller annan grund. Beträffande kvarstad har, utöver bestämmelserna i 16 kap. 10–12 a §§ utsökningsbalken, meddelats vissa särbestämmelser i 13–16 §§ samma kapitel. Där regleras även rättsverkningar av kvarstad. Bestämmelserna i 16 kap. utsökningsbalken kompletteras av 15 och 16 kap. utsökningsförordningen. Kapitlets tillämpning i allmänna mål är, med undantag för avhysning och kvarstad för böter och annan betalningsförpliktelse, begränsat.

För verkställighet av annan förpliktelse eller säkerhetsåtgärd förutsätts, liksom vid betalningsförpliktelser, en exekutionstitel som har vunnit laga kraft eller som enligt särskild föreskrift får verkställas utan avvaktan på laga kraft, jfr 3 kap. 3, 8, 9, 12, 13 och 20 §§ utsökningsbalken. Precis som vid utmätning kan även utländska exekutionstitlar verkställas med stöd av särskild föreskrift, 3 kap. 2 § utsökningsbalken.

Till skillnad från andra förpliktelser har avhysning blivit föremål för en mer ingående reglering. Detta motiveras bl.a. av att det är en

av de mest ingripande formerna av verkställighet. Avhysning innebär att den förpliktade avskiljs från besittningen till något utrymme, bostad, lokal eller dylikt och att besittningen övergår till sökanden. I förekommande fall omfattar avhysning även den förpliktades familj m.fl. (16 kap. 8 § utsökningsbalken). När avhysning sker från bostad skall socialnämnden underrättas, 16 kap. 2 § utsökningsförordningen. Avhysning verkställs normalt genom kronofogdemyndighetens försorg, jfr 16 kap. 9 § utsökningsbalken. Vid verkställighet har myndigheten långtgående skyldigheter att omhänderta och förvara svarandens bohag, innan egendomen kan säljas eller bortskaffas, 16 kap. 6 § utsökningsbalken. Även i dessa mål kan förekomma invändningar mot verkställigheten, t.ex. att nytt hyresförhållande uppstått. Kronofogdemyndigheten får då pröva framställda invändningar. Kronofogdemyndigheten kan även under vissa förutsättningar bevilja anstånd med verkställigheten, 16 kap. 4 § utsökningsbalken.

Verkställighet av andra förpliktelser än avhysning kan vara av mycket skiftande slag. Verkställigheten i dessa fall måste i stor utsträckning anpassas till vad den ifrågavarande förpliktelsen innebär. Det är därför av särskild betydelse att parterna får göra sina synpunkter gällande om det är fråga om mera komplicerade ärenden eller verkställigheten kan dra avsevärda kostnader.⁹ Normalt skall verkställigheten föregås av att svaranden underrättas, 16 kap. 11 § utsökningsbalken. Beträffande sättet för verkställighet kan kronofogdemyndigheten själv utföra åtgärden, förelägga svaranden, vid behov vid vite, att fullgöra vad som åligger honom eller överlämna åt sökanden att utföra den åtgärd som krävs (16 kap. 12 § utsökningsbalken). Enligt 16 kap. 12 a § utsökningsbalken kan sökanden medge uppskov och kronofogdemyndigheten bevilja anstånd med verkställigheten.

Frågan om säkerhetsåtgärder regleras i första hand i 15 och 26 kap. rättegångsbalken. Kvarstad för fordran går ut på att ta i anspråk egendom till ett visst värde, vilken skall kunna utmätas senare. Vid verkställighet tillämpas i de flesta avseenden vad som föreskrivs om utmätning, 16 kap. 13 § utsökningsbalken. Härmed avses vad som gäller om utmätningsordningen, kronofogdemyndighetens undersökningsskyldighet, gäldenärens och tredje mans upplysningsplikt, förutsättningarna för att ta i anspråk egendom, självrättelse m.m. Kvarstad till säkerhet för bättre rätt innebär att

⁹ Walin m.fl. Utsökningsbalk, En kommentar, 3:e uppl., 1999, s. 609 med hänvisning.

kronofogdemyndigheten tar hand om eller på annat sätt säkerställer viss egendom, som angivits i domstolens beslut. Beträffande själva verkställigheten tillämpas de bestämmelser som gäller vid säkerställande av utmätning (6 kap., 12 kap. 5 § och 16 kap. 16 § utsökningsbalken).

Exempel på andra säkerhetsåtgärder är t.ex. förordnande av syssloman eller att viss egendom skall tas om hand eller att viss åtgärd skall vidtas beträffande angiven egendom, 15 kap. 3 § rättegångsbalken. I den mån verkställighet behöver ske tvångsvis ankommer den på kronofogdemyndigheten. I många fall kommer dock exekutiv verkställighet inte i fråga, t.ex. när det gäller förordnande om syssloman.

Säkerhetsåtgärder för vissa offentligrättsliga anspråk regleras i lagen (1987:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter. Verkställighet av beslut om betalningssäkring sker enligt nämnda lag och följer således inte reglerna i 16 kap. utsökningsbalken. Däremot hänvisas i 11 § betalningssäkringslagen till vissa av utmätningens bestämmelserna i utsökningsbalken.

Under år 2002 inkom till kronofogdemyndigheten 11 992 ansökningar om avhysning. Därutöver verkställdes 244 beslut om kvarstad och 202 beslut om betalningssäkring.

4.2.4 Utsökningsavgifter, redovisning av medel m.m.

Utsökningsavgifter

I 17 kap. utsökningsbalken regleras uttagande av utsökningsavgifter, dvs. ersättning för de allmännas kostnader som uppstår i utsökningsmål. Bestämmelserna kompletteras av förordningen (1992:1094) om avgifter vid kronofogdemyndigheterna. I E-mål svarar i princip sökanden mot staten för kostnaderna och är i allmänhet skyldig att förskottera och betala dem 17 kap. 2–5 §§, om de inte kan eller får tas ut av svaranden (se bl.a. 17 kap. 11 §§ utsökningsbalken). Om sökanden inte betalar kan kronofogdemyndigheten vidta verkställighet mot sökanden för att få ut kostnaderna, 16 a § förordningen om avgifter vid kronofogdemyndigheterna. I A-mål är sökanden befriad från att betala avgift, 17 kap. 13 § utsökningsbalken.

Utsökningsavgifterna är enligt förordningen om avgifter vid kronofogdemyndigheterna grundavgift, förberedelseavgift, försälj-

ningsavgift och särskild avgift. Grundavgiften, som med vissa undantag tas ut för varje exekutionstitel av vilken verkställighet har sökts, uppgår i A-mål till 500 kr. I E-mål rörande utmätning med begränsad tillgångsundersökning uppgår grundavgiften också till 500 kr. I andra mål är grundavgiften 1 000 kr. Förberedelseavgift och försäljningsavgift förekommer vid exekutiv försäljning. Försäljningsavgiften är 4 procent av köpeskillingen vid försäljning av lös egendom. Vid försäljning av bl.a. fast egendom utgår även en förberedelseavgift. Förberedelseavgiften är 1 procent av taxeringsvärdet eller – där det inte finns något taxeringsvärde – 0,75 procent av det belopp som egendomen har värderats till. Försäljningsavgiften är 2 procent av taxeringsvärdet eller – när taxeringsvärde inte finns – 1,5 procent av det belopp egendomen har värderats till. Den särskilda avgiften tas ut när det uppkommit en särskild kostnad för staten för en åtgärd i målet och motsvarar kostnaden.

Kronofogdemyndigheten skall ta ut kostnaderna utan särskild begäran (17 kap. 6 § utsökningsbalken). I mål om utmätning tas kostnaderna ut ur influtna medel vid löneutmätning eller köpeskillingen för såld egendom (17 kap. 7 § utsökningsbalken). Det behövs ingen särskild exekutionstitel för att utsöka kostnaderna hos gäldenären eller borgenären.

Redovisning av influtna medel

De medel som flyter in till kronofogdemyndigheten i mål om utmätning skall redovisas. Bestämmelser om redovisning och utbetalning återfinns i 13 kap. utsökningsbalken. I allmänna mål har, i vissa avseenden, meddelats särskilda bestämmelser beträffande redovisning (se bl.a. 19 § indrivningslagen och 20 § indrivningsförfordningen).

Med redovisning avses dels beslut om hur influtna medel skall disponeras, dels utbetalning av medlen. Disponeringen innebär bl.a. att kronofogdemyndigheten beslutar om hur medlen skall fördelas bl.a. utifrån vilken eller vilka sakägare som har rätt till influtna medel, om fördelningssammanträde skall hållas, om det föreligger förutsättningar för att betala ut medlen omgående eller om de skall göras räntebärande samt i vilken ordning olika poster som tillkommer en borgenär skall avräknas och krediteras.

Överklagande

Överklagande av beslut i utsökningsmål och särskilda rättsmedel i sådana mål regleras i 18 kap. utsökningsbalken. Samtliga bestämmelser i kapitlet är tillämpliga även i allmänna mål. Vissa kompletterande föreskrifter ges i 17 kap. utsökningsförordningen.

Sedan år 1994 överklagas kronofogdemyndighetens beslut hos tingsrätt. I 17 kap. 1 § utsökningsförordningen anges vilka tingsrätter som är behöriga att pröva överklaganden. I princip är de flesta beslut som kronofogdemyndigheten fattar enligt utsökningsbalken överklagbara, men undantag finns (se 18 kap. 5 § utsökningsbalken). I detta sammanhang bör påpekas att kronofogdemyndigheten även vidtar faktiska åtgärder som kanske inte utåt framstår som beslut. Som exempel kan nämnas utbetalning av influtna medel och säkerställande av utmätning. Enligt 2 kap. 21 § utsökningsbalken skall dock balkens bestämmelser om beslut i tillämpliga delar också gälla sådana åtgärder som inverkar på parts eller tredje mans rätt.

Ett överklagande kan avse kronofogdemyndighetens beslut om att avslå eller bifalla invändning mot ansökan om verkställighet, beslut om utmätning, försäljning, fördelning eller redovisning av medel, 18 kap. 7 § utsökningsbalken. För många beslut ges en tidsfrist för överklagande. Vad gäller löneutmätning ges dock ingen tidsfrist. När ett överklagande kommer in till kronofogdemyndigheten prövar myndigheten om överklagandet gjorts i rätt tid (18 kap. 9 § utsökningsbalken). Om så är fallet skall handlingen, tillsammans med ett eget yttrande, sändas till tingsrätten, 18 kap. 10 § utsökningsbalken och 18 kap. 3 § utsökningsförordningen.

4.2.5 Verkställighet av andra mål och ärenden än utsökningsmål

Utöver uppgiften att verkställa olika förpliktelser i utsökningsmål enligt utsökningsbalken skall kronofogdemyndigheten handlägga andra mål och ärenden än utsökningsmål.

Exempel på andra mål och ärenden än utsökningsmål finns bl.a. i 18 kap. utsökningsförordningen. Hit hör bl.a. verkställighet av handräckning enligt konsumentkreditlagen (1992:830) och lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. samt tobakslagen (1993:581), verkställighet av beslut enligt betalnings-

säkringslagen och beslut om åtgärd enligt lagen (1993:599) om radiokommunikation, verkställighet av intrångsundersökningar enligt varumärkeslagen (1960:644), lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter eller växtförädlarrättslagen (1997:306). Vidare skall kronofogdemyndigheten verkställa handräckning enligt 7 kap. 14 § konkurslagen, lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, konkurrenslagen (1993:20) och lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler. Därutöver meddelar kronofogdemyndigheten beslut enligt lagen (1970:215) om arbetsgivares kvittningsrätt.

Handläggningen regleras i 18 kap. utsökningsförordningen. De materiella bestämmelserna finns i respektive författning. I 18 kap. anges vilka bestämmelser i utsökningsbalken som är tillämpliga för vilka mål och ärenden och i vilken utsträckning bestämmelserna skall tillämpas om inte annat följer av särskilda föreskrifter (18 kap. 7 § utsökningsförordningen). De bestämmelser som det hänvisas till är de om jäv (1 kap. 4 § utsökningsbalken), förfarandet (2 kap.), exekutionstitlar (3 kap.), utmätning (4 kap.) och kostnader (17 kap). Beträffande betalningssäkring är ett större antal bestämmelser i utsökningsbalken tillämpliga.

Vid överklagande av kronofogdemyndighetens beslut om verkställighet tillämpas reglerna om talan mot utmätning i allmänhet (se bl.a. 31 § lagen om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet).

Under år 2002 verkställdes ett tiotal intrångsundersökningar.

4.3 Summarisk process

4.3.1 Allmänt om summarisk process

Den 1 januari 1992 fick kronofogdemyndigheterna till uppgift att handlägga mål enligt lagen (1990:746) om betalningsförläggande och handräckning. Fram till dess hade tingsrätterna handlagt mål i den summariska processen. I övertagandet av handläggningen låg även att utföra stämmingsmannadelgivning. Huvudansvaret för

denna verksamhet fick dock, liksom tidigare, ligga kvar hos polismyndigheten.¹⁰

Lagen om betalningsföreläggande och handräckning ersatte lagen (1946:808) om lagsökning och betalningsföreläggande samt handräckningslagen (1981:847) och innebar att de tidigare två formerna för summarisk betalningsprocess slogs samman till en enda. En reform som diskuterats och övervägts sedan början av 1960-talet blev därmed genomförd.¹¹

Ett grundläggande mål med det nya summariska betalningsförfarandet var att förbättra förutsättningarna för borgenärerna att snabbt, enkelt och billigt få verkställighet hos de gäldenärer som inte betalar frivilligt.¹² Förutom införandet av ett förenklat och mer enhetligt regelverk samt en överflyttning av handläggningen, utarbetades och infördes ett utvecklat ADB-system, betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen (även benämnt SUPRO).¹³ Med hjälp av SUPRO sköts i stort sett hela handläggningen av den summariska processen. Databasen består dels av ett register, dels av ett antal rutiner för själva målhanteringen. Registret regleras i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen (1998:204). Personuppgiftslagen gäller i den mån det inte finns avvikande bestämmelser i lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet. Bestämmelserna kompletteras av bestämmelserna i de till lagarna anslutande förordningarna.

Överföringen av handräckningsmålen kan betraktas som ett återförande. Enligt 191 och 192 §§ utsökningslagen handlades nämligen mål om handräckning av överexekutor. Vid utsökningsbalkens tillkomst år 1981 avskaffades funktionen överexekutor (se under avsnitt 4.2). Nämda bestämmelser i utsökningslagen ersattes av handräckningslagen (1981:847) och handläggningen av handräckningsmål överfördes till de allmänna domstolarna, som sedan år 1937 även handlade mål om lagsökning och handräckning för fordran (det sistnämnda senare benämnt betalningsföreläggande). Överflyttningen av handräckningsmålen motiverades bl.a. av att det saknades organisatoriska förutsättningar för att kronofogdemyndigheterna skulle kunna handlägga målen. Dessutom betonades den

¹⁰ Prop. 1989/90:85 s. 63 f.

¹¹ Prop. 1989/90:85 s. 26 f.

¹² Prop. 1989/90:85 s. 18, 22 och 24 f.

¹³ Prop. 1989/90:85 s. 28.

principiella aspekten att judiciella uppgifter, i princip, bör hållas avskilda från de rent verkställande uppgifterna.¹⁴

Den principiella aspekten diskuterades även i förarbetena till lagen om betalningsföreläggande och handräckning. En invändning som hade framförts vid remissbehandlingen av den promemoria som låg till grund för förslagen mot att kronofogdemyndigheterna tog över den summariska processen, var att den i grunden utgjorde en dömande verksamhet och att det från principiella och sakliga utgångspunkter ansågs mer lämpligt att uppgifterna låg på domstolarna. I propositionen uttalades att inslaget av judiciell verksamhet var obetydligt beträffande betalningsföreläggande, vilket förklarades av att en övervägande del av handläggningen kunde skötas av icke rättsutbildad personal. Bortsett från en viss formell granskning av ansökningshandlingarna var det meningen att kronofogdemyndigheterna i det summariska förfarande som föreslagits i promemorian, i de allra flesta av målen endast skulle konstatera huruvida svaranden bestritt ansökningen eller inte. Om ansökningen var obestridd skulle utslag utfärdas. Om ansökningen bestreds skulle målet, på sökandens begäran, överlämnas till tingsrätt, där den egentliga tvistlösningen skulle äga rum. Däremot var inslaget av judiciell verksamhet större när det gällde vissa handräckningsmål eftersom det i dessa skulle vidtas en prövning. Avgörandena avsågs dock inte få rättskraft i egentlig mening.¹⁵ I propositionen betonades även att handräckningsmålen före utsökningsbalkens tillkomst hade handlagts hos överexekutor och inte vid domstol.¹⁶ Inte heller ansågs det längre finnas några organisatoriska hinder eftersom denna fråga numera lösts i och med den nya organisation (länsindelningen) som genomförts den 1 juli 1988.¹⁷

Även frågan om jäv diskuterades i propositionen med anledning av att en och samma myndighet nu skulle utfärda utslag avseende bl.a. betalningsskyldighet och sedan verkställa utslaget. Enligt föredraganden var nu nämnda ordning inte konstigare än den ordning som då förelåg; att tingsrätten handlade ett mål inom den summariska processen och därefter som tvistemål. En särskild situation som beaktades var den att kronofogdemyndigheten, som företrädare för staten, var sökande i den summariska processen med anledning av t.ex. en ställföreträdartalan. Någon jävsituation

¹⁴ Prop. 1989/90:85 s. 27., prop. 1980/81:8 s. 138 och 144 ff.

¹⁵ Prop. 1989/90:85 s. 30.

¹⁶ Prop. 1989/90:85 s. 32.

¹⁷ Prop. 1989/90:85 s. 21, 23 och 26 ff.

ansågs dock inte föreligga eftersom myndighetens uppgift i dessa mål är begränsad till att konstatera huruvida ansöknings bestrids eller inte. Dessutom har svaranden alltid möjlighet att bestrida ansöknings och därmed få till stånd en domstolsprövning. Kronofogdemyndigheterna i sin nya organisation ansågs ha förutsättningar att handha den summariska processen, så som den föreslagits i promemorian.¹⁸

Vid handläggning av mål i den summariska processen gäller, förutom lagen om betalningsföreläggande och handräckning, förordningen (1991:1339) om betalningsföreläggande och handräckning och förordningen (1991:1340) om ersättning för kostnader i mål om betalningsföreläggande eller handräckning hos kronofogdemyndighet. I den mån särskilda bestämmelser inte har meddelats i lagen om betalningsföreläggande och handräckning, gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivits i utsökningsmål i 1 kap. 3–5 §§ samt 2 kap. 6–9, 18 och 20 §§ utsökningsbalken (66 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning). Därutöver är förvaltningslagen (1986:223) tillämplig vid all verksamhet hos kronofogdemyndigheten som inte är exekutiv (jfr 32 § förvaltningslagen). Eftersom den summariska processen inte ingår i den exekutiva verksamheten skall förvaltningslagens bestämmelser tillämpas vid handläggningen av dessa mål, i den mån inte annat meddelats, 3 § förvaltningslagen.

I mål om betalningsföreläggande och handräckning tas en ansökningsavgift om 300 kr ut.

4.3.2 Betalningsföreläggande

En borgenär (sökanden) som inte på frivillig väg kan utverka betalning kan ansöka om betalningsföreläggande. Fordringen skall avse pengar, vara förfallen till betalning (avser huvudfordringen) och förlikningsbar (2 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning). Kronofogdemyndigheten förelägger då den betalningsskyldige (svaranden) att inom viss tid (normalt 10 vardagar) bemöta ansöknings (25 §). Föreläggandet skall delges svaranden (29 §). Om svaranden inte bestrider sökandens anspråk utfärdas ett utslag (exekutionstitel) som kan läggas till grund för verkställighet i form av utmätning. I princip skall kronofogdemyndigheten verkställa utslaget utan ny ansökan (44–45 §§). Bestrider svaranden ansök-

¹⁸ Prop. 1989/90:85 s. 30 och 32.

ningen överlämnas målet på begäran av sökanden till tingsrätt som handlägger det enligt reglerna för tvistemål (33–36 §§). Om en sökande, som säkerhet för sin fordran, har panträtt i fast egendom eller annan registrerad egendom (t.ex. skepp), kan betalningen fastställas att utgå ur egendomen (2 § andra stycket).

Svaranden eller sökanden kan begära återvinning eller överklaga ett utslag i mål om betalningsföreläggande (52 och 55 §§). Anspråket överlämnas då till tingsrätt och prövas i enlighet med vad som angivits ovan beträffande bestridande. Vid överklagande av utslag och beslut samt vid handläggningen i domstol tillämpas 18 kap. 1, 8–11 och 16 a §§ utsökningsbalken samt 58 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning.

Som framgår av redovisningen kan kronofogdemyndigheten inom ramen för detta förfarande endast meddela utslag beträffande otvistiga anspråk. Meddelade utslag får rättskraft på samma sätt som ett vanligt domstolsavgörande.

4.3.3 Vanlig handräckning

Vanlig handräckning kan avse avhysning eller annat fullgörande än betalning, 3 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning. Förfarandet är i huvudsak detsamma som beskrivits beträffande betalningsföreläggande och precis som utslag i mål om betalningsföreläggande får även dessa utslag rättskraft.

4.3.4 Särskild handräckning

Ansökan om särskild handräckning kan göras när någon egenmäktigt har rubbat sökandens besittning till egendom eller vidtagit annan olovlig åtgärd beträffande egendomen eller på annat sätt olovligen hindrar sökanden att utöva sin rätt till egendomen. Till rubbade av besittning räknas även fall där någon olovligen har tagit t.ex. en bostadslägenhet i besittning (ockupation). En ansökan kan även avse åläggande för svaranden att vidta eller tåla åtgärd när särskild handräckning får ske enligt föreskrift i lag, 4 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning. Sådan föreskrift har bl.a. meddelats i 12 kap. 26 § jordabalken, 7 kap. 13 § bostadsrättslagen (1991:614), 26 kap. 17 § miljöbalken och 72 § väglagen (1971:948).

Till skillnad mot betalningsföreläggande och vanlig handräckning, kan kronofogdemyndigheten – om svaranden bestrider ansökningen – materiellt pröva om ansökan skall bifallas eller inte, 38–39 §§ lagen om betalningsföreläggande och handräckning. Kronofogdemyndigheten kan även, om saken inte tål uppskov – meddela s.k. interimistiskt beslut, 63 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning. Svaranden har då inte tagit del av ansökningen utan gör det först i samband med att det interimistiska beslutet expedieras, 59 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning.

Interimistiska beslut får överklagas särskilt till tingsrätt, 57 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning. Även utslag i mål om särskild handräckning kan överklagas till tingsrätt. Där emot kan återvinning inte begäras, 55 § lagen om betalningsföreläggande och handräckning.

Till skillnad från utslag i mål om betalningsföreläggande och vanlig handräckning hindrar inte ett lagakraftvunnet utslag i mål om särskild handräckning att talan i fråga om det bakomligga rättsförhållandet väcks genom ansökan om stämning vid domstol.

I regeringens regleringsbrev för budgetåret 2003 anges som effektmål för den summariska verksamheten att ”otvistiga anspråk skall snabbt, enkelt och rättssäkert prövas och fastställas”. Under ett flertal år har den summariska processen fungerat relativt problemfritt. Handläggningstiderna har varit relativt korta och produktiviteten god.¹⁹ För att bättre möta användarnas och intressenternas behov har Riksskatteverket under år 2002 gjort en förstudie och undersökt behovet av ett nytt eller modifierat IT-stöd för den summariska processen. Av förstudien framgår att nuvarande stödkonstruktion är svår att vidareutveckla och därför inte fullt ut kan anpassas till nya och förändrade behov. I rapporten från förstudien föreslås därför att det tillsätts ett utvecklingsprojekt med sikte på att ett nytt system tas i drift senast under år 2006 (Riksskatteverkets rapport 2002:19, Framtidens IT-stöd för summarisk process).

Under år 2002 inkom till kronofogdemyndigheterna 666 062 mål. Av dessa var 611 956 ansökningar om betalningsföreläggande, 3 447 ansökningar om betalningsfastställelse i pant, 671 ansökningar om särskild handräckning (varav 643 begärde verkställighet vid ansökan), 33 295 ansökningar om vanlig handräckning (varav

¹⁹ Årsredovisning för skatteförvaltningen och exekutionsväsendet, Budgetåret 2002, s. 75.

16 270 begärde verkställighet vid ansökan) och 16 693 övriga ansökningar, t.ex. ansökan om betalningsföreläggande för obetalda inkassokostnader.

Andelen avslutade mål som handlagts inom 3 månader uppgick till 85 procent.

4.4 Tillsyn i konkurser

Den 1 januari 1980 fick kronofogdemyndigheten uppgiften att utöva tillsynen över konkursförvaltningen.²⁰ Därmed avskaffades rättens ombudsman som tillsynsorgan vilket institut inrättats genom 1862 års konkurslag. Kronofogdemyndigheten ansågs lämplig att ta över tillsynsuppgiften eftersom myndigheten hade en stor exekutiv erfarenhet, en nära och löpande kontakt med konkursförvaltning, en i samband med indrivningsverksamheten tillägnad erfarenhet av arbetsmarknadspolitiska problem samt en lämplig organisation med Riksskatteverket som centralmyndighet.²¹ Det fördes dock i lagstiftningsärendet fram principiella betänkligheter mot att kronofogdemyndigheten, som var verksam i konkursen som borgenär, också skulle uppträda som tillsynsorgan, se vidare om detta i avsnitt 9.2.

Konkurstillsynen brukar delas in i en formell och en materiell kontroll. Den formella kontrollen inskränker sig till bevakning av att förvaltaren avger föreskrivna redovisningar och en granskning av dessa. Den materiella kontrollen består i en övervakning av att förvaltningen bedrivs effektivt och i enlighet med gällande författningar. Vid reformen år 1979 lades tonvikten vid efterhandskontrollen.²² Den nya tillsynsfunktionen utsattes emellertid för relativt omfattande kritik bl.a. på grund av bristande möjligheter till insyn i förvaltningen redan under konkursen.²³ I den nya konkurslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1988 och därmed ersatte den tidigare gällande 1921 års konkurslag, infördes därför en skyldighet för förvaltaren att i viktigare förvaltningsfrågor höra tillsynsmyndigheten, se 7 kap. 10 § konkurslagen (1987:672). I 7 kap. 27 § konkurslagen anges det övergripande syftet med den offentliga tillsynen vara följande. ”Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse

²⁰ Prop. 1978/79:105, LU 1978/79:19.

²¹ Prop. 1978/79:105 s. 192 ff.

²² Prop. 1978/79:105 s. 189 f.

²³ Prop. 1986/87:90 s. 109 ff.

med denna lag och andra författningar. Den skall då särskilt se till att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan.”

Det viktigaste ändamålet med den offentliga tillsynen är att se till att avvecklingen av konkursboet bedrivs effektivt, dvs. till minsta möjliga kostnad och bästa möjliga resultat för borgenärerna. Tillsynen skall därför vara inriktad på att avvecklingstiderna hålls nere och att förvaltaren delar ut inlutna medel så snart boet omvandlats till pengar.²⁴

Tillsynsmyndigheten skall dessutom bevaka vissa samhällsintressen. Eftersom samhället har ekonomiska engagemang i arbetsmarknads- och sysselsättningsfrågor, t.ex. genom den statliga lönegarantin, har det ansetts befogat att tillsynen utövar kontroll av hur konkursförvaltningen sköts i dessa delar. Tillsynen skall vidare tillse att förvaltaren sköter sina åligganden vad gäller att uppdaga ekonomisk brottslighet.

Tillsynens ändamål avspeglas även i regeringens mål för verksamheten i regleringsbrevet för budgetåret 2003. Regeringen anger här att tillsynen över konkurser skall bedrivas med fokus på att avvecklingen av konkurser sker lagenligt, effektivt och ändamålsenligt samt utan onödigt dröjsmål och med bästa möjliga utfall för borgenärerna. Vidare förklarar regeringen att tillsynen skall utföras med beaktande av kriterierna väsentlighet och risk.

Tillsynsmyndigheten har framför allt tre sätt att förfara på för att fullgöra sina huvuduppgifter.

Tillsynsmyndigheten skall enligt konkurslagen löpande övervaka den faktiska konkursförvaltningen genom granskning av de olika handlingar som ges in till myndigheten, t.ex. bouppteckningen (7 kap. 3 § fjärde stycket), förvaltar- och halvårsberättelserna (7 kap. 15 § andra stycket och 20 § första och andra styckena) samt slutredovisningshandlingarna (13 kap. 3 §). Tillsynsmyndigheten skall även övervaka att förvaltaren ombesörjer konkursboets bokföring på ett riktigt sätt (7 kap. 19 §). Vidare skall förvaltarens medelsförvaltning kontrolleras (7 kap. 18 och 20 §§). Därutöver får tillsynsmyndigheten på andra sätt hålla sig fortlöpande informerad om konkursen, t.ex. genom att närvara vid edgångssammanträden, sammanträffa med förvaltare eller infordra upplysningar av denne med stöd av 7 kap. 9 § och avge synpunkter då förvaltaren hör tillsynsmyndigheten i viktigare frågor enligt 7 kap. 10 §.

²⁴ Redogörelsen i denna del bygger på framställningen i betänkandet Ny konkurstillsyn, SOU 2000:62 s. 131 ff.

Tillsynsmyndigheten skall vidare yttra sig i olika frågor till domstolen, t.ex. vid utseende och arvodering av konkursförvaltare (7 kap. 3 § samt 14 kap. 8 och 10 §§) samt i samband med användning av tvångsmedel mot gäldenären (6 kap. 7 och 10 §§). Tillsynen har dessutom möjlighet att vid domstol initiera t.ex. en fråga om entledigande av förvaltare (7 kap. 5 §) och olika tvångsmedel (6 kap. 7 och 10 §§). Tillsynsmyndigheten skall dessutom generellt verka för en riktig och enhetlig tillämpning av gällande regler rörande konkursförvaltningen. Detta har förutsatts kunna ske genom allmänna råd och upplysningar till förvaltarna i praktiska och rättsliga frågor, t.ex. genom att förvaltarna tillhandahålls blanketter för olika åtgärder och genom att myndigheten anordnar kurser.²⁵

Utöver dessa huvuduppgifter har tillsynsmyndigheten vissa självständiga beslutsbefogenheter. I 3 kap. 6 § konkurslagen regleras det fallet att det uppkommer oenighet mellan konkursförvaltaren och gäldenären i fråga om gäldenärens beneficium. Tillsynsmyndigheten har då skyldighet att fatta beslut i frågan. Om två eller flera förvaltare i samma konkurs inte kan enas rörande åtgärd eller beslut i förvaltningen avgör tillsynsmyndighetens mening utgången, 7 kap. 4 § andra stycket konkurslagen. Tillsynen kan vidare enligt 8 kap. 7 § andra stycket i vissa fall ge samtycke till försäljning av lös egendom i vilken borgenär har säkerhet. Dessutom kan tillsynsmyndigheten enligt 10 kap. 4 § konkurslagen ge förvaltaren tillstånd att betala ut medel till borgenär efter avskrivning av konkursen på grund av bristande tillgångar och, enligt 11 kap. 21 § konkurslagen, dela ut nytillkomna medel efter det att utdelningsförslag upprättats utan att iakttas ett efterutdelningsförfarande.

Riksskatteverket har sedan år 1989 löpande utfärdat allmänt hållna riktlinjer för konkurstillsynen. Vidare har verket utfärdat rekommendationer med anvisningar om att tillsynsmyndigheten bör utnyttja sin rätt att bli hörd i varje enskilt ärende när tingsrätten utser konkursförvaltare, att tillsynsmyndigheten skall iakttas aktiva och tidiga tillsynsåtgärder och hur tillsynsmyndigheten bör förfara i samband med att förvaltaren hör myndigheten med tillämpning av 7 kap. 10 § konkurslagen.²⁶

Som framgår av avsnitt 8.3 föreslår Konkurstillsynsutredningen i sitt betänkande Ny konkurstillsyn (SOU 2000:62) att den nya

²⁵ Prop. 1978/79:105 s. 191 och 286 f.

²⁶ RSV:s meddelanden 1999-09-20, RSV Ex 1999:2.

offentliga tillsynen skall utövas av en rikstäckande myndighet – Konkurstillsynsmyndigheten.

Regeringskansliets vidare beredning av Konkurstillsynsutredningens förslag avvaktar denna utrednings slutsatser beträffande kronofogdemyndigheternas framtida organisation och arbetsuppgifter.

Enligt Riksskatteverkets statistik inkom 8 374 tillsynsärenden (beslutade konkurser) under år 2002. Antalet pågående tillsynsärenden uppgick under samma år till 13 037.

Tillsynsmyndighetens roll i lönegarantihanteringen

Bestämmelser om lönegaranti finns i lönegarantilagen (1992:497). Genom lagen garanteras arbetstagare ersättning för sina lönefordringar då arbetsgivaren försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land om anställningen har övervägande anknytning till Sverige eller svenska förhållanden.²⁷ Garantin omfattar huvudsakligen lönefordringar och annan ersättning på grund av anställningen som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979). Det högsta garantibeloppet är 100 000 kr för varje arbetstagare.²⁸ Staten övertar fordringarna och förmånsrätten till den del som lönegaranti betalats ut och inträder som borgenär på respektive arbetstagares plats i konkursen.

Flera myndigheter är tillsammans med konkursförvaltarna ansvariga för administrationen av lönegarantin. Riksskatteverket är central förvaltningsmyndighet även för frågor om lönegaranti och har rätt att meddela föreskrifter beträffande tillämpningen av vissa bestämmelser i lönegarantiförordningen om konkursförvaltarnas handläggning och om länsstyrelsernas handläggning, 14 § lönegarantiförordningen (1992:501). Riksskatteverket har meddelat vissa föreskrifter om kronofogdemyndighetens handläggning.²⁹ Kammarkollegiet disponerar det statliga anslaget för lönegaranti-

²⁷ Förmånsrättskommittén föreslår i sitt huvudbetänkande Nya förmånsrättsregler, SOU 1999:1 s. 243 ff. och 353 ff., att lönegaranti bör utgå även vid företagsrekonstruktion. I prop. 2002/03:49 Nya förmånsrättsregler har regeringen förklarat sig dela kommitténs uppfattning i denna del men samtidigt konstaterat att det krävs ytterligare underlag för att lägga fram ett sådant förslag, s. 88 ff. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

²⁸ I prop. 2002/03:49 Nya förmånsrättsregler, liksom i Förmånsrättskommitténs huvudbetänkande, föreslås bl.a. att det maximala beloppet för lönegarantin höjs till fyra prisbasbelopp. Samtidigt föreslås vissa begränsningar i förmånsrätten för löner.

²⁹ Riksskatteverkets föreskrifter om handläggning m.m. i ärenden om statlig lönegaranti, RSFS 1992:7, med ändringar beslutade 1994-11-23 i ärende nr 4140-94/802.

medlen och har återrapporteringskyldighet till regeringen samt skyldighet att upprätta årliga prognoser. Ekonomistyrningsverket meddelar vissa ekonomiadministrativa föreskrifter för länsstyrelsernas utbetalningar, 12 § lönegarantiförordningen.

Även beträffande handläggningen av lönegarantiärendena är flera parter inblandade. Konkursförvaltarna utför det huvudsakliga arbetet i lönegarantiärendena, vilket består i att pröva och beräkna lönegarantibelopp samt besluta om utbetalning. Länsstyrelsen hanterar utbetalningarna och bevakar statens fordringar i anledning av dessa, 13 § lönegarantiförordningen. Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över konkursförvaltarnas hantering av lönegarantiärendena samt företräder staten i mål om lönegaranti vid allmän domstol.

Tillsynsmyndighetens roll i dessa avseenden anges i lönegarantilagen enligt följande. Konkursförvaltaren skall enligt 19 § lönegarantilagen sända kopior av beslut om utbetalning av lönegaranti eller omprövningsbeslut till tillsynsmyndigheten. Då en arbetstagarare kräver utbetalning av garantibelopp för fordran mot en arbetsgivare som försatts i konkurs i ett annat nordiskt land är det tillsynsmyndigheten som prövar anspråket, 21 § lönegarantilagen. En arbetstagarare som är missnöjd med konkursförvaltarens respektive tillsynsmyndighetens beslut om lönegaranti får inom viss tid väcka talan mot staten, 29 § och 32 § andra stycket lönegarantilagen. Statens talan förs vid tingsrätt av tillsynsmyndigheten. I överrätt för Riksskatteverket statens talan i enlighet med 2 kap. 3 § förordningen (1988:784) med instruktion för exekutionsväsendet. Om tillsynsmyndigheten anser att konkursförvaltaren fattat ett felaktigt beslut får myndigheten väcka talan mot arbetstagararen inom viss tid, 30 § lönegarantilagen.

Lönegarantin har varit och kommer även framdeles att vara föremål för översyn i flera avseenden. Utredningen återkommer till detta i avsnitt 8.4.

4.5 Skuldsanering

Skuldsaneringslagen (1994:334) trädde i kraft den 1 juli 1994. Skuldsaneringsförfarandet är avsett enbart för fysiska personer och är uppdelat i tre steg där gäldenären i det första steget på frivillig väg skall försöka nå en uppgörelse med sina borgenärer. Kommunerna har enligt 1 § skuldsaneringslagen ålagts en skyldighet att

lämna råd och anvisningar till skuldsatta personer. Det stöd kommunen härigenom tillhandahåller är främst inriktat på att hjälpa gäldenären med det första steget i skuldsaneringsförfarandet. Hanteringen härvidlag faller utanför det av skuldsaneringslagen reglerade området. Misslyckas gäldenärens försök att på egen hand eller med hjälp av kommunens budget- eller skuldrådgivare nå en uppgörelse med sina borgenärer i steg ett, har han möjlighet att ansöka om skuldsanering hos kronofogdemyndigheten. Under förutsättning att gäldenären och borgenärerna kommer överens kan kronofogdemyndigheten besluta om frivillig skuldsanering. För det fall någon av borgenärerna motsätter sig skuldsanering skall ärendet överlämnas till tingsrätten som har möjlighet att besluta om skuldsanering även om någon eller några av borgenärerna motsätter sig det – s.k. tvingande skuldsanering. Ett beslut om skuldsanering, såväl frivillig som tvingande, innebär att gäldenären helt eller delvis befrias från betalningsskyldighet för de fordringar som omfattas av skuldsaneringen.

I valet mellan vilka myndigheter som skulle handlägga skuldsaneringsärendena konstaterades i förarbetena att både kronofogdemyndigheterna och tingsrätterna uppfyllde vissa grundläggande krav för att kunna komma i fråga. Frågan blev, enligt föredragande departementschefen, egentligen hur man skulle kunna utnyttja organisationerna på bästa sätt. Beträffande kronofogdemyndigheterna konstaterades att de hade stor erfarenhet av insolvensrättsliga problem och att de i egenskap av verkställande myndighet och tillsynsmyndighet dagligen kom i kontakt med frågor som hade med skuldsanering att göra. En annan bidragande orsak till myndighetens kunskaper om problematiken var deras funktion som borgenärsföreträdare för staten.³⁰

Vidare konstaterades att huvuddelen av utredningen i förfarandet och de huvudsakliga borgenärskontakterna skulle ligga i förfarandets andra steg. Dessa uppgifter ansågs kronofogdemyndigheten med sin särskilda kompetens och sin organisation mycket lämpad att handha.³¹

I förarbetena diskuterades även huruvida kronofogdemyndigheten kunde anses som olämplig att handha skuldsaneringsärenden mot den bakgrunden att kronofogdemyndigheten i vissa fall även företräder det allmänna, som kan vara en av flera borgenärer som deltar i ett skuldsaneringsförfarande (se avsnitt 9.2.4). Slutsatsen blev

³⁰ Prop. 1993/94:123 s. 81 f.

³¹ Prop. 1993/94:123 s. 85.

dock att kronofogdemyndigheten inte kunde anses vara olämplig på grund av dels att förfarandet hos kronofogdemyndigheten inte mot någon annan borgenärs vilja kunde leda till att en skuldsanering fastställs, dels att samtliga fordringar i skuldsaneringsförfarandet skulle behandlas lika, dels att skattemyndigheten skulle företräda det allmänna när det gällde krav på skatter och avgifter, och dels att uppgiften att hantera skuldsaneringsärenden ansågs falla väl in under vad kronofogdemyndigheten skulle syssla med. Sammantaget förordade således departementschefen att kronofogdemyndigheten skulle handha det andra steget i skuldsaneringsförfarandet. Sedan den 1 juli 1998 har dock kronofogdemyndigheten fått uppgiften att företräda staten som borgenär även i skuldsaneringsärenden, se vidare avsnitt 4.7.7.

Beslut om tvingande skuldsanering innebär att gäldenärens betalningsskyldighet för sina fordringar, mot borgenärernas vilja, sätts ned eller helt faller bort. Detta ansåg departementschefen, med hänvisning till artikel 6 i Europakonventionen, vara ett så allvarligt och långtgående ingrepp i parternas mellanhavanden att sådana beslut inte borde fattas av någon annan instans än domstol.³²

Vissa allmänna villkor måste vara uppfyllda för att en gäldenär skall beviljas skuldsanering (4 § skuldsaneringslagen). Således måste gäldenären ha hemvist i Sverige och vara kvalificerat insolvent. Med kvalificerat insolvent avses att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Vidare skall gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden vara sådana att det är skäligt att bevilja honom skuldsanering. Vid skälighetsbedömningen skall särskilt beaktas skuldernas ålder, omständigheterna vid deras tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och att på egen hand nå en uppgörelse med sina borgenärer samt det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Härtill kommer dels att näringsidkare får beviljas skuldsanering endast om det finns särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet (4 a § skuldsaneringslagen), dels att den som är ålagd näringsförbud inte får beviljas skuldsanering och dels att en gäldenär som tidigare beviljats skuld-

³² Prop. 1993/94:123 s. 84.

sanering endast får beviljas skuldsanering om det finns synnerliga skäl (5 § skuldsaneringslagen).

Då en gäldenär ansöker om skuldsanering hos kronofogdemyndigheten skall han först ha försökt att få till stånd en uppgörelse med sina borgenärer (en del av det som brukar avses med uttrycket steg 1). Kronofogdemyndigheten går igenom gäldenärens ansökan och jämför de uppgifter denne lämnat med de uppgifter som finns i de databaser som kronofogdemyndigheten i övrigt hanterar samt skattemyndighetens basregister. Finner kronofogdemyndigheten att uppgifterna stämmer och att ytterligare utredning, i form av kontakter med gäldenären, ytterligare kontroll av register m.m., därför är obehövlig fattar kronofogdemyndigheten ett beslut att inleda skuldsanering om det inte finns skäl att avvisa eller avslå ansökan (13 § andra stycket skuldsaneringslagen). Alla fordringar på pengar mot gäldenären som uppkommit före inledandebeslutet kommer, med vissa undantag, att omfattas av ett framtida skuldsaneringsbeslut (6 § skuldsaneringslagen). Genom inledandebeslutet inträder ett förbud mot exekutiva åtgärder för de fordringar som uppkommit dessförinnan (25 § skuldsaneringslagen).

Inledandebeslutet kungörs huvudsakligen i Post- och Inrikes Tidningar och borgenärerna uppmanas att skriftligen anmäla sin fordran till kronofogdemyndigheten inom viss tid (14 § skuldsaneringslagen). På grundval av de uppgifter som borgenärerna lämnar och den ytterligare utredning som kan behövas upprättar kronofogdemyndigheten tillsammans med gäldenären ett förslag till skuldsanering. I förslaget framgår vilka fordringar som skall omfattas av skuldsaneringen, vad som skall gälla för dem och vilket belopp som skall fördelas mellan borgenärerna samt en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran skall betalas (18 § skuldsaneringslagen). Vid bestämmandet av gäldenärens betalningsförmåga skall bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp vid utmätning av lön vara vägledande. Om gäldenären saknar betalningsförmåga utöver det belopp som skall förbehållas honom upprättas ingen betalningsplan. Kronofogdemyndigheten anger i förslaget vilka omständigheter myndigheten lagt till grund för att anse det skäligt att bevilja skuldsanering. Förslaget delges samtliga kända borgenärer med föreläggande för dem att yttra sig inom viss tid.

Godtar samtliga borgenärer förslaget kan kronofogdemyndigheten fastställa skuldsaneringen (20 § skuldsaneringslagen). Även en borgenär som inte yttrat sig inom den förelagda tiden anses ha

godtagit förslaget. Beslutet om skuldsanering skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Om någon borgenär motsätter sig skuldsanering skall ärendet överlämnas till tingsrätten för vidare handläggning (21 § skuldsaneringslagen).

Ett beslut om skuldsanering har preklusionsverkan så till vida att det befriar gäldenären helt från betalningsansvar även för sådana fordringar som inte är kända i ärendet om dessa har uppkommit före inledandebeslutet och till sin karaktär är sådana att de omfattas av en skuldsanering enligt 6 § tredje stycket skuldsaneringslagen.

Regeringens regleringsbrev för budgetåret 2003 anger som mål för verksamhetsgrenen skuldsanering att kronofogdemyndigheten skall handlägga ärenden om skuldsanering snabbt och rationellt samt att kronofogdemyndighetens beslut skall ha hög kvalitet och beakta parternas intressen. Målformuleringens fokusering på effektivitet har sin bakgrund i den kritik som riktats mot att förfarandet är alltför omständligt och tar för lång tid. Skuldsaneringsutredningen (Ju 2002:15) gör nu en översyn av lagen, se avsnitt 8.5.

Riksskatteverket har tillsammans med kronofogdemyndigheterna sett över handläggningsrutinerna i steg två, vilket har resulterat i delvis ändrade rutiner.³³ Samtidigt har kronofogdemyndigheterna omdisponerat sina medel så att skuldsaneringsenheterna under de senaste åren fått ökade resurser genom extra personal. Sammantaget har dessa åtgärder lett till minskade balanser och kortare handläggningstider. Vidare har Riksskatteverket, efter att Riksdagens revisorer granskat tillämpningen av lagen (Riksdagens revisorers rapport 1999/2000:11 Tillämpningen av skuldsaneringslagen), tillsammans med Konsumentverket genomfört ett projekt i syfte att analysera orsakerna till de långa handläggningstiderna i hela skuldsaneringsprocessen och komma med förslag till åtgärder. Projektet har resulterat i en rapport med bl.a. förslag till struktur för ett förbättrat IT-stöd för hela processen, och lagförslag syftande till förbättringar och förenklingar av ärendehantering.³⁴

Under år 2002 ansökte 3 274 personer om skuldsanering hos kronofogdemyndigheten. Frivillig skuldsanering beviljades i 1 317 fall och 813 personer fick tvingande skuldsanering vid domstol.

³³ RSV Rapport 2000:11, Kronofogdemyndigheternas handläggning av skuldsaneringsärenden. Ändrade rutiner.

³⁴ RSV Rapport 2002:5, Rapport från skuldsaneringsprojektet december 2001.

4.6 Förebyggande kommunikation

Genom förordningen (1988:784) med instruktion för exekutionsväsendet fick kronofogdemyndigheten som verkställande myndighet en skyldighet att verka för att betalningsförpliktelser och andra förpliktelser som kan bli föremål för verkställighet fullgörs i rätt tid och ordning, 3 kap. 1 § andra stycket förordningen. Sedan år 1989 bedriver kronofogdemyndigheterna därför en förebyggande informationsverksamhet som syftar till att motverka att uppgifter om enskilda och företag hamnar i kronofogdemyndighetens databaser, vilket i sin tur skall leda till att antalet gäldenärer minskar.

Denna förebyggande verksamhet eller, som den numera kallas, förebyggande kommunikation ingår således som ett led i kronofogdemyndighetens exekutiva verksamhet. Fram till och med år 2001 har verksamheten i huvudsak bedrivits i form av informationsinsatser om hur man undviker att hamna i skuldfällan. Informationen har främst riktats mot gymnasieelever och nya företagare, grupperingar som bedömts vara i riskzonen för att ta på sig större ekonomiska åtaganden än de klarar att fullgöra. Den information som har givits till nya företagare har oftast genomförts i samarbete med skattemyndigheten. Informationen har normalt lämnats vid besök på skolor och företag. Därutöver har verksamheten bedrivits genom utarbetande av informationsmaterial, marknadsföring av information och utbildning av blivande informatörer eller annan personal på kronofogdemyndigheten.

Under år 2001 bedrevs ett projekt på Riksskatteverket med syfte att se över den förebyggande verksamheten. Projektets slutsatser presenterades i en rapport vari föreslogs att en ny inriktning skulle gälla för den förebyggande verksamheten.³⁵ Inriktningen har i verksamhetsplanen för RSV-koncernen 2003 sammanfattats på följande sätt. ”Vi skall föra en aktiv dialog med medborgare, beslutsfattare, näringsliv och övriga samhällsaktörer. Genom denna bidrar vi till ett samhälle där alla vill göra rätt för sig och där vi underlättar för dem att göra det.”³⁶

I regleringsbrevet för budgetåret 2003 anger regeringen för verksamhetsgrenen förebyggande kommunikation följande. Kronofogdemyndigheterna skall verka för en god betalningsmoral i samhället. De skall förbättra sina kunskaper om vilka samhällsgrupper

³⁵ Förebyggande kommunikation, Rapport från projektet ”Den förebyggande verksamheten”, RSV Rapport 2002:8.

³⁶ RSV 190, utgåva 6, s. 10.

som finns i riskzonen för att bli gäldenärer hos kronofogdemyndigheten och därmed kunna minska risken att så sker. De skall genom information och andra förebyggande åtgärder underlätta för enskilda och företag att göra rätt för sig.

Den nya strategi som beslutats skall leda till att det blir lättare att på ett tidigt stadium upptäcka trender som kan antas innebära risk för överskuldssättning hos vissa grupper. Det kan röra sig om nya former av kreditgivning, uppsägningsrisk inom vissa branscher och räntehöjningar m.m. Den nya strategin innefattar en strukturerad omvärldsbevakning och massmedieprofilering i syfte att finna och nå ut till de enskilda och företag som befinner sig i riskzonen för överskuldssättning. Härigenom avses kunskapen öka om vilka som blir gäldenärer och vad som gör att man hamnar i en överskuldssättning. Med denna kunskap som grund skall en dialog föras med de sålunda identifierade grupperna.

Avsikten är att ett förebyggande förhållningssätt skall genomföra hela exekutionsväsendet vilket innebär att varje anställd, oavsett ordinarie arbetsuppgifter, skall verka för och ta del i arbetet med den förebyggande kommunikationen. En central funktion för omvärldsbevakning och kommunikation har även inrättats på Riksskatteverket. Funktionens uppgift är att hålla ihop och samordna omvärldsbevakning och kommunikation inom exekutionsväsendet.

Den nya strategin innebär en väsentlig ambitionshöjning varför Riksskatteverket förväntar sig att stora resurser behöver tas i anspråk för att genomföra den nya förebyggande kommunikationen fullt ut i organisationen.³⁷

Å 2002 informerades 34 337 gymnasieelever och 10 802 nya företagare.

4.7 Kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter

4.7.1 Allmänt om borgenärsuppgifterna

Kronofogdemyndigheten är, förutom en partsneutral verkställande myndighet, även företrädare för det allmänna som borgenär i allmänna mål om verkställighet.³⁸ Som borgenär står ett flertal åtgärder till kronofogdemyndighetens förfogande. Borgenärsuppgifterna regleras huvudsakligen i lagen (1993:891) om indrivning av

³⁷ Riksskatteverket har i sitt budgetunderlag för räkenskapsåren 2004–2006 yrkat en temporär nivåhöjning av anslaget för den förebyggande kommunikationen, se avsnitt 3.3.

³⁸ En redogörelse för vilka fordringar som handlägs i allmänna mål finns i avsnitt 4.7.2.

statliga fordringar m.m., indrivningslagen, och 2 kap. 30 § andra stycket utsökningsbalken, men återfinns även i flera andra författningar.

Utgångspunkten är att varje myndighet som har en fordran uppträder som borgenär och företräder staten i fordringsförhållandet. Myndigheten ansvarar för att nödvändiga åtgärder vidtas så att en fordran fastställs och betalning sker. Omfattningen av den enskilda myndighetens ansvar för att driva in sina obetalda fordringar är emellertid beroende av om hanteringen av kravverksamheten skall skötas av myndigheten själv eller om kronofogdemyndigheten skall ta över ansvaret och agera i enlighet med bl.a. indrivningslagen. I sammanhanget är fordringens karaktär avgörande.

Beträffande fordringar som vid verkställighet enligt utsökningsbalken skall handläggas i enskilda mål enligt 1 kap. 6 § tredje stycket utsökningsbalken skall myndigheten enligt förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar vidta de åtgärder som är erforderliga för att få betalt. Det finns dock en möjlighet enligt 12 § förordningen att uppdra åt en annan myndighet – i praktiken Kammarkollegiet – eller åt ett företag som bedriver inkassoverksamhet, att bevaka och driva in myndighetens fordringar.

I de fall en fordran skall handläggas i ett allmänt mål enligt 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken skall den myndighet som innehar fordringen överlämna ansvaret för att utkräva betalning mycket tidigare. I dessa fall övertar nämligen kronofogdemyndigheten behörigheten att företräda det allmänna så snart fordringsanspråket överlämnas för indrivning, eller med andra ord vid restföringstidpunkten (jfr 2 kap. 30 § tredje stycket utsökningsbalken).

En betydande del av de allmänna målen sett till de samlade beloppens storlek avser skattemyndighetens fordringar på skatter och allmänna avgifter. Skattemyndighetens behörighet att utverka betalning för sina fordringar sträcker sig i princip fram till restföringstidpunkten då kronofogdemyndigheten tar vid.³⁹ Således har skattemyndigheten bl.a. skyldighet att uppmana gäldenären att betala före överlämnande för indrivning samt möjlighet att bevilja anstånd, att i viss utsträckning kvitta förfallna skulder mot belopp som gäldenären har att fordra och att väcka talan om betalningssäkring. Kronofogdemyndigheten å sin sida har bl.a. skyldighet att efter restföring anmana gäldenären att betala samt möjlighet att

³⁹ Mer om vilka borgenärsuppgifter som skattemyndigheten hanterat redovisas i avsnitt 5.

bevilja uppskov med betalning, att ta emot säkerhet, att ansöka om att gäldenären försätts i konkurs och att ansöka om likvidation eller företagsrekonstruktion.

I viss utsträckning delar skattemyndigheten och kronofogdemyndigheten på ansvaret för en och samma borgenärsuppgift. Sålunda har skattemyndigheten bl.a. den grundläggande behörigheten att anta ackord, med möjlighet att uppdra åt kronofogdemyndigheten att ta över ansvaret i enskilda fall. Även talan om företrädaransvar enligt skattebetalningslagen (1997:483) kan med stöd av bemyndigande från Riksskatteverket utföras av såväl skattemyndighet som kronofogdemyndighet. I kommande avsnitt beskrivs närmare de åtgärder som står kronofogdemyndigheten till buds som företrädare för det allmänna.

Det är av intresse inför den fortsatta framställningen att klargöra hur man skall se på de åtgärder kronofogdemyndigheten vidtar i sin borgenärsroll. Inledningsvis är det viktigt att konstatera att de åtgärder som nu avses är principiellt åtskilda från de exekutiva åtgärder kronofogdemyndigheten vidtar i sin verkställande roll. Enligt 32 § förvaltningslagen (1986:223) gäller inte 8–30 §§ förvaltningslagen kronofogdemyndighetens exekutiva verksamhet. Denna begränsning i förvaltningslagens tillämpning gäller således inte i kronofogdemyndighetens borgenärsarbete. Omfattningen av förvaltningslagens tillämplighet på kronofogdemyndighetens borgenärsarbete bestäms därför av dels om andra bestämmelser innehåller avvikelser från förvaltningslagens regler och därför skall tillämpas i stället (3 § förvaltningslagen), dels om kronofogdemyndighetens utövande av borgenärsrollen är att anse som myndighetsutövning eller inte.

Flera av förvaltningslagens bestämmelser förutsätter för sin tillämplighet att det ärende som handläggs avser myndighetsutövning, nämligen reglerna om parters rätt att lämna uppgifter muntligt (14 § första stycket), anteckning av uppgifter (15 §), parters rätt att få del av uppgifter (16 och 17 §§), skyldighet att delta i omröstning (18 § tredje stycket), motivering av beslut (20 §), underrättelse om beslut (21 §) och parters rätt att få tillfälle att yttra sig innan myndigheten rättar ett skrivfel eller liknande (26 § andra meningen).

Myndighetsutövning definierades i den tidigare gällande förvaltningslagen (1971:290) som ”utövning av befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinpåföljd, avskedande eller annat jämförbart förhållande”. I den nuvarande

förvaltningslagen finns definitionen inte med. Någon ändring i sak är dock inte avsedd.⁴⁰

En myndighets beslut i egenskap av part innebär som regel inte myndighetsutövning. Med begreppet partsbesked avses ståndpunkter som en myndighet intar när den företräder det allmänna som part i civilrättsliga och liknande förhållanden, t.ex. beslut att häva ett köp, att kräva betalning för en fordran som inte kan utsökas utan föregående dom, att avslå en begäran om betalningsansstånd, att avböja ett ackordserbjudande och att vägra att betala skadestånd.⁴¹ Partsbesked har inga rättsverkningar och kan normalt inte överklagas till domstol.⁴²

De åtgärder som kronofogdemyndigheten har behörighet att vidta i sin borgenärsroll syftar främst till att tillgodose det allmännas intresse av att få betalt för sina fordringar. En övervägande del av kronofogdemyndighetens beslut som företrädare för det allmänna är därför att anse som partsbesked. Således bör kronofogdemyndighetens beslut vad gäller ackord vara att anse som ett partsbesked. Även beslut om nedsättning och godtagande av förslag om skuldsanering enligt lagen (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar m.m. får anses utgöra ett sådant besked. Detsamma bör vara fallet beträffande kronofogdemyndighetens agerande i mål om företrädaransvar och överklagade utsökningsmål där myndigheten företräder det allmänna som part.

Även vad gäller förordningen om hantering av statliga fordringar kan konstateras att de åtgärder förordningen anvisar, såsom betalningspåminnelse och möjlighet att vägra att medge betalningsansstånd, främst syftar till att ta tillvara statens intresse som fordringsägare. I dessa delar bör inblandade myndigheters agerande som regel inte anses som myndighetsutövning. Ett beslut om vägrad eftergift enligt 17 § förordningen anses dock enligt uttalanden i doktrinen som myndighetsutövning. Motiveringen för detta är att beslutet är förenat med rättslig verkan avseende själva fordringsförhållandet. Dessutom är syftet med regleringen om eftergift att undvika effekter som för den betalningsskyldige är oskäligen från social och humanitär synpunkt.⁴³

⁴⁰ Prop. 1985/86:80 s. 55. För en närmare beskrivning av innebörden av begreppet myndighetsutövning se prop. 1971:30 s. 285 och 330.

⁴¹ Se prop. 1985/86:80 s. 51 f., Hellners & Malmqvist, Nya förvaltningslagen med kommentarer, 5 uppl. 1999, s. 240 f., Wennergren, Förvaltningsprocesslagen m.m., En kommentar, 4 uppl. 2001, s. 427.

⁴² Se härom bl.a. prop. 1985/86 s. 51 f., Hellners & Malmqvist, a.a. s. 240 f. med där gjorda hänvisningar, Ragnemalm, Förvaltningsprocessrättens grunder, 7 uppl. 1992 s. 110 f.

⁴³ Hellners & Malmqvist, a.a. s. 139 f.

Enligt utredningens mening saknas anledning att betrakta förfarandet enligt indrivningslagen på annat sätt än agerandet enligt förordningen om hantering av statliga fordringar. De åtgärder som indrivningslagen anvisar syftar liksom förordningens reglering i första hand till att ge det allmänna betalt för sina fordringar. Åtgärderna är huvudsakligen desamma som står en enskild borgenär till buds. Beslut enligt lagen får, med ett undantag, inte överklagas. I 13 § regleras vad som gäller då kronofogdemyndigheten har tagit pant, borgen eller företagshypoteksbrev i anspråk. Ett sådant beslut får enligt 20 § indrivningslagen överklagas. Redan ianspråktagandet av en pant är att jämställa med en utmätning. En så ingripande åtgärd bör vara att anse som myndighetsutövning. Förmodligen gäller detsamma då kronofogdemyndigheten tar borgen eller företagshypoteksbrev i anspråk även om ianspråktagandet i dessa fall förutsätts följas av verkställighetsåtgärder för att säkerheten skall bli utmätt.⁴⁴

Sammanfattningsvis bör i stort sett hela kronofogdemyndighetens handläggning enligt indrivningslagen, liksom inblandade myndigheters handläggning enligt förordningen om hantering av statliga fordringar, kunna liknas vid partsbesked. Detsamma gäller kronofogdemyndighetens borgenärsarbete i övrigt. Mot den bakgrunden kan konstateras att förvaltningslagens bestämmelser är tillämpliga på de flesta av kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter, med undantag för de bestämmelser vars tillämplighet förutsätter myndighetsutövning.

Som framgått torde dock vissa av borgenärsuppgifterna utgöra myndighetsutövning och omfattas då även av de senare bestämmelserna.

4.7.2 De allmänna målen

Utmärkande för allmänna mål är att de avser en fordran av offentligrättslig karaktär som tillkommer staten eller i vissa fall kommun och att staten eller kommunen företräds av kronofogdemyndigheten.⁴⁵

När det gäller allmänna mål är indrivning enligt indrivningslagen i princip obligatorisk.⁴⁶ Fordringar som omfattas av skattebetal-

⁴⁴ Jfr prop. 1992/93:198 s. 91 beträffande överklagbarheten av beslut att ta säkerhet i anspråk enligt 13 § indrivningslagen.

⁴⁵ Med kommun avses i förekommande fall även landsting, vilket tidigare benämndes landstingskommun, se Walin m.fl. Utsökningsbalk, En kommentar, 3 uppl., 1999, s. 28. Se även prop. 1992/93:198 s. 58 f. och prop. 1980/81:8 s. 193.

ningslagen skall normalt lämnas för indrivning om det obetalda beloppet uppgår till minst 10 000 kr i fråga om skattskyldig som skall lämna skattedeklaration eller som har F-skattsedel. I fråga om andra skattskyldiga skall fordringen lämnas för indrivning om det obetalda beloppet uppgår till minst 500 kr (20 kap. 1 § skattebetalningslagen). Fordringar som inte omfattas av skattebetalningslagen skall normalt lämnas för indrivning senast två månader efter det att fordringen skulle ha betalats (4 § andra stycket indrivningsförordningen [1993:1229]).⁴⁷

I 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken anges tre kategorier av fordringar som skall handläggas i allmänna mål. Dessa är

1. böter, vite, skatt, tull, avgift och andra medel som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom,
2. annan liknande fordran som staten eller en kommun har rätt till enligt vad regeringen närmare föreskriver och
3. annan fordran enligt vad som föreskrivs i lag.

Vilka fordringar som omfattas av paragrafen utvecklas närmare nedan.

De fordringar som handläggs i allmänna mål enligt 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken omfattas också av indrivningslagen.⁴⁸ Indrivningslagen tillämpas dock inte fullt ut beträffande alla fordringar som handläggs i allmänna mål, se vidare avsnitt 4.7.3.

1. Böter, vite, skatt, tull, avgift och andra medel som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom

Förutom de i paragrafen uttryckligt angivna fordringarna anges ”andra medel”. Av förarbetena (prop. 1992/93:198) till den lagändring i utsökningsbalken (SFS 1993:893) som gjordes 1993 då orden ”liknande medel” ersattes av ”andra medel” framgår att ändringen hade till syfte att fånga upp de utsökningsmål som då handlades i allmänna mål enligt 64 § uppbördslagen (1953:272).⁴⁹

Författningsstöd för att beslut om debiterad skatt och andra beslut av förvaltningsmyndighet kan utgöra exekutionstitel återfinns i 3 kap. 1 § första stycket 6 utsökningsbalken. En förutsätt-

⁴⁶ En förutsättning för att underlåta indrivning kan t.ex. vara att den betalningsskyldige beviljats anstånd med att betala fordringen innan fordringen överlämnats till kronofogdemyndigheten. Jfr 12 kap. 1 § skattebetalningslagen och prop. 1996/97:100 s. 628.

⁴⁷ Beträffande begäran om indrivning av fordringar enligt skattebetalningslagen ges bestämmelser i 20 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen.

⁴⁸ Prop. 1980/81:8 s. 194 och 1194 samt prop. 1992/93:198 s. 85.

⁴⁹ Prop. 1992/93:198 s. 93 och 98 f.

ning för att besluten skall få verkställas exekutivt är att det i den enskilda författningen finns en särskild föreskrift om detta. Sådana föreskrifter finns bl.a. i 20 kap. 4 § skattebetalningslagen och 35 § lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter.⁵⁰ Även utan stöd av särskild föreskrift har verkställighet av förvaltningsmyndighets beslut tidigare skett i viss omfattning. Av den anledningen har en övergångsbestämmelse tagits in i 13 § lagen (1981:775) om införande av utsökningsbalken som i vissa fall medger verkställighet utan stöd av särskild föreskrift. Förutsättningen är att beslutet meddelats på grund av bestämmelse som har tillkommit före utsökningsbalkens ikraftträdande och att beslutet har fått verkställas utan stöd av särskild föreskrift.⁵¹

Föreskrifterna om att ett beslut utgör en exekutionstitel har i stort sett genomgående uttryckts med att verkställighet får ske enligt utsökningsbalken. Ofta har lagstiftaren även tydliggjort att fordringen skall drivas in enligt bestämmelserna i indrivningslagen. Således föreskrivs i 35 § lagen om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter dels att bestämmelser om indrivning finns i indrivningslagen, dels att vid indrivning verkställighet får ske enligt utsökningsbalken.⁵² Beträffande beslut om återbetalningsskyldighet enligt 41 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd anges enbart att beslutet får verkställas enligt utsökningsbalkens regler. I förarbetena till sistnämnda lag anges dock uttryckligen att fordringsanspråket skall handläggas i allmänt mål.⁵³

De fordringar, vilka handläggs i allmänna mål i denna kategori, består i första hand av böter, viten, alla slags skatter – oavsett om de betecknas som skatt eller avgift – och tullar.⁵⁴ Vidare omfattas sådana statliga avgifter och andra medel som får utsökas utan föregående domstolsprövning såsom studiemedelsavgifter, expeditionsavgifter vid allmän domstol och avgifter vid statliga myndigheter enligt avgiftsförordningen (1992:191).

⁵⁰ Beträffande skattefordringar bör noteras att ett underskott på skattekonto som överlämnas för indrivning har en annan karaktär än tidigare. Det finns således inte något beslut från förvaltningsmyndighet, som direkt kan hänföras till en viss debitering på konto, att åberopa som exekutionstitel vid indrivningen.

⁵¹ Bl.a. fick vissa av fastighetsbildningsmyndighetens ersättningsbeslut enligt fastighetsbildningslagen (1970:988) verkställas utan särskild föreskrift redan före utsökningsbalkens tillkomst. Numera har detta särskilt föreskrivits i 5 kap. 36 § fastighetsbildningslagen.

⁵² En liknande formulering finns i 20 kap. 4 § skattebetalningslagen.

⁵³ Prop. 1995/96:208 s. 66 f. och 100.

⁵⁴ Se bl.a. 1 kap. 1–2 §§ skattebetalningslagen.

Nedan redovisas exempel på vilka fordringar som hör till denna kategori.

<i>Fordringar som tas ut enligt</i>	<i>Uppdragsgivande myndighet</i>
Skattebetalningslagen (1997:483)	Skattemyndigheten Riksskatteverket
Lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor	Skatterättsnämnden
Lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister	Skattemyndigheten
Kupongskattelagen (1970:624)	Riksskatteverket
Lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.	Skattemyndigheten
Tullagen (2000:1281)	Tullverket
Tullförordningen (2000:1306)	Tullverket
Lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter	Tullverket
Lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon	Vägverket
Lagen (1972:435) om överlastavgift	Vägverket
Fordonsskattelagen (1988:327)	Vägverket
Lagen (1976:206) om felparkeringsavgift	Vägverket
Bilavgaslagen (1986:1386)	Naturvårdsverket
Bilavgasförordningen (1991:1481)	
Lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening	Naturvårdsverket
Förordningen (1997:645) om batterier	Naturvårdsverket
Aktiebolagslagen (1975:1385)	Patent- och registrerings- verket
Årsredovisningslagen (1995:1554)	
Radio- och TV-lagen (1996:844)	Radio- och TV-verket
Lagen (1996:1030) om underhållsstöd	Försäkringskassan
Lagen (1994:419) om brottsofferfond	Rikspolisstyrelsen
Bötesverkställighetslagen (1979:189)	Rikspolisstyrelsen
Avgiftsförordningen (1992:191)	Respektive myndighet
Naturgaslagen (2000:599)	Statens energimyndighet
Förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeriavgifter	Länsstyrelsen Fiskeriverket
Lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument	Finansinspektionen
Lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter	Inskrivningsmyndigheten

<i>Fordringar som tas ut enligt</i>	<i>Uppdragsgivande myndighet</i>
Ellagen (1997:857)	Statens energimyndighet
Luftfartslagen (1957:297)	Luftfartsverket
Lagen (1998:41) om TV-avgifter	Radiotjänst i Kiruna AB
Förordningen (1992:1094) om avgifter vid kronofogdemyndigheterna	Kronofogdemyndigheten
Studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395)	Centrala studiestödsnämnden

2. Annan liknande fordran som staten eller en kommun har rätt till enligt vad regeringen närmare föreskriver

De fordringar som hör till denna kategori räknas upp i 1 kap. 2 § 1–11 utsökningsförordningen (1981:981), se tabellen nedan. Hit hör bl.a. belopp som förklarats förverkat eller som någon ålagts att betala som annan särskild rättsverkan av brott och kostnad för rättshjälp som part eller någon annan har ålagts att ersätta staten enligt rättshjälpslagen (1996:1619). Av intresse är särskilt punkten 6 där det anges ”belopp som domstol har dömt någon att betala till staten eller belopp som någon enligt lag har rätt att återkräva av någon annan, om enligt särskild föreskrift indrivning av beloppet får ske enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.” Bestämmelsen har utformats så att det på ett relativt enkelt sätt går att tillskapa allmänna mål under de förutsättningar som anges.

<i>Fordringar som avser</i>	<i>Uppdragsgivande myndighet</i>
Belopp som har förklarats förverkat eller som någon har ålagts att betala som annan särskild rättsverkan av brott bl.a. enligt bötesverkställighetslagen (1979:189) och bötesverkställighetsförordningen (1979:197)	Rikspolisstyrelsen
Belopp som i ett mål eller ärende vid domstol eller annars i samband med en rättegång har utgått av allmänna medel och som enligt domstolens beslut skall återbetalas bl.a. enligt kungörelsen (1973:261) om utbetalning av vissa ersättningar i mål eller ärende vid domstol m.m.	Rättshjälpsmyndigheten
Kostnad för rättshjälp som part eller någon annan har ålagts att ersätta staten enligt rättshjälpslagen (1996:1619)	Rättshjälpsmyndigheten
Vad som skall betalas enligt beslut som avses i lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.	Utrikesdepartementet
Avgifter enligt 10 kap. plan- och bygglagen (1987:10)	Länsstyrelsen
Belopp som domstol har dömt någon att betala till staten eller belopp som någon enligt lag har rätt att återkräva av någon annan, om enligt särskild föreskrift indrivning av beloppet får ske enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. bl.a. enligt; <ul style="list-style-type: none"> – Arbetstidslagen (1982:673) – Arbetsmiljölagen (1977:1160) – Utlänningslagen (1989:529) – Lagen (1989:532) om tillstånd för anställning på fartyg – Konkurrenslagen (1993:20) – Radio- och TV-lagen (1996:844) 	Länsstyrelsen Länsstyrelsen Länsstyrelsen Länsstyrelsen Konkurrensverket Radio- och TV-verket
Utländsk allmän avgift enligt lagen (1969:200) om uttagande av utländsk tull, annan skatt, avgift eller pålaga samt lagen (1990:314) om ömsesidig handräckning i skatteärenden	Respektive uppdragsgivande myndighet i utlandet
Avgifter enligt förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar	Lantmäteriverket Lantmäterimyndigheten
Avgifter enligt förordningen (1989:1110) om avgift för livsmedelstillsyn m.m.	Livsmedelsverket Kommunal nämnd
Fordran mot en aktieägare, styrelseledamot eller verkställande direktör i ett aktieföretag på grund av punkt 5 av övergångsbestämmelserna till lagen (1994:802) om ändring i aktieföretagslagen (1975:1385)	Respektive fordringshavare

<i>Fordringar som avser</i>	<i>Uppdragsgivande myndighet</i>
Fordran mot en övertagare på grund av 17 § lagen (1996:761) om inkomstskatteregler m.m. med anledning av ändrade bestämmelser om aktiekapitalets storlek, om fordringen mot bolaget drivs in som allmänt mål	Skattemyndigheten
Avgifter enligt förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken	Länsstyrelsen Kommunal myndighet, m.fl.
Avgifter enligt förordningen (1998:942) om kemikalieavgifter m.m.	Kemikalieinspektionen
Avgifter enligt förordningen (1998:903) om avgifter för prövning enligt lagen (1998:814) med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning	Länsstyrelsen Kommunal myndighet
Avgifter enligt föreskrifter som en kommun meddelat med stöd av sistnämnda förordning eller med stöd av 27 kap. miljöbalken	Kommunal myndighet

3. Annan fordran enligt vad som föreskrivs i lag

Vad gäller den tredje kategorin av fordringar – annan fordran enligt vad som föreskrivs i lag – kan i lag föreskrivas att mål om uttagande av någon annan fordran som inte omfattas av tidigare beskrivna kategorier av fordringar skall handläggas i allmänt mål. Det torde föreskrivas på så sätt att det i lagen anges att den aktuella fordringen får drivas in i den ordning som gäller för t.ex. skatt.

Exempel på sådana fordringar finns i 12 kap. 10–12 §§ skattebetalningslagen som reglerar olika regressfordringar. I 12 kap. 13 § skattebetalningslagen anges därvid att fordringen får drivas in i den ordning som gäller för indrivning av skatt.

Det bör noteras att en allmän hänvisning om att ett beslut får verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser inte med automatik innebär att en fordran skall handläggas i allmänt mål. Sådana hänvisningar återfinns bl.a. i 32 a § anläggningslagen (1973:1149) och 9 kap. 4 § fastighetsbildningslagen (1970:988). Denna typ av fordringsanspråk skall dock inte handläggas i allmänna mål utan i enskilda mål. Hänvisningen innebär endast att beslut enligt nämnda bestämmelser får verkställas utan föregående dom, 3 kap. 1 § första

stycket punkten 6 utsökningsbalken (jfr vad som angivits under rubriken kategori 1).⁵⁵

För att en fordran skall hanteras enligt denna kategori måste det av föreskriften framgå att fordringen skall handläggas i allmänt mål, t.ex. så som det formulerats beträffande regressanspråk enligt skattebetalningslagen, eller möjligtvis med en mer allmän hänvisning till indrivningslagen.

Sammanfattningsvis är det, frånsett vad som kan följa av särskild föreskrift i lag, endast staten eller kommun som kan vara borgenär i allmänt mål. Staten eller en kommun kan även vara sökande i utsökningsmål utan att det blir allmänt mål, om fordringen är av annan beskaffenhet än vad som följer av 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken. Hur sådana fordringar skall handläggas redogörs för i avsnitt 4.7.4.

Indelningen av de allmänna målen

Som kommer att framgå av den följande redovisningen är kronofogdemyndighetens behörighet beträffande vissa allmänna mål inskränkt. Förklaringen till denna ordning är historiskt betingad och grundar sig till stor del på den indelning i månadsräkningsmedel och handräkningsmedel som gällde för allmänna mål före indrivningslagens ikraftträdande.⁵⁶ I det följande lämnas en översiktlig beskrivning av tidigare ordning. För en närmare redogörelse hänvisas till det utredningsarbete som föregick indrivningslagens tillkomst, bl.a. Skatteindrivningsutredningens (SIU) betänkanden *Indrivning av skatt m.m.* (Ds Fi 1984:4) och *Indrivningslag m.m.* (SOU 1987:10).

Under lång tid var de allmänna målen indelade i en belopps- och antalsmässigt dominerande grupp som var föremål för kontinuerlig handläggning hos kronofogdemyndigheten och en mindre grupp som handlades på likartat sätt som enskilda mål. Med termer som hämtats från äldre redovisningsrutiner benämndes den förstnämnda gruppen månadsräkningsmedel och den andra handräkningsmedel. Till månadsräkningsmedel hörde i huvudsak fordringar som tillkom staten och som redovisades till statsbudgeten, t.ex. inkomstskatt, mervärdesskatt och böter. Till handräkningsmedel hörde fordringar som i huvudsak tillkom annan än staten (t.ex.

⁵⁵ Prop. 1991/92:127 s. 84 f. och s. 96 f.

⁵⁶ Prop. 1992/93:198 s. 57 ff.

kommun) och bestod bl.a. av byggnadsavgifter och utländska skatter. Utmärkande för månadsräkningsmedel var vidare att indrivning normalt skulle begäras i nära anslutning till uppbördsförfarandet, ibland t.o.m. inom viss angiven tid. Beträffande handräkningsmedel ankom det på uppdragsgivande myndighet att bestämma om, och i sådana fall när, indrivning skulle begäras. Beträffande bevakningsrutiner låg månadsräkningsmedel kvar hos kronofogdemyndigheten till dess att fordringen preskriberades medan handräkningsmedel återredovisades till den uppdragsgivande myndigheten om kronofogdemyndigheten inte inom viss tid kunnat utverka betalning för fordringen. Detta innebar att den uppdragsgivande myndigheten själv fick bevaka sin fordran och bl.a. besluta om förnyad indrivning skulle ske eller inte.⁵⁷

Skillnaderna i handläggningen gällde främst bevakningsrutiner och rutinerna vid ansökan om indrivning men det fanns även skillnader inom redovisningsområdet. Enligt dåvarande ordning registrerades, bokfördes och redovisades de allmänna målen enligt en kontoplan som fastställdes av Riksskatteverket efter avstämning med Riksrevisionsverket. I kontoplanen åsattes varje medelsslag en tvåsiffrig kontobeteckning och hänfördes till en av de båda medelsgrupperna. Genom fastställandet av kontoplanen bestämdes till vilken medelsgrupp en viss fordran skulle höra.⁵⁸ I detta sammanhang bör påtalas att uppdelningen inte var helt konsekvent. Vissa destinerade medel såsom arbetsgivaravgifter och medel som tillkom annan än staten såsom felparkeringsavgifter ingick i gruppen månadsräkningsmedel. Motiveringen för detta var att medlen skulle redovisas enligt samma principer som övriga fordringar i denna grupp.⁵⁹

I betänkandena (Indrivning av skatt m.m. s. 197 och Indrivningslag m.m. s. 438) angavs att indelningen i två grupper måste behållas av den anledningen att det inte bara var statens fordringar som drevs in i allmänna mål utan även andra fordringar såsom vissa kommunala fordringar och utländska skatter. Enligt utredningens uppfattning kunde sådana fordringar inte bevakas enligt samma rutiner som gäller för t.ex. inkomstskatt.

I propositionen med förslag till indrivningslagen (prop. 1993/93:198) anslöt sig föredragande statsrådet till utredningens förslag. Av den anledningen föreslogs att det inom måltypen

⁵⁷ Ds Fi 1984:4, bl.a. s. 125 f., 196 och 217 f.

⁵⁸ Ds Fi 1984:4, bl.a. s. 125.

⁵⁹ Ds Fi 1984:4, bl.a. s. 126 och 241 f.

allmänna mål bildades en huvudgrupp bestående av sådana fordringar som tillkommer staten och inte grundas på studiestödslagen. I den andra gruppen ingick fordringar som skall handläggas i allmänna mål och som tillkommer annan än staten. För fordringar som ingick i huvudgruppen skulle därvid gälla enhetliga rutiner för bevakning och redovisning m.m. Vidare skulle bestämmelserna om kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter tillämpas fullt ut endast beträffande fordringar som hör till huvudgruppen. Beträffande andra allmänna mål fick regeringen föreskriva att indrivningslagen skall tillämpas fullt ut även för dem.⁶⁰ Syftet med föreskriftsrätten var att fånga upp sådana fordringar som redan vid denna tidpunkt hanterades på motsvarande sätt som skatter. De fordringar som kom att omfattas i första hand var bl.a. felparkeringsavgifter, avgifter enligt plan- och bygglagen och TV-avgifter (14 § indrivningsförordningen).⁶¹

Riksskatteverket beslutar alltjämt till vilken grupp nya fordringar av offentligrättslig karaktär skall hänföras. Någon närmare reglering för själva beslutsfattandet finns inte. Till vilken grupp ett fordringsanspråk skall hänföras beslutas utifrån bestämmelserna i 1 kap. 6 § andra och tredje styckena utsökningsbalken och de författningar enligt vilka de aktuella fordringsanspråken skall tas ut. De medel som inflyter i mål som hör till huvudgruppen redovisas direkt till statsbudgeten om det inte särskilt föreskrivs att medlen skall redovisas till uppdragsgivande myndighet. Detta gäller t.ex. medel som redovisas till försäkringskassan efter verkställighet för fordran avseende återbetalningsskyldighet enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd. I övriga allmänna mål redovisas medlen till uppdragsgivande myndighet. I sistnämnda fall beslutar Riksskatteverket i samråd med sökanden hur influtna medel skall betalas ut (20 § indrivningsförordningen).

Under år 2002 inkom 2 202 070 allmänna mål. Antalet nytillkomna gäldenärer uppgick till 209 845 (se tabell 4.1). Av totalt inneliggande allmänna mål avslutades 1 913 546 under år 2002. Antalet pågående mål (vilket avser mål inkomna t.o.m. år 2002) uppgick vid utgången av året till 6 654 483. Det debiterade beloppet (totalt fordrat belopp) under året uppgick till 19 791 302 tkr och nedsatt belopp (dvs. återkallat, eftergivet m.m.) till 4 690 829 tkr. Under året betalades (frivilligt eller genom verkställighet) 6 622 140 tkr in till kronofogdemyndigheten av det totala ford-

⁶⁰ Prop. 1992/93:198 s. 57 ff.

⁶¹ Prop. 1992/93:198 s. 86.

ringsanspråket. En specifikation över nu redovisade uppgifter fördelat på de olika fordringsanspråk som handläggs i allmänna mål lämnas i *bilaga 4*.

Tabell 4.1. Allmänna mål hos kronofogdemyndigheten under år 2002

Inkomna mål	Inkomna gäldenärer	Avslutade mål	Pågående mål	Debiterat (tkr)	Betalat (tkr)
2 202 070	209 845	1 913 546	6 654 483	19 791 302	6 622 140

4.7.3 Borgenärsuppgifterna enligt indrivningslagen

Bakgrund

Mot bakgrund av en allt snabbare ökning av restförda skatte- och avgiftsbelopp och en bristande författningsreglering tillsattes i början av 1980-talet SIU, med uppdrag att se över dåvarande indrivningslagstiftning. SIU avgav sex betänkanden varav de tidigare omnämnda betänkandena, *Indrivning av skatt m.m.* (Ds 1984:4) och *Indrivningslag m.m.* (SOU 1987:10), hade ett nära samband. I det förra behandlades i huvudsak frågor om administrativa rutiner i allmänna mål och i det senare frågor om statens borgenärsfunktion vid indrivning av allmänna mål.

Under utredningsarbetet konstaterades ett flertal brister beträffande kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter. Främst gällde detta författningsregleringen som till stora delar var ofullständig och i viktiga avseenden föråldrad. Beträffande exempelvis uppskov och avbetalning saknades författningsstöd helt. Vidare konstaterades att gränsen mellan den uppdragsgivande myndighetens och kronofogdemyndighetens respektive ansvarsområden var oklar. Därutöver skiljde sig de administrativa rutinerna åt i de allmänna målen, vilket försvårade kronofogdemyndighetens arbete. Utredningens överväganden utmynnade i bl.a. förslag om en indrivningslag och en kompletterande indrivningsförordning. Förslagen ansågs innebära en enklare och mer enhetlig administrativ hantering av de allmänna målen samt förtydligade och utvidgade till viss del kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter. Vidare föreslogs en tydligare gräns mellan uppbörd av debiterad skatt och indrivning

samt bestämmelser som skulle garantera en effektiv samverkan mellan skattemyndigheten och kronofogdemyndigheten.⁶²

Utredningens förslag fick till övervägande del ett positivt mottagande. Vissa remissinstanser framförde dock kritik mot en utvidgning av kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter och menade att myndighetens ställning som opartisk exekutiv myndighet kunde ifrågasättas. Kronofogdemyndighetens rollkonflikt uppmärksammades även senare i lagstiftningsärendet (se vidare avsnitt 9.2).

I syfte att komma till rätta med tidigare återgivna problem och skapa ett mer enhetligt och effektivt system för indrivning av statens fordringar på skatt m.m. tillkom indrivningslagen och den kompletterande indrivningsförordningen. Reglerna om indrivning bröts ut ur uppbördslagen (1953:272) och samlades efter vissa ändringar och kompletteringar i indrivningslagen. Dessutom reglerades viktiga arbetsuppgifter som t.ex. uppskov, anstånd och gäldenärsutredning. Även möjligheten att avbryta indrivning infördes.

Indrivningslagen skall ses som ett komplement till utsökningsbalken. Utgångspunkten för regleringen var att gemensamma bestämmelser rörande verkställighet av allmänna och enskilda mål skulle ha sin plats i utsökningsbalken medan regler rörande handläggningen av de allmänna målen samlades i indrivningslagen. Exekutiv verkställighet regleras i utsökningsbalken medan indrivningslagen reglerar kronofogdemyndighetens borgenärsuppgifter i allmänna mål.⁶³

Indrivningslagen

I 1 § indrivningslagen anges att lagen gäller vid handläggning hos kronofogdemyndigheterna av allmänna mål om verkställighet enligt utsökningsbalken. Bestämmelsen knyter an till definitionen av allmänt mål i 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken vilket innebär att lagen är tillämplig på alla fordringar som handläggs i allmänna mål hos kronofogdemyndigheten.⁶⁴ Beträffande vissa fordringar är kronofogdemyndighetens behörighet inskränkt. Om inte regeringen föreskriver något annat skall enligt 3 § indrivningslagen bestämmelserna i 15–18 §§, som rör ansökan om konkurs, likvidation och företagsrekonstruktion samt avbrytande av indriv-

⁶² Prop. 1992/93:198 s. 50 ff. och s. 114 f.

⁶³ Prop. 1992/93:198 s. 112 f. och s. 170. Se även prop. 1980/81:8 s. 1188.

⁶⁴ Prop. 1992/93:198 s. 85.

ning, tillämpas endast beträffande fordringar som staten har rätt till och som inte grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395). Sådan föreskrift har meddelats i 14 § indrivningsförfordningen bl.a. beträffande felparkeringsavgifter och avgifter enligt 10 kap. plan- och bygglagen. Bestämmelsens ordalydelse har dock medfört att kronofogdemyndighetens behörighet beträffande dessa mål begränsats till att avse endast konkurs och avbrytande av indrivning. Det är tveksamt om detta verkligen varit avsikten.⁶⁵

Av vad som nu beskrivits följer att bestämmelserna i 15–18 §§ indrivningslagen inte är tillämpliga på de fordringar som inte tillkommer staten och inte heller ingår i uppräkningsdelen i 14 § indrivningsförfordningen. Övriga bestämmelser i indrivningslagen är däremot tillämpliga på alla allmänna mål.

Som företrädare för det allmänna förfogar kronofogdemyndigheten enligt indrivningslagen över ett antal åtgärder för att utverka betalning för en fordran som skall tas ut i allmänt mål. De åtgärder som kan komma i fråga är:

- betalningsanmaning,
- gäldenärsutredning,
- uppskov, avbetalning och avräkning,
- tagande av säkerhet,
- ackord,
- ansökan om konkurs, likvidation och företagsrekonstruktion,
- företräda staten i konkurs och företagsrekonstruktion samt
- avbrytande av indrivning.

Avgörande för att kronofogdemyndigheten skall få förfoga över nu nämnda indrivningsåtgärder som regleras i indrivningslagen är restföringstidpunkten. Beträffande vissa borgenårsåtgärder skall dock kronofogdemyndigheten göra en samlad bedömning och väga in även obetalda fordringar som ännu inte överlämnats för indrivning. I 4 § indrivningslagen har därför tagits in en bestämmelse som ger regeringen rätt att föreskriva att överlämnande för indrivning i vissa fall kan ske med förtur. Närmare föreskrifter om när indrivning skall begäras och i vilka fall det skall begäras skyndsamt ges i 4 § indrivningsförfordningen.⁶⁶ Beträffande skyndsamt indrivning bör påpekas att fordringsanspråket inte behöver vara förfallet

⁶⁵ Jfr vad som sägs nedan under avsnitten *Konkurs* och *Företagsrekonstruktion*.

⁶⁶ Prop. 1992/93:198 s. 59 f. och 95.

till betalning (se bl.a. 20 kap. 2 § skattebetalningslagen). Inte heller behöver begäran om indrivning i dessa fall föregås av att uppdragsgivande myndighet uppmanat gäldenären att betala sin fordran (3 § indrivningsförordningen).

Betalningsanmaning

Kronofogdemyndighetens indrivningsarbete inleds med att gäldenären *anmanas* att betala sin skuld (5 § indrivningslagen). Gäldenären skall dessförinnan, innan ansökan om indrivning görs, av sökanden ha *uppmanats* att betala fordringen (3 § indrivningsförordningen). Om det finns särskilda skäl får betalningsanmaning underlåtas. Sådant skäl kan t.ex. vara att gäldenären försvårar indrivningen genom att göra sig oanträffbar eller gömma undan egendom.⁶⁷

Gäldenärsutredning

För att kunna bestämma lämplig indrivningsåtgärd skall kronofogdemyndigheten enligt 6 § indrivningslagen utreda gäldenärens ekonomiska förhållanden utöver vad som följer av 4 kap. 9 c § utsökningsbalken (gäldenärsutredning). Hur omfattande utredning som skall göras får avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. En gäldenärsutredning företas med anledning av de allmänna mål som överlämnats för indrivning. Ett viktigt syfte med utredningen är att få en bild över gäldenärens totala ekonomiska situation, innefattande även fordringar som ännu inte överlämnats för indrivning eller ens debiterats.⁶⁸

Under år 2002 utfördes totalt 80 864 gäldenärsutredningar.

Uppskov, avbetalning och avräkning

Enligt 7 § indrivningslagen får kronofogdemyndigheten under vissa förutsättningar bevilja uppskov med betalning. Enligt bestämmelsen får uppskov beviljas

- om det kan antas vara till fördel för det allmänna,

⁶⁷ Prop. 1992/93:198 s. 87.

⁶⁸ Prop. 1992/93:198 s. 64 och 87.

- om det är påkallat med hänsyn till gäldenärens personliga förhållanden eller,
- i avvaktan på att fråga om anstånd med betalningen prövats av behörig myndighet (t.ex. skattemyndigheten).

Uppskov kan vidare förenas med en avbetalningsplan (7 § andra stycket indrivningslagen). Om avbetalning inte överenskommits får uppskov inte utan synnerliga skäl beviljas för längre tid än ett år, 8 § indrivningslagen.

Ett beslut om uppskov kan endast omfatta restförda skulder och kronofogdemyndigheten avgör om uppskovet skall omfatta gäldenärens samtliga restförda skulder eller endast vissa av dessa skulder. Vid bedömningen skall dock kronofogdemyndigheten ta hänsyn till om de finns obetalda fordringar som inte överlämnats för indrivning.⁶⁹

I samband med beviljande av uppskov får kronofogdemyndigheten ta emot säkerhet från gäldenären eller någon annan.

Som nyss beskrivits innebär ett uppskov att kronofogdemyndigheten avvaktar med vidare verkställighet eller åtgärder enligt indrivningslagen. Enligt 9 § indrivningslagen utgör ett uppskov emellertid inte hinder mot att kronofogdemyndigheten genom verkställighet tar i anspråk belopp enligt vad som föreskrivs i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter m.m. (avräkningslagen). En utförligare redogörelse för avräkningslagen följer i avsnitt 4.7.8. Kronofogdemyndigheten kan vidare, under vissa förutsättningar, återkalla ett beviljat uppskov.

Kronofogdemyndigheten beviljade 6 271 avbetalningsplaner under år 2002 och ändrade 4 363.

Tagande av säkerhet

Bestämmelserna om säkerhet i 10–13 §§ indrivningslagen har hämtats från lagen (1978:882) om säkerhet för skattefordringar m.m. och överförts till indrivningslagen utan någon materiell ändring.⁷⁰ Enligt bestämmelserna får kronofogdemyndigheten, i samband med att uppskov beviljas, ta emot säkerhet i form av pant, borgen eller företagshypotek. Vid mottagandet skall kronofogdemyndigheten besluta under vilka förutsättningar säkerheten får tas i

⁶⁹ Prop. 1992/93:198 s. 54 f.

⁷⁰ Prop. 1992/93:198 s. 88 f.

anspråk. En förutsättning för ianspråktagande är att kronofogdemyndigheten meddelat förutsättningarna för detta i samband med mottagandet.

Av alla åtgärder som kronofogdemyndigheten förfogar över enligt indrivningslagen är det enbart kronofogdemyndighetens beslut att ta säkerhet i anspråk som får överklagas.⁷¹

Under år 2002 tog kronofogdemyndigheten i anspråk 203 säkerheter. Antalet ändrade beslut om säkerhet uppgick till 9.

Ackord

I 14 § indrivningslagen hänvisas beträffande ackord till lagen (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar m.m. (skatteackordslagen). Av 1 § den lagen framgår att ackordsreglerna enbart omfattar sådana fordringar som tillkommer staten och som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänna mål. Undantagna härifrån är vidare fordringar som grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395).⁷² Kronofogdemyndighetens behörighet i detta avseende begränsas alltså till att omfatta renodlat statliga fordringar, med visst undantag, som handläggs i allmänna mål.

Skatteackordslagen omfattar hanteringen av såväl offentliga ackord – ackord enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion och enligt konkurslagen (1987:672) – som underhandsackord. I 3 § regleras under vilka förutsättningar som staten får anta ett förslag om ackord. Det måste kunna anses ekonomiskt fördelaktigt för det allmänna och det får inte med hänsyn till gäldenärens personliga förhållanden eller av annan anledning framstå som olämpligt från allmän synpunkt. Beträffande underhandsackord tillkommer den förutsättningen att ett sådant får antas endast om övriga borgenärer som ackordet angår godkänner det.

Enbart de borgenärer vars fordringar saknar förmånsrätt omfattas av ett offentligt ackord under företagsrekonstruktion.⁷³ Statens utrymme att delta vid ackordsförhandlingar under företagsrekonstruktion är därför begränsat.⁷⁴ Det är dock möjligt att avstå från

⁷¹ 20 § indrivningslagen. Se även prop. 1992/93:198 s. 91 och vad som anförts om partsbesked och myndighetsutövning under avsnitt 4.7.1.

⁷² Jfr 1 och 3 §§ indrivningslagen.

⁷³ 3 kap. 3 § lagen om företagsrekonstruktion.

⁷⁴ Förmånsrätten för skatter och allmänna avgifter regleras i 11 § förmånsrättslagen (1970:979). Vilka fordringar som omfattas framgår av lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m.m.

förmånsrätten varigenom staten kan delta i förhandlingarna. En viktig anledning till ett sådant avstående kan vara att en rekonstruktion i många fall är omöjlig utan statens medverkan. Ett avskaffande av förmånsrätten för skatter och allmänna avgifter torde leda till att staten i större utsträckning kommer att delta i ackordsförhandlingar under företagsrekonstruktion.⁷⁵

Offentligt ackord kan även ingås i en konkurs.⁷⁶ Inte heller i dessa fall deltar borgenärer med förmånsrätt i ackordet. Till skillnad från vad som gäller vid företagsrekonstruktion saknas möjlighet att avstå från förmånsrätten för att kunna delta i ackordet.

Underhandsackorden är oregerade men förutsätter samtycke av alla berörda borgenärer. Staten medverkar framför allt som borgenär vid underhandsackord.

Fram till den 1 juli 1998 låg uppgiften att företräda staten i ackordsfrågor uteslutande på skattemyndigheten.⁷⁷ Därefter delades behörigheten i detta avseende mellan skattemyndigheten och kronofogdemyndigheten. Skattemyndigheten fick den grundläggande behörigheten, med möjlighet att uppdra åt kronofogdemyndigheten att ta över ansvaret i enskilda fall.⁷⁸ I förarbetena diskuterades att helt överföra behörigheten till kronofogdemyndigheten. Dessa tankar avfärdades dock med motiveringen att ackordsfrågor kan komma upp i ett så tidigt krisskede för ett företag att det ännu inte är känt som gäldenär hos kronofogdemyndigheten eller att denna i vart fall inte hunnit göra någon närmare utredning. Mot denna bakgrund ansågs det kunna medföra en viss risk för att skattemyndighetens kompetens och kännedom om gäldenären inte blev tillräckligt utnyttjad, för det fall uppgiften överflyttades till kronofogdemyndigheten. I stället ansågs den valda lösningen bäst utnyttja respektive myndighets kompetens och kunskap om gäldenären.

I 2 § förordningen (1998:413) om ackord rörande statliga fordringar m.m. ges Riksskatteverket rätt att meddela de föreskrifter som behövs för en följdriktig och över landet enhetlig tillämpning av skattemyndighetens delegationsmöjligheter och de föreskrifter i övrigt som behövs för verkställigheten av skatteackordslagen. Riksskatteverket har inte utnyttjat rätten att meddela föreskrifter.

⁷⁵ Ett förslag av denna innebörd presenterades av regeringen i februari 2003, prop. 2002/03:49 och har nu antagits av riksdagen (bet. 2002/03:LU17, rskr. 2002/03:222. Se avsnitt 8.2.

⁷⁶ 12 kap. 3–28 §§ konkurslagen (1987:672).

⁷⁷ Dessförinnan låg ansvaret hos länsstyrelsen.

⁷⁸ Prop. 1997/98:65 s. 56 ff.

Däremot har verket utarbetat riktlinjer för hanteringen av ackord.⁷⁹ I dessa behandlas bl.a. samverkan mellan skattemyndigheten och kronofogdemyndigheten. Därvid förklaras att det i varje region bör utvecklas rutiner som säkerställer att bra och korrekta bedömningar görs samt att den relevanta information som koncernen har tillgänglig blir känd för den beslutande myndigheten.

I en delrapport, Rapport om praktiska samverkansfrågor, daterad den 20 maj 1998 har en på Riksskatteverket bildad arbetsgrupp för ackord bl.a. redovisat kriterier för när skattemyndigheten bör uppdra åt kronofogdemyndigheten att besluta om ackord. En presumtionsregel presenteras där restföringstidpunkten anges vara utgångspunkten för om skattemyndigheten skall uppdra åt kronofogdemyndigheten att fatta beslut om ackord eller inte. Ett antal undantag från presumtionsregeln presenteras också, såsom att skattemyndigheten besitter särskild information om den skattskyldige i anledning av en genomförd eller pågående skatterevision eller skatteprocess. Även om fordringarna inte är restförda anges att kronofogdemyndigheten bör kunna vara beslutsmyndighet om myndigheten har särskild kännedom om gäldenären.

Under år 2002 medverkade kronofogdemyndigheten i 80 ackord. Skattemyndigheten fattade beslut i 496 ärenden.

Konkurs och likvidation

I samband med indrivningslagens tillkomst överflyttades den formella behörigheten att ansöka om konkurs för statens räkning från skattemyndigheten till kronofogdemyndigheten. Som motiv till detta framhölls sambandet mellan konkursansökan och andra åtgärder i syfte att förmå gäldenären att betala, liksom att kronofogdemyndigheten för det mesta ansågs ha ett bättre underlag i detta avseende än skattemyndigheten.⁸⁰ I praktiken hade kronofogdemyndigheten redan tidigare beslutat om konkursansökan, med stöd av generella bemyndiganden från skattemyndigheten. I och med överflyttningen fick kronofogdemyndigheten ansvar för frågor om konkurs även avseende statliga fordringar som inte omfattats av skattemyndighetens tidigare ansvarsområde.

Kronofogdemyndighetens rätt att ansöka om att en gäldenär skall försättas i konkurs regleras i 15 § indrivningslagen. Enligt 16 §

⁷⁹ Riksskatteverkets riktlinjer för hantering av ackord 1999-05-10, 4806-99/113.

⁸⁰ Prop. 1992/93:198 s. 77.

samma lag får kronofogdemyndigheten sedan en konkurs inträffat göra gällande en fordran som det allmänna har hos konkursgäldenären och även i övrigt bevaka den rätt i konkursen som tillkommer det allmänna med anledning av fordringen.

Kronofogdemyndighetens behörighet i dessa avseenden är som redan framgått begränsad till vissa fordringar. Enligt 3 § indrivningslagen skall nämligen bl.a. de bestämmelser som angår kronofogdemyndighetens hantering av frågor om konkurs tillämpas enbart beträffande fordringar som tillkommer staten och inte grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395). Regeringen har emellertid särskilt föreskrivit att kronofogdemyndigheten har behörighet att i konkurser även företräda det allmänna beträffande vissa fordringar av offentligrättslig natur som inte tillkommer staten. I 14 § indrivningsförordningen föreskrivs således att bl.a. reglerna om konkurs i 15–17 §§ indrivningslagen även skall tillämpas på vissa andra fordringar, nämligen felparkeringsavgifter enligt lagen (1976:206) om felparkeringsavgift, fordran enligt förordningen (1980:400) om ersättning vid vissa viltskador m.m., avgifter enligt 10 kap. plan- och bygglagen (1987:259), fordran enligt 48 § andra stycket jaktlagen (1987:259), böter som tillkommer jaktvårdsfonden och viltskadefonden, avgifter enligt lagen (1989:41) om TV-avgift samt avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Som motiv till att ge regeringen möjlighet att utöka kronofogdemyndighetens behörighet anfördes i förarbetena att det inte fanns skäl att ändra kronofogdemyndighetens hantering av dessa fordringar, så länge de handlades i allmänna mål.⁸¹ Vidare konstaterades att dessa fordringar under indrivningen borde handläggas på samma sätt som fordringar som tillkommer staten med rätt för kronofogdemyndigheten att besluta om alla åtgärder som förekommer i lagen.

Beträffande de fordringar som inte tillkommer staten och inte heller ingår i uppräkningsdelen i 14 § indrivningsförordningen sköter respektive uppdragsgivande myndighet borgenärsfrågorna vad avser konkurs. Riksskatteverket för det allmänna talan i överrätt (17 § indrivningslagen).

Under år 2002 har kronofogdemyndigheten ansökt om konkurs i 4 509 fall. Riksskatteverket har fört talan i 104 konkursmål i överrätt under samma år.

⁸¹ Prop. 1992/93:198 s. 86.

Kronofogdemyndigheten har enligt 15 § indrivningslagen även behörighet att ansöka om likvidation. Behörigheten har inte, som beträffande konkurs, utökats till att omfatta andra allmänna fordringar än sådana som tillkommer staten.⁸² Bestämmelser om likvidation och upplösning av juridiska personer finns beträffande aktiebolag i 13 kap. aktiebolagslagen (1975:1385), handelsbolag i 2 kap. 24–45 §§ lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag, ekonomiska föreningar i 11 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och beträffande stiftelser i 7 kap. stiftelselagen (1994:1220).

Antalet beslut om likvidation som registrerades under år 2002 uppgick till 933.

Företagsrekonstruktion

Bestämmelserna om företagsrekonstruktion finns i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion och förordningen (1996:783) om företagsrekonstruktion.

Flera skäl framfördes i förarbetena för att ge kronofogdemyndigheten uppgiften att företräda staten vid företagsrekonstruktion.⁸³ Sålunda angavs dels att rekonstruktionen är ett alternativ till andra åtgärder för att få en fordran betald, dels att kronofogdemyndigheten redan innan rekonstruktionsfrågan kommer upp har gjort viss utredning om företaget i samband med indrivningen och dels att det ansågs vara den lösning som mest låg i linje med de allmänna övervägandena bakom indrivningslagen.

Kronofogdemyndigheten har således enligt 15 § indrivningslagen rätt att, som ett led i indrivningen, ansöka om företagsrekonstruktion och skall enligt 16 § indrivningslagen även företräda det allmänna som borgenär vid företagsrekonstruktion.

Kronofogdemyndighetens behörighet såvitt avser företagsrekonstruktion begränsas till vissa slags fordringar på samma sätt som beträffande konkurs. Några regler som utökar kronofogdemyndighetens behörighet till att avse andra allmänna fordringar än sådana som tillkommer staten har emellertid inte meddelats vad gäller företagsrekonstruktion. Kronofogdemyndighetens behörighet att företräda det allmänna beträffande företagsrekonstruktion är

⁸² Jfr vad som sägs nedan under avsnittet om *Företagsrekonstruktion*.

⁸³ Prop. 1995/96:5 s. 111.

därför mindre omfattande än i konkurs.⁸⁴ Riksskatteverket för statens talan i frågor om företagsrekonstruktion (17 § indrivningslagen) i överrätt. En företagsrekonstruktion kan inbegripa en förhandling om offentligt ackord. Möjligheterna för staten att delta i en sådan ackordsförhandling har redan beskrivits under rubriken Ackord.

Kronofogdemyndigheten har bevakat fordringar i 160 företagsrekonstruktioner under år 2002 och skattemyndigheten i 5.

Avbrytande av indrivning

Enligt 18 § indrivningslagen får kronofogdemyndigheten avbryta indrivningen när ytterligare åtgärder framstår som utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och indrivning inte krävs från allmän synpunkt. Förfarandet ersätter det avskrivningsinstitut som tidigare reglerades i 66 och 67 §§ uppbördslagen (1953:272).

Att indrivningen avbryts innebär att kronofogdemyndigheten bevakar fordringsanspråket och att myndigheten när som helst kan återuppta aktiva indrivningsåtgärder om det finns skäl. Fordringarna ligger kvar hos kronofogdemyndigheten för bevakning till dess att de preskriberas eller återkallas av uppdragsgivande myndighet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i detta fall Riksskatteverket, får meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av 18 §. Några sådana föreskrifter har inte utfärdats. Däremot har Riksskatteverket utfärdat riktlinjer som närmare reglerar hur borgenärsarbetet bör bedrivas.⁸⁵

Bestämmelsen om avbrytande av indrivning är tillämplig på de fordringar som tillkommer staten och de fordringar som anges i 14 § indrivningsförordningen.

⁸⁴ Jfr vad som sägs ovan under avsnittet om *Konkurs*. Trots påpekandet i förarbetena om att vissa fordringar av offentligrättslig natur som inte tillkommer staten, under indrivningen bör handläggas som sådana med rätt för kronofogdemyndigheten att besluta om alla åtgärder som förekommer i indrivningslagen, har alltså ingen sådan behörighet givits beträffande företagsrekonstruktion eller likvidation. Frågan är dock om detta kan ha varit lagstiftarens avsikt.

⁸⁵ Riksskatteverkets riktlinjer för borgenärsarbetet hos kronofogdemyndigheten, RSV 950, utgåva 1, 2001.

Avräkningsordning i vissa fall

I 19 § indrivningslagen regleras i vilken ordning influtna belopp skall räknas av (krediteras) när flera skattefordringar överlämnats för indrivning. Enligt huvudregeln skall betalning hänföras till den äldsta skulden först och därefter till övriga skulder i åldersordning. Om det finns särskilda skäl får kronofogdemyndigheten tillgodoräkna beloppet på annat sätt. Ett sådant skäl kan vara att det finns flera gäldenärer, dvs. en huvudgäldenär (huvudbetalare) och en eller flera sidogäldenärer (sidobetalare).⁸⁶

Beträffande redovisning i övrigt i allmänna mål anges endast att det är Riksskatteverket som, efter samråd med sökanden, beslutar om hur influtna medel skall redovisas till sökanden (se 20 § indrivningsförfordningen). I 21 § indrivningsförfordningen föreskrivs vidare om annan redovisning än utbetalning, här avses bl.a. den slutredovisning som kronofogdemyndigheten lämnar beträffande fordringar som efter avslutad indrivning skall bevakas av uppdragsgivande myndighet.⁸⁷ Med undantag för 19 § indrivningslagen saknas särskilda bestämmelser som närmare reglerar kreditering vid betalning i andra allmänna mål. Reglerna på civilrättens område beträffande destinerad betalning och i vilken ordning fordringsanspråk skall krediteras (se 9 kap. 5 § handelsbalken) får då tillämpas.⁸⁸

4.7.4 Borgenärsuppgifterna enligt förordningen om hantering av statliga fordringar

Som beskrivits i avsnitt 4.7.2 kan stat eller kommun vara sökande också i utsökningsmål som inte är allmänna mål. Vid verkställighet enligt utsökningsbalkens regler handläggs dessa som enskilda mål. För sådana fordringar som staten har rätt till och som *inte* omfattas av indrivningslagen tillämpas förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar (2 § förordningen). Förordningen gäller för myndigheter under regeringen, vilket bl.a. innefattar kronofogdemyndigheten, och tillämpas i den utsträckning inte annat följer av lag, förordning eller särskilt beslut av regeringen (1 och 3 §§). I vissa författningar som reglerar fordringsanspråket

⁸⁶ Prop. 1996/97:100 s. 353 f. och 657.

⁸⁷ SOU 1987:10 s. 485 f. och Ds 1984:4 s. 323 f.

⁸⁸ NJA 1986 s. 454 och NJA 1992 s. 574.

anges att förordningen är tillämplig (se bl.a. 13 § lönegarantiförordningen [1992:501] och 14 § garantiförordningen [1997:1106]).

Förordningen är således tillämplig på myndigheternas E-målsfordringar och reglerar borgenärsuppgifterna vad gäller denna typ av fordringar. Utgångspunkten här är att det är myndigheten själv som hanterar dessa uppgifter. Ett par av bestämmelserna i förordningen är emellertid tillämpliga även på de fordringar som omfattas av indrivningslagen, nämligen den om anstånd (14 §) och om eftergift (17 §). Detta gäller dock inte beträffande medel som redovisas till statsbudgeten i form av skatt samt rest- och dröjsmålsavgifter på sådana medel eller böter och andra medel som skall drivas in som böter (2 § andra stycket 1 och 2).

De fordringar som kronofogdemyndigheten skall handlägga enligt denna förordning är t.ex. fordringar som grundar sig på civil- eller skadeståndsrättsliga anspråk och som kronofogdemyndigheten helt självständigt har att utverka betalning för. Det kan även vara fordringar som kronofogdemyndigheten på uppdrag av annan skall bevaka och driva in. Ett sådant uppdrag får däremot inte innefatta en överlåtelse av fordringen (12 §). Enligt 10 § lönegarantiförordningen får länsstyrelsen t.ex. förordna en kronofogdemyndighet att företräda staten i konkurs i fråga om statens rätt på grund av utbetalt garantibelopp.

De åtgärder som kronofogdemyndigheten har behörighet att vidta beträffande de förstnämnda fordringarna är betalningspåminnelse (10 §), andra åtgärder som behöver vidtas för att få betalt (11 §), väcka talan vid domstol (13 §), medge eller vägra betalningsanstånd, förenat med eventuell amorteringsplan (14 §), avbryta indrivningen (15 §), anta ackordsförslag (16 §), helt eller delvis efterge fordringsanspråket (17 §) samt ansöka om konkurs (19). Kronofogdemyndighetens beslut om eftergift får överklagas till Riksskatteverket (20 §). Innan kronofogdemyndigheten fattar beslut enligt 15–17 eller 19 § skall samråd ske med Kammarkollegiet. Enligt 21 § får Kammarkollegiet utfärda föreskrifter i fråga om samrådsskyldigheten och Ekonomistyrningsverket de föreskrifter som i övrigt behövs för verkställigheten av förordningen. Kammarkollegiet och Ekonomistyrningsverket har utfärdat sådana föreskrifter.⁸⁹ Enligt Kammarkollegiets föreskrifter skall, beträffande 15–17 och 19 §§, samråd ske under vissa förutsättningar. Kammar-

⁸⁹ Kammarkollegiets föreskrifter, KAMFS 1998:1 och Riksrevisionsverkets föreskrifter, RRVFS 1993:1681. De föreskrifter Riksrevisionsverkets tidigare utfärdat gäller till dess nya föreskrifter utfärdas av Ekonomistyrningsverket.

kollegiet kan vidare genom särskilt beslut undanta en myndighet från samrådsskyldigheten.⁹⁰

Beträffande bestämmelserna i 4–5 och 7–10 §§ skall dessa tillämpas även på fordringar som en myndighet har på en annan statlig myndighet. Den myndighet som innehar fordringen kan i sådana fall uppdra åt en annan myndighet under regeringen att hantera fordringen (18 §).

Kammarkollegiet

Enligt 1 § andra stycket förordningen (1994:634) med instruktion för Kammarkollegiet bevakar Kammarkollegiet i vissa ärenden statens rätt och allmänna intressen, bland annat i vattenrättsliga ärenden och ärenden om stämpelskatt vid inskrivningsmyndighet samt frågor som gäller Allmänna arvsfonden. Vidare tillhandahåller Kammarkollegiet enligt 1 § tredje stycket administrativ, ekonomisk och juridisk service till myndigheter under regeringen. I detta ligger bl.a. att ge service till myndigheter vad gäller indrivning av obetalda statliga fordringar. Kollegiet har även enligt 2 § en skyldighet att företräda staten i ärenden om ersättning enligt 4 § 1 förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten samt i andra ärenden som regeringen, Justitiekanslern eller, efter regeringens bestämmande, någon annan statlig myndighet har uppdragit åt kollegiet att handlägga. Kammarkollegiet skall även svara för uppbörd av statens inkomster och betala dess utgifter om något annat inte följer av särskilda föreskrifter.

Kammarkollegiets verksamhet är huvudsakligen avgiftsfinansierad. Den inkassolikhade verksamhet som bedrivs för statliga myndigheters räkning sker på uppdragsbasis. Omfattningen av uppdragen varierar och regleras närmare i de enskilda avtalen mellan Kammarkollegiet och den uppdragsgivande myndigheten. De tjänster som Kammarkollegiet erbjuder myndigheterna är

- utskick av betalningspåminnelse,
- upprättande av amorteringsplan och bevakning av betalning i enlighet med denna,
- ansökan om betalningsföreläggande och i förekommande fall utmätning,

⁹⁰ Jfr 1–5 §§ KAMFS 1998:1.

- fortsatt bevakning om gäldenären befinns sakna utmättningsbara tillgångar,
- driva ärendet i domstol om gäldenären bestrider kravet och återrapportering till myndigheten.⁹¹

Med stöd av 12 § förordningen om hantering av statliga fordringar har ett flertal myndigheter uppdragit åt kollegiet att bevaka och driva in deras E-målsfordringar.

Kammarkollegiet får också i uppdrag av olika myndigheter att utföra vissa uppgifter, främst betalningsanmaningar, även beträffande deras allmänna fordringar, dvs. sådana som skall drivas in enligt indrivningslagen (bl.a. miljöstraffavgifter och kemikalieavgifter, se avsnitt 4.7.2 och tabellen under kategori 2). Omfattningen av inkassoverksamheten för denna typ av fordringar är emellertid begränsad. För närvarande är kollegiet den enda aktören på marknaden. Visserligen finns det inget direkt hinder mot att exempelvis kronofogdemyndigheten i viss omfattning utövar motsvarande funktion, som också sker enligt 10 § lönegarantiförordningen. Till skillnad från Kammarkollegiets instruktion, saknas det dock i förordningen med instruktion för exekutionsväsendet uppgift om att liknande uppdrag skall fullgöras av kronofogdemyndigheten.

Nämnas kan att Kammarkollegiet för relativt långt komna överläggningar med Vägverket om ett uppdrag att hantera deras samtliga körkortavgifter (E-målsfordringar); sammanlagt 24 000 ärenden om året. Uppdragen skall lämnas per fil varvid den information som sänds måste vara krypterad. Detta har inneburit att Kammarkollegiet ställts inför stora datatekniska utmaningar. Lösningen kommer dock att innebära att deras program för fordringsbevakning i framtiden kan hantera informationsöverföring på fil.

Kammarkollegiet sysselsätter 160–170 personer. Av dessa arbetar tre personer heltid med inkassohanteringen, därmed avses såväl A- som E-målsfordringarna. De ärenden där betalning bestrids överlämnas till någon av två jurister som efter samråd med den uppdragsgivande myndigheten beslutar om ärendets fortsatta handläggning. Juristerna lägger ned 10–15 procent av sin arbetstid på dessa ärenden. Kollegiet utnyttjar postens tjänster för att nå ut med sina försändelser, såsom postens e-brev, eftersökande av okänd adressat osv. Först då posten inte lyckas att nå en gäldenär utnytt-

⁹¹ Riksrevisionsverkets rapport 2001-06-20, dnr RRV 23-1998-32.

jas delgivningsmän. Via post- och bankgirot sker redovisningen av influtna pengar. Genom att en stor del av administrationen hantearas utanför Kammarkollegiet beräknar man bl.a. att klara den ökade anhopningen ärenden från Vägverket utan några resursförstärkningar.

Under år 2002 överlämnade Naturvårdsverket 617 beslut om miljöstraffavgift om sammanlagt 9 240 000 kr (av dessa överlämnades cirka 30 procent till kronofogdemyndigheten för indrivning enligt indrivningslagen). Kemikalieinspektionen överlämnade 37 uppdrag avseende kemikalieavgifter om sammanlagt 672 217 kr och Energimyndigheten överlämnade två uppdrag avseende förseningsavgifter om sammanlagt 48 479 kr. Totalt inkom till Kammarkollegiet under år 2002, 4 866 inkassoärenden till ett sammanlagt fordringsbelopp om 36 823 727 kr.⁹²

4.7.5 Borgenärsuppgiften enligt 2 kap. 30 § andra stycket utsökningsbalken

Riksskatteverket har behörighet att företräda det allmänna vid vissa tvister som hänvisas till domstol och vid överklagande i utsökningsmål. Detta har ansetts lämpligt mot bakgrund av att en tvist kan ha betydande principiellt intresse och att staten respektive kommunen kan ådra sig stora rättegångskostnader.⁹³

I 2 kap. 30 § andra stycket utsökningsbalken föreskrivs således att staten eller kommunen i dessas egenskap av borgenär företräds av Riksskatteverket i tvister som gäller talan om bättre rätt till utmätt egendom enligt 4 kap. 20–23 och 26 §§, 9 kap. 11 § tredje stycket samt 13 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken. Detsamma gäller i överklagade allmänna utsökningsmål.

Riksskatteverkets behörighet omfattar de fordringar som handläggs som allmänna mål enligt 1 kap. 6 § andra stycket utsökningsbalken.

Riksskatteverket har tidigare givit kronofogdemyndigheterna generell behörighet att vid tingsrätt företräda Riksskatteverket i såväl överklagade utsökningsmål som tvister om bättre rätt.⁹⁴ Med anledning av att Justitiekanslern funnit skäl att ifrågasätta huruvida utsökningsbalken ger stöd för en sådan generell delegering har

⁹² Enligt uppgift från Kammarkollegiet.

⁹³ Prop. 1980/81:8 s. 156, 279 och 445.

⁹⁴ Beslut 1999-11-01, dnr 4826-99/1112.

Riksskatteverket lämnat en hemställan till Justitiedepartementet om ändring av 2 kap. 30 § utsökningsbalken.⁹⁵ Riksskatteverket har härvid begärt att paragrafen ändras så att kronofogdemyndigheten i stället ges behörigheten att företräda det allmänna vid tingsrätt i de mål som nu är i fråga. Numera utfärdar Riksskatteverket fullmakter som utpekar några särskilt angivna kronofogdar vid kronofogdemyndigheterna.

Kronofogdemyndigheten och Riksskatteverket har under år 2002 totalt deltagit i 275 processer vid domstol.

4.7.6 Talan om företrädaransvar

I flera författningar finns regler enligt vilka företrädaren för en juridisk person kan åläggas betalningsansvar för den juridiska personens skulder. Dessa möjligheter utnyttjar även staten som ytterligare en åtgärd för att få betalt för sina fordringar. Det saknas emellertid uttryckligt lagstöd i såväl utsökningsbalken som indrivningslagen avseende vem som skall företräda staten i dessa frågor. Det finns således inte heller någon reglering av vilka fordringar som en företrädare för det allmänna har behörighet att föra talan om.

Det framgår emellertid av 2 kap. 3 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet att Riksskatteverket skall företräda staten vid domstol, om det inte särskilt föreskrivs att detta ankommer på kronofogdemyndigheten. I bestämmelsens andra stycke ges Riksskatteverket möjlighet att delegera uppgiften till en kronofogdemyndighet eller en skattemyndighet i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

Inom skatteförvaltningens verksamhetsområde har Riksskatteverket på motsvarande sätt givits behörighet att företräda staten och att på samma sätt delegera behörigheten, 2 kap. 3 § förordningen (1990:1293) med instruktion för skatteförvaltningen. Riksskatteverket har med stöd av dessa förordningar givit såväl kronofogdemyndigheten som skattemyndigheten behörighet att företräda staten i mål om betalningsskyldighet mot tredje man såvitt gäller vissa typer av mål i första instans.⁹⁶ Bl.a. omfattas mål om betalningsskyldighet som grundas på 12 kap. 6 § skattebetalnings-

⁹⁵ Justitiekanslerns beslut 2001-12-19, dnr 2346-00-40 och Riksskatteverkets hemställan 2002-02-26, dnr 291-02/100.

⁹⁶ Riksskatteverkets beslut den 16 januari 1998, dnr 218-98/920.

lagen (1997:483), 2 kap. 20 § lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag, 12 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) och punkt 5 i övergångsbestämmelserna till lagen (1994:802) om ändring i aktiebolagslagen.

Riksskatteverket har överlämnat åt myndigheterna själva att regionvis lösa frågan om när kronofogdemyndigheten respektive skattemyndigheten skall föra talan om företrädaransvar. Restföringstidpunkten har i princip blivit avgörande för vilken myndighet som skall handlägga ärendet. Uppkommer frågan om att utkräva företrädaransvar före restföringstidpunkten tas den om hand av skattemyndigheten och uppkommer frågan efter restföringstidpunkten sköter kronofogdemyndigheten hanteringen. Undantag görs dock exempelvis om skattemyndigheten har påbörjat ett utredningsarbete då restföringstidpunkten infaller. Skattemyndigheten kan då fortsätta hanteringen av företrädaransvarsfrågan. Gäller saken både restförda och ännu inte restförda fordringar får frågan om vem som skall föra talan avgöras efter vad som är mest lämpligt med hänsyn till utredningen i det enskilda fallet.

Arbetet med att utkräva ansvar av en företrädare för en juridisk person inleds med att ett betalningskrav riktas mot företrädaren. Ett stort antal förlikningar nås redan på detta stadium. Kronofogdemyndighetens möjligheter att ingå förlikning med en företrädare är helt oreglerade och således obegränsade. (Jfr med de begränsningar som gäller vid exempelvis ackord.) Om företrädaren inte betalar och någon förlikning inte träffas har myndigheten att välja mellan att ansöka om betalningsföreläggande hos kronofogdemyndighetens enhet för summarisk process eller att ansöka om stämning vid tingsrätten. Mål om företrädaransvar handläggs som dispositiva tvistemål, dvs. mål där förlikning är tillåten. Även på detta stadium kan således förlikning ingås. Det stora flertalet förlikningar ingås dock tidigare, genom utomprocessuella överenskommelser.⁹⁷

Riksskatteverket, genom rättsenheten på exekutionsavdelningen, hanterar alla mål om företrädaransvar i överrätt oavsett vilken myndighet som fört talan i tingsrätten. Det förekommer dock att Riksskatteverket i enstaka mål uppdrar åt skattemyndigheten att företräda staten i hovrätt.

⁹⁷ Se för en närmare beskrivning den redovisning som lämnas i Företrädaransvar (SOU 2002:8) på s. 88 f.

Riksskatteverket har upprättat riktlinjer till stöd för myndigheternas hantering av frågor om företrädaransvar.⁹⁸

Reglerna om företrädaransvar för skatter enligt 12 kap. 6 § skattebetalningslagen har varit föremål för en översyn av Utredningen om betalningsansvar för företrädare för juridiska personer. I betänkandet Företrädaransvar (SOU 2002:8) föreslås bl.a. att beslut enligt bestämmelsen skall fattas av allmän förvaltningsdomstol i stället för som i dag av allmän domstol. Vidare föreslås att företrädaren för den juridiska personen skall ha rätt att föra talan om den grundläggande skattefordringen under förutsättning att den juridiska personen försatts i konkurs och att talan om betalningsskyldighet väckts vid domstol. En proposition på grundval av betänkandet har nu överlämnats till riksdagen (se avsnitt 8.6).

Under år 2002 framställde kronofogdemyndigheten 1 572 krav mot företrädare för juridiska personer och skattemyndigheten framställde 1 147 krav.

Kronofogdemyndigheten lämnade in 170 ansökningar om betalningsföreläggande och 266 stämningsansökningar. Totalt träffade kronofogdemyndigheten 376 förlikningar.

Skattemyndigheten lämnade in 136 ansökningar om betalningsföreläggande och 254 stämningsansökningar. Totalt träffades 120 förlikningar.

Riksskatteverket förde talan i överrätt i 46 fall.

4.7.7 Nedsättning av fordran, frivillig och tvingande skuldsanering

I 4 och 5 §§ lag (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar m.m., skatteackordslagen, regleras hur staten skall hantera sina fordringar i det första, oreglerade steget av skuldsaneringsprocessen och i det andra steget där kronofogdemyndigheten fattar beslut om frivillig skuldsanering. Liksom beträffande ackord begränsas lagens tillämpning även i dessa frågor till att enbart omfatta staten tillkommande fordran som vid verkställighet enligt utsökningsbalken handläggs i allmänt mål, med undantag för fordran som grundas på studiestödslagen (1973:349) eller studiestödslagen (1999:1395). Beslut får fattas om nedsättning av fordran i steg 1 och förslag om frivillig skuldsanering i steg 2 får godtas om förutsättningarna för skuldsanering är uppfyllda. För att staten skall få

⁹⁸ Riksskatteverkets riktlinjer den 26 april 1999, dnr 9875-97/920.

fatta ett beslut om nedsättning av fordran krävs dessutom att övriga borgenärer gör motsvarande eftergift. Statens borgenärsuppgift i det tredje steget, där allmän domstol fattar beslut om tvingande skuldsanering, är inte särskilt reglerad. Domstolen kan, till skillnad från kronofogdemyndigheten i steg 2, bevilja skuldsanering oavsett borgenärernas inställning.⁹⁹

Under de första åren efter skuldsaneringslagens ikraftträdande fungerade skattemyndigheten som borgenärsföreträdare för staten. I samband med att kronofogdemyndigheten subsidiärt fick behörighet att företräda staten i ackordsfrågor överflyttades ansvaret för statens borgenärsuppgift i skuldsaneringsfrågor helt till kronofogdemyndigheten.¹⁰⁰ Motiveringen till detta var att ordningen med kronofogdemyndigheten som skuldsaneringsmyndighet och skattemyndigheten som borgenärsföreträdare medförde åtskilligt dubbelarbete. Genom överflyttningen av borgenärsuppgiften fick kronofogdemyndigheten således en dubbelroll i dessa frågor (se vidare avsnitt 9.2.4).

Med stöd av 2 kap. 3 § förordningen med instruktion för exekutionsväsendet, företräds staten av Riksskatteverket i överrätt. Beträffande mål vid tingsrätt har Riksskatteverket delegerat företrädesrätten till kronofogdemyndigheterna.¹⁰¹

Riksskatteverket har utformat handläggningsrutiner för borgenärsfunktionen i skuldsaneringslagens lagreglerade delar.¹⁰²

4.7.8 Avräkning enligt avräkningslagen

Enligt avräkningslagen har staten möjlighet att avräkna belopp avseende vissa skatter och avgifter som återbetalas eller annars utbetalas mot fordringar som det allmänna har gentemot gäldenären. Det allmänna behöver härigenom i princip inte betala ut skatte- eller avgiftsbelopp till någon som står i skuld till det allmänna.

Innan avräkningslagen trädde i kraft var det de återbetalande myndigheterna själva som verkställde avräkning enligt avräkningsbestämmelser i de olika skatte- och avgiftsförfattningarna.¹⁰³ För att få nödvändig information om dels eventuella avräkningsbara

⁹⁹ Se närmare härom under avsnitt 4.5.

¹⁰⁰ Prop. 1997/98:65 s. 62 f.

¹⁰¹ Riksskatteverkets beslut 1998-06-24, dnr 5682-98/714.

¹⁰² Riksskatteverkets skrivelse 2001-02-19.

¹⁰³ Prop. 1984/85:108 s. 26 ff.

fordringar avseende andra medelsslag, dels vad som återstod obetalt av fordringar avseende samma medelsslag krävdes ofta en kommunikation mellan de återbetalande myndigheterna och kronofogdemyndigheten.

Genom avräkningslagen samlades bestämmelserna om avräkning på ett ställe och kronofogdemyndigheten fick behörighet att besluta om avräkning, 3 § avräkningslagen. Lagen innebar en utvidgning, inte minst beträffande det allmännas motfordringar, eftersom dessa kom att omfatta mer än enbart skatte- och avgiftsfordringar.¹⁰⁴ Överflyttandet av beslutanderätten till kronofogdemyndigheten motiverades av att avräkningslagen uteslutande avsåg sådana motfordringar som överlämnats för indrivning. Om kronofogdemyndigheten inte fått den samlade beslutanderätten hade en än mer omfattande kommunikation mellan de återbetalande myndigheterna och kronofogdemyndigheten krävts.¹⁰⁵

I 1 § avräkningslagen anges de fordringar på återbetalade belopp som gäldenären kan ha mot staten. De avser bl.a. fordringar som omfattas av bestämmelser i skattebetalningslagen, vissa icke skattskyldigas fordringar på återbetalning av ingående mervärdesskatt enligt 10 kap. 1–4 §§ mervärdesskattelagen (1994:200) och fordringar enligt tullagen (2000:1281).¹⁰⁶ En följd av skattekontots införande är att det inte längre finns någon avräkningsordning som motsvarar den särredovisning av skatter och avgifter som tidigare skedde i samband med avräkning. Vid avräkning av gäldenärens fordran på skattekotot mot ett tidigare restfört underskott på skattekotot anges inte längre om fordringen avser viss skatt eller avgift.¹⁰⁷

De motfordringar som staten skall ha för att vara berättigad till avräkning beskrivs i 2 § avräkningslagen. Fordringen skall vara registrerad för indrivning i utsöknings- och indrivningsdatabasen enligt lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet och drivas in enligt indrivningslagens bestämmelser.¹⁰⁸ Det är således fråga om samtliga fordringar som handläggs i allmänna mål.

¹⁰⁴ Prop. 1984/85:108 s. 45 ff.

¹⁰⁵ Prop. 1984/85:108 s. 36.

¹⁰⁶ Riksskatteverket har i en hemställan 2001-06-20, dnr 4484-01/100, till Finansdepartementet begärt att en 1 a § tillförs avräkningslagen så att avräkning enligt lagen även skall göras från belopp avseende bidrag, stöd eller ersättning som av Jordbruksverket utbetalas till enskild.

¹⁰⁷ Prop. 1996/97:100 s. 347 f.

¹⁰⁸ I samband med indrivningslagens tillkomst ändrades hänvisningen beträffande vilka motfordringar som omfattas till att avse denna lag, prop. 1992/93:198 s. 106 f.

Kronofogdemyndighetens beslut får överklagas med undantag för det fall det innebär att avräkning inte skall ske, 11 § avräkningslagen.¹⁰⁹ I mål vid domstol företräds det allmänna av Riksskatteverket.

Riksskatteverket har bemyndigats att, efter samråd med Tullverket och Riksförsäkringsverket i vissa frågor, meddela de föreskrifter som behövs för verkställigheten av avräkningslagen.¹¹⁰ Riksskatteverket har utfärdat föreskrifter som dels begränsar skyldigheten enligt 4 § första stycket avräkningslagen att undersöka förekomsten av motfordran om det utbetalade beloppet understiger visst belopp, dels ger utrymme att underlåta avräkning om statens motfordran understiger 100 kr.

4.7.9 Förlängning av preskriptionstid

Innan lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. (skattepreskriptionslagen) trädde i kraft gällde två skilda preskriptionssystem för det allmännas fordringar på skatter, tullar och avgifter.¹¹¹ Dessa system ersattes genom skattepreskriptionslagen med ett enhetligt system där möjligheten till preskriptionsförlängning introducerades.

Skatter och andra fordringar som det allmänna har rätt till och som drivs in enligt indrivningslagen preskriberas enligt reglerna i skattepreskriptionslagen. Vissa fordringar som handläggs i allmänna mål undantas i 1 § uttryckligen från bestämmelserna, såsom fordringar enligt vattenlagen (1983:291), rättshjälpslagen, studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) eller bötesverkställighetslagen (1979:189). Vidare undantas fordringar för vilka särskilda bestämmelser om preskription gäller.

De fordringar som omfattas av skattepreskriptionslagen preskriberas efter fem år. Huvudregeln är att tiden räknas från utgången av det kalenderår när skatten förföll till betalning. Ett viktigt undantag gäller i fråga om fordringar som omfattas av skattebetalningslagen. För dessa är det i stället utgången av det kalenderår

¹⁰⁹ Prop. 1984/85:108 s. 110 ff. och 117 f.

¹¹⁰ Förordning (1985:654) med bemyndigande för Riksskatteverket att meddela föreskrifter om verkställigheten av lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.

¹¹¹ Dels enligt förordningen (1862:10 s. 1) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer, dels enligt preskriptionsbestämmelserna i uppbördslagen (1953:272).

under vilket de överlämnades för indrivning som bildar utgångspunkt för beräkningen av preskriptionstiden.

Enligt 7 § skattepreskriptionslagen får länsrätten under vissa förutsättningar – bl.a. om gäldenären har överlåtit, undanskaffat eller upplåtit särskild rätt till egendom och det kan antas att han gjort detta för att försvåra det allmännas möjligheter att få betalt för fordringen – besluta om förlängning av preskriptionstiden. Den kronofogdemyndighet hos vilken målet om indrivning av fordringen är anhängigt är behörig att ansöka om förlängning, 13 §. I kammarrätt och i Regeringsrätten förs det allmännas talan av Riksskatteverket, 14 §. På Riksskatteverket förs talan om preskriptionsförlängning av exekutionsavdelningens rättsenhet.

Behörigheten att fatta beslut om preskriptionsförlängning ligger alltså på domstol och inte på kronofogdemyndigheten. I förarbetena uttalades i denna fråga bl.a. att det från rättssäkerhetssynpunkt var mindre tillfredsställande att den myndighet som både företräder det allmänna som borgenär och har verkställande och beslutande uppgifter i egenskap av exekutiv myndighet även skulle ha rätt att besluta om förlängning av preskriptionstiden.¹¹² Förlängningsfrågan var av sådan natur att den borde utformas som en partprocess inför domstol. Som skäl för att länsrätten skulle pröva frågan i första instans uttalades att det borde vara en strävan att till de allmänna förvaltningsdomstolarna föra mål som nära anknyter till skatteområdet.

4.7.10 Utlandsindrivning

Indrivningslagen och indrivningsförordningen ligger till grund även för när kronofogdemyndigheten kan besluta att söka indrivning utomlands. Möjligheterna att driva in fordringarna i Sverige skall nämligen först utredas. Enligt 16 § indrivningsförordningen får kronofogdemyndigheten begära biträde utomlands om fordringen inte utan väsentliga svårigheter kan drivas in i Sverige och gäldenären i fråga vistas utomlands eller i annat fall kan antas ha egendom i utlandet. De fordringar som över huvud taget kan drivas in utomlands anges vara dels sådana som tillkommer staten och inte grundas på någon av studiestödslagarna, dels de fordringar som anges i 14 § indrivningsförordningen.

¹¹² Prop. 1981/82:96 s. 46 f.

Betalningsanmaning enligt 5 § indrivningslagen kan vid indrivning utomlands ske på två sätt, nämligen genom direktanmaning, vilket innebär att anmaningen sker direkt till gäldenären utan mellanhand, eller genom konsulatanmaning, då anmaningen sker via svensk beskickning eller konsulat. Det står kronofogdemyndigheten fritt att välja sätt för betalningsanmaning.

För att kronofogdemyndigheten skall kunna driva in svenska offentligrättsliga fordringar utomlands krävs härutöver stöd i internationella överenskommelser som införlivats i svensk lagstiftning eller i EG-rätten. När sådant stöd finns kan kronofogdemyndigheten begära bistånd av exekutiva myndigheter i främmande stater för verkställighet av de fordringar som omfattas av överenskommelserna. Beträffande indrivning utomlands av fordringar på skatter, allmänna avgifter, ränta på skatt eller allmän avgift och administrativa pålagor och kostnader i samband med indrivning gäller lagen (1990:314) om ömsesidig handräckning i skatteärenden. Handräckning enligt lagen omfattar såväl utbyte av upplysningar som bistånd vid indrivning och delgivning av handlingar, 3 § denna lag. Framställningen får göras endast under vissa förutsättningar, bl.a. att motsvarande handräckningsåtgärd kan vidtas i Sverige i ett likartat ärende, 15 §. Behöriga myndigheter att göra framställningen är Kronofogdemyndigheten i Stockholm, såvitt avser bistånd vid indrivning inom Norden, och Riksskatteverket i övriga fall.

Enligt 18 § lagen om ömsesidig handräckning i skatteärenden får kronofogdemyndigheterna hemställa om att den behöriga myndigheten (Kronofogdemyndigheten i Stockholm eller Riksskatteverket) begär handräckning i främmande stat för indrivning av de offentligrättsliga fordringar som omfattas av lagen. Hemställan får avse indrivning, förutom hos den skattskyldige, även hos dennes arbetsgivare eller annan som är betalningsskyldig enligt svensk lagstiftning. En förutsättning är att beslutet i skatteärendet är verkställbart i Sverige och att fordringen inte kan drivas in i Sverige utan väsentlig svårighet.

För att lagen skall vara tillämplig förutsätts som redan framgått att det finns en överenskommelse härom mellan Sverige och den främmande staten (14 §) samt att överenskommelsen har införlivats med svensk rätt. Sådana överenskommelser har träffats med ett betydande antal stater genom skatteavtal, handräckningsavtal samt Europaråds- och OECD-konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden. Indrivningsbestämmelserna i dessa avtal

och i konventionen har införlivats med svensk lagstiftning. Även EG:s indrivningsdirektiv har införlivats med svensk lagstiftning genom 1 § lagen (1969:200) om uttagande av utländsk tull, annan skatt, avgift eller pålaga.

Beträffande de fordringar som omfattas av dessa avtal, konventionen och direktivet kan alltså kronofogdemyndigheten via behörig myndighet begära bistånd med indrivning hos berörda myndigheter i utlandet.

Under år 2002 inkom 2 818 nordiska handräckningsärenden till Kronofogdemyndigheten i Stockholm. Till Riksskatteverket inkom 3 370 nordiska handräckningsärenden och 32 utomnordiska skattehandräckningsärenden. Under året begärde Kronofogdemyndigheten i Stockholm bistånd i 1 202 nordiska handräckningsärenden, Riksskatteverket i 2 266 nordiska handräckningsärenden och 320 utomnordiska skattehandräckningsärenden.

4.8 Kronofogdemyndigheternas övriga arbetsuppgifter

Utöver uppgiften att verkställa olika förpliktelser i utsökningsmål och andra mål och ärenden samt utöva borgenärsuppgifter beträffande fordringar som handläggs i allmänna mål utför kronofogdemyndigheten en rad andra arbetsuppgifter.

I det följande lämnas en kortfattad redogörelse över en del andra arbetsuppgifter som kronofogdemyndigheten utför.

Lagen om näringsförbud

En person som i näringsverksamhet grovt åsidosatt sina åligganden kan av domstol efter talan av åklagare eller, under vissa förutsättningar, av kronofogdemyndigheten, meddelas näringsförbud. Enligt 9 § lagen (1986:436) om näringsförbud är kronofogdemyndigheten skyldig att särskilt uppmärksamma när det kan finnas skäl att meddela näringsförbud grundat på betalningsunderlåtelse och att anmäla sådana förhållanden till åklagaren. Kronofogdemyndigheten har även behörighet att ansöka om näringsförbud med anledning av betalningsunderlåtelse eller konkurs, när åklagaren förklarar sig avstå från detta (8 a §).

Förutom anmälningsskyldigheten och behörigheten att ansöka om näringsförbud utövar kronofogdemyndigheten tillsyn över att

näringsförbud och tillfälliga näringsförbud efterlevs. Bl.a. skall kronofogdemyndigheten anmäla till åklagare när det finns skäl att misstänka att ett förbud överträds (24 §).

I samband med att kronofogdemyndigheten den 1 juli 1999 fick subsidiär rätt att ansöka om näringsförbud överfördes inom kronofogdemyndigheten ansvaret för efterlevnadskontrollen från kronofogdemyndigheternas enheter för tillsyn i konkurser till indrivningsenheterna. Avsikten var att de kunskaper som den exekutiva personalen har om de personer som meddelas näringsförbud och de iakttagelser som görs i indrivningsarbetet skulle utnyttjas bättre i tillsynsarbetet (prop. 1998/99:44 s. 26).

Hur tillsynen skall bedrivas är inte reglerat i lagen. I förarbetena anges emellertid att tillsynen skall ske bl.a. genom kontroller i olika register och inhämtande av uppgifter från den som har ålagts förbud. Även den information som polisen, skattemyndigheten, konkursförvaltarna, tullen m.fl., kan ha skall tas tillvara. Som framgår förutsätter lagstiftningen ett väl fungerande samarbete mellan myndigheterna, vilket även betonats i förarbetena.¹¹³

Lagen om kallelse på okända borgenärer

Under vissa förutsättningar får bl.a. efterlevande make och bouppteckningsman i samband med bouppteckning efter en avliden samt make i samband med äktenskapsskillnad ansöka om kallelse på okända borgenärer (2 och 3 §§ lagen [1981:131] om kallelse på okända borgenärer). En sådan ansökan skall göras hos kronofogdemyndigheten som utfärdar kallelse med föreläggande för de okända borgenärerna att skriftligen anmäla sina fordringar till myndigheten. Kronofogdemyndigheten skall vidare kungöra kallelsen och underrätta kända borgenärer om denna (5 §). En borgenär som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran, förlorar i princip rätten att kräva ut fordringen (6 §).

¹¹³ Prop. 1985/86:126 s. 119 ff. I Kronofogdemyndigheternas tillsyn över näringsförbud, RSV 948 utgåva 2, 2002 anges närmare hur tillsynsarbetet bör bedrivas.

Bötesverkställighetsförordningen

Om böter inte har kunnat drivas in kan domstol på talan av allmän åklagare besluta om bötesförvandling, vilket innebär att den bötfällda i stället ådöms ett fängelsestraff. Enligt 17 § bötesverkställighetsförordningen (1979:197) skall kronofogdemyndigheten, om det finns anledning att anta att böterna skall förvandlas, skyndsamt lämna en redogörelse för förhållandena till behörig åklagare.

Lagen om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva

För att ett köp av lösöre som lämnats kvar hos säljaren skall få sakrättslig verkan och skyddas från bl.a. utmätning för säljarens skulder krävs enligt lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva (lösöreköpslagen) att köpet kungörs i ortstidning.¹¹⁴ Bevis om att kungörelse införts skall ges in till kronofogdemyndigheten för registrering (1 §).

Skattebetalningsförordningen m.fl.

Enligt skattebetalningslagen är det skattemyndigheten som beslutar om tilldelning eller indragning av F-skattsedel. Innehavet av F-skattsedel är ofta avgörande för om en näringsidkare skall ha möjlighet att driva sin verksamhet. Ett beslut om indragning av en F-skattsedel behöver inte nödvändigtvis grunda sig på förekomsten av restförda skulder. Däremot kan nämnda förhållande och annan information som kronofogdemyndigheten kan ha om näringsidkaren påverka skattemyndighetens beslut. Av den anledningen är kronofogdemyndigheten skyldig att underrätta skattemyndigheten när det finns skäl för skattemyndigheten att återkalla en F-skattsedel (11 § skattebetalningsförordningen [1997:750]). På motsvarande sätt skall kronofogdemyndigheten underrätta kommunen eller polismyndigheten när den som beviljats t.ex. serveringstillstånd enligt alkohollagen (1994:1738), brister i sina skyldigheter att betala skatt eller sociala avgifter. På begäran av en tillsynsmyndighet skall kronofogdemyndigheten även lämna andra uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillsyn eller tillståndsprövning

¹¹⁴ Jfr vad som sägs om virke enligt lagen (1944:302) om köparens rätt till märkt virke.

(8 kap. 2 § alkohollagen). Motsvarande underrättelseskyldighet till en prövningsmyndighet föreligger för kronofogdemyndigheten beträffande tillsyn och prövning av trafiktillstånd (8 kap. 3 § yrkestrafikförordningen [1998:779]) och biluthyrning (11 § förordningen [1998:780] om biluthyrning).

Utsökningsförordningen

Anser kronofogdemyndigheten i ett mål om utmätning eller om verkställighet av kvarstad för fordran eller betalningssäkring att gäldenären kan misstänkas för brott mot borgenärer, bör myndigheten anmäla saken till polis eller allmän åklagare (19 kap. 1 § utsökningsförordningen). Motsvarande gäller när gäldenären eller svarande i annat utsökningsmål kan misstänkas för brott enligt 17 kap. 13 § brottsbalken (1962:700) – överträdelse av myndighets bud eller hindrande av förrättning – eller annat brott som rör verkställigheten och som inte är av mindre betydelse.

Personuppgiftslagen

Den behandling av uppgifter som kronofogdemyndigheten utför i sin verksamhet är i stor utsträckning helt eller delvis automatiserad och utförs med hjälp av olika IT-system. Vilka uppgifter som får finnas i systemen och för vilka ändamål de får användas regleras i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet och anslutande författningar.

Enligt 1 kap. 5 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet är ansvaret för behandlingen av uppgifterna fördelat mellan kronofogdemyndigheten och Riksskatteverket. Riksskatteverket ansvarar för behandling av uppgifter som verket skall utföra och kronofogdemyndigheten för den behandling som myndigheten skall utföra. Till övervägande del är det kronofogdemyndigheten som behandlar uppgifterna.

En fysisk eller juridisk person som är registrerad i ett eller flera av kronofogdemyndighetens system har möjlighet att begära rättelse av de uppgifter som behandlas i systemen. På begäran av den registrerade är kronofogdemyndigheten skyldig att bl.a. rätta, blockera eller utplåna sådana uppgifter som inte har behandlats i enlighet med lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyn-

digheternas verksamhet (28 § personuppgiftslagen [1998:204]). Eftersom det är kronofogdemyndigheten som ytterst har att bedöma i enskilda fall om avvikelse från den maskinella hanteringen av rättelse och gallring skall göras har Riksskatteverket överlåtit till kronofogdemyndigheterna att handlägga samtliga ärenden som rör begäran om rättelse.

Förutom nu exemplifierade arbetsuppgifter har kronofogdemyndigheten enligt förvaltningslagen (1986:223), i likhet med andra myndigheter, en allmän skyldighet att inom ramen för den egna verksamheten hjälpa och samverka med andra myndigheter (6 §). Bestämmelsen gäller i den utsträckning det inte meddelats bestämmelser i annan lag eller förordning som avviker från denna (3 §). Förutom denna allmänna serviceskyldighet ges bestämmelser i andra författningar som ålägger kronofogdemyndigheten att genom information, upplysningar, utredningar m.m., samverka med andra myndigheter. En sådan bestämmelse finns i 15 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) vilken ålägger kronofogdemyndigheten att på begäran av annan myndighet och i den mån hinder inte möter på grund av t.ex. sekretess, lämna uppgift som den förfogar över. Kronofogdemyndigheten skall även underrätta olika myndigheter (Sjöfartsverket m.fl.) om utmätning i vissa fall (6 kap. 19–24 a §§ utsokningsförordningen).

5 Skattemyndighetens borgenärsuppgifter

En stor del av de allmänna målen sett till de samlade beloppens storlek avser skattemyndighetens fordringar på skatter och allmänna avgifter. Beträffande dessa fordringar har skattemyndigheten att i viss utsträckning agera som borgenär. Skattemyndighetens möjlighet att agera begränsas emellertid av att fordringsanspråken efter relativt kort tid skall överlämnas för indrivning vilket medför att vissa åtgärder enbart kan vidtas före restföringstidpunkten medan andra kan vidtas såväl före som efter denna tidpunkt. Ansvaret för de borgenärsuppgifter som skattemyndigheten förfogar över delas dessutom i viss utsträckning med kronofogdemyndigheten.

Indrivning enligt indrivningslagen är i princip obligatorisk för skattemyndighetens fordringar vilket framgår av bl.a. 20 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen (1997:483). Tidpunkten för när indrivning skall begäras är där knuten till fasta beloppsgränser.¹ För flertalet fordringar begärs i praktiken indrivning inom två månader efter det att fordringen förföll till betalning. Är gäldenären försatt i konkurs eller om konkurs befaras skall indrivning begäras skyndsamt (20 kap. 2 § skattebetalningslagen jfr med 4 § indrivningslagen). I flertalet fall har emellertid skattemyndigheten två månader på sig att genom betalningsuppmaning och andra liknande inkassoåtgärder utverka betalning innan fordringen skall överlämnas för indrivning.

Skattemyndighetens borgenärsuppgifter regleras bl.a. i skattebetalningslagen, skattebetalningsförordningen (1997:750), lagen (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar m.m. (skatteackordslagen) och lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter (betalningssäkringslagen). Förutom Riksskatteverkets riktlinjer om hur vissa borgenärsuppgifter bör hanteras har skattemyndigheterna utarbetat regionala och lokala

¹ Prop. 1996/97:100 s. 348, 350 ff., och s. 627 f.

handläggningsrutiner.² I dessa anges bl.a. vilka inkassoåtgärder skattemyndigheten kan vidta. I begreppet betalningsuppmaning har ansetts ingå även mer aktiva åtgärder, t.ex. telefonkontakt, än enbart den skriftliga uppmaning som normalt föregår en begäran om indrivning (20 kap. 3 § skattebetalningslagen, 3 § indrivningsförordningen).

Flertalet av skattemyndighetens borgenärsuppgifter (bl.a. betalningsuppmaning, beslut om anstånd, snabbrestförelse) föregår eller följer efter kronofogdemyndigheternas indrivningsarbete och utgör således ett led i indrivningsarbetet. Andra uppgifter är visserligen av borgenärskaraktär men har inte nödvändigtvis något direkt samband med indrivningsarbetet, t.ex. utredning och beslut om solidariskt ansvar för delägare i handelsbolag, utan får eller skall utföras ändå. Nedan redovisas skattemyndigheternas huvudsakliga borgenärsuppgifter, utan någon närmare indelning.

- Utfärdar betalningsuppmaningar (20 kap. 3 § skattebetalningslagen),
- överlämnar obetalda skatter till kronofogdemyndigheten för indrivning (20 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen),
- prövar begäran om återbetalning av överskott på skattekontot (18 kap. 1–4 §§ skattebetalningslagen),
- beslutar om anstånd med betalning av skatt (17 kap. skattebetalningslagen),
- beslutar om tilldelning och återkallelse av F-skattsedel (4 kap. 7–11 och 13 samt 14 §§ skattebetalningslagen),
- kvittar återbetalningar mot obetalda skatter (18 kap. 7 och 7 a §§ skattebetalningslagen, punkt 4 i övergångsbestämmelserna),
- prövar kravet på ställande av säkerhet vid anstånd med betalning av skatt och vid skalbolagstransaktioner (17 kap. 3 och 6 b §§ skattebetalningslagen),
- utreder preliminärskattdebitering (6 kap. skattebetalningslagen),
- ansöker om betalningssäkring och kvarstad (betalningssäkringslagen, 15 kap. rättegångsbalken),
- väcker talan om företrädaransvar (12 kap. 6 § skattebetalningslagen, 13 kap. 17 § aktiebolagslagen [1975:1385]),

² Se bl.a. Riksskatteverkets riktlinjer för hantering av ackord, 1999-05-10, dnr 4806-99/113.

- antar ackord avseende statliga fordringar som vid verkställighet handläggs i allmänt mål, dock inte fordringar avseende studiestöd (skatteackordslagen),
- vidtar åtgärder med anledning av betalningsinställelse och konkurs (bl.a. 37 och 38 §§ skattebetalningsförordningen),
- vidtar åtgärder med anledning av fusion och likvidation (bl.a. 38 § skattebetalningsförordningen),
- vidtar åtgärder med anledning av förbrukat aktiekapital (bl.a. 38 § skattebetalningsförordningen),
- yttrar sig till kronofogdemyndigheten vid företagsrekonstruktion och skuldsanering (37 § skuldsaneringslagen),
- utreder och beslutar om solidariskt ansvar för delägare i handelsbolag (12 kap. 1 och 8 a §§ skattebetalningslagen),
- överlämnar information till kronofogdemyndigheten enligt 7 § indrivningsförordningen,
- besvarar remisser i tillståndsärenden m.m. (8 kap. 2 § alkohollagen [1994:1738], 8 kap. 3 § yrkestrafikförordningen [1998:779]) samt
- vidtar utredning i skatteärenden enligt 38 § skattebetalningsförordningen.

Som beskrivits i avsnitt 4.7.1 och inledningsvis i detta avsnitt sammanfaller skattemyndighetens behörighet med kronofogdemyndighetens i flera avseenden. Till stor del avgränsas myndigheternas respektive behörighet av restföringstidpunkten. I flera författningar ges dessutom regler som ytterligare avgränsar myndigheternas respektive behörighet. Så har t.ex. skattemyndigheten givits den grundläggande behörigheten att besluta om att anta ackord (se under rubriken Ackord i avsnitt 4.7.3). I betalningssäkringslagen anges att kronofogdemyndigheten får verkställa beslut om betalningssäkring och ta emot säkerhet med anledning av sådant beslut när beslutet överlämnats för indrivning. Under vissa förutsättningar får även kronofogdemyndigheten ta emot säkerhet före och efter det att betalningssäkring verkställts.³ Även om myndigheternas respektive ansvar till viss del avgränsas i bl.a. nu nämnda författningar förutsätter lagstiftningen att myndigheterna samverkar, bl.a. för att undvika dubbelarbete.⁴ Av den anledningen har Riksskatteverket bl.a. utarbetat gemensamma riktlinjer för skattemyndigheternas och kronofogdemyndigheternas hantering av ackord

³ 18 § betalningssäkringslagen.

⁴ Prop. 1992/93:198 s. 52.

och en gemensam handledningsrutin för företrädaransvar och ackord.⁵ Mellan vissa skattemyndigheter och kronofogdemyndigheter har även utarbetats gemensamma handläggningsrutiner på regional nivå.⁶ Inom Riksskatteverket har även en arbetsgrupp tillsatts som består av representanter från skatteförvaltningen och exekutionsväsendet. Arbetsgruppen har till uppgift att samordna borgenärsfrågor inom skattemyndighetens och kronofogdemyndighetens verksamhetsområden.

⁵ Riksskatteverkets riktlinjer för hantering av ackord 1999-05-10, dnr 4806-99/113 och Riksskatteverkets Handledning för företrädaransvar och ackord, RSV 443, utgåva 2, 2000.

⁶ Se bl.a. Gemensamma riktlinjer och rutiner för skattemyndigheten i Östersund och kronofogdemyndigheten i Härnösand för hantering av företrädaransvarstalan, 2003-01-13, dnr 6 23 609-03/830.

6 Sekretess och utbyte av information

6.1 Åtkomst till uppgifter i kronofogdemyndighetens verksamhet

6.1.1 Sekretess vid utsökning och indrivning

I den exekutiva verksamheten gällde tidigare ett s.k. rakt skaderekvisit. Detta innebar att sekretess gällde för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden om det kunde antas att den enskilde eller någon honom närstående led avsevärd skada eller betydande men om uppgifterna röjdes. Denna svaga sekretess innebar en hel del problem bl.a. vid informationsutbyte med andra myndigheter och på grund av att enskilda, som var föremål för myndighetens åtgärder, åtnjöt ett alltför svagt sekretesskydd.

I samband med den författningsreglering av behandlingen av personuppgifter inom kronofogdemyndigheterna som skedde genom tillkomsten av lagen (2001:184) om behandling av personuppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet skärptes sekretessen i den exekutiva verksamheten genom att det infördes ett s.k. omvänt skaderekvisit (prop. 2000/01:33 s. 185 ff.). Nu gäller enligt 9 kap. 19 § sekretesslagen (1980:100) sekretess inom exekutionsväsendet i mål och ärende angående utsökning och indrivning samt i verksamhet enligt lagen (1986:436) om näringsförbud för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller honom närstående lider skada eller men. I princip all tillämpning av utsökningsbalken och annan verkställighet samt arbetsuppgifter enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. och annan lagstiftning om kronofogdemyndigheternas borgenärsuppgifter omfattas av sekretessbestämmelsen (a. prop. s. 225).

Sekretessen gäller dock inte uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten i ett pågående mål och inte heller

beslut i ett mål eller ärende. Uppgift om förpliktelse i ett avslutat mål omfattas inte heller av sekretess, om den enskilde har ytterligare mål eller ärende registrerat hos kronofogdemyndigheten och uppgiften inte är äldre än två år. När den aktuella skulden betalats eller målet av någon annan anledning avslutats, dvs. det är inte längre pågående, kommer uppgiften med det undantag som nu nämnts att omfattas av sekretess. Ett kreditupplysningsföretag, som har hämtat in en uppgift om förpliktelse i ett pågående mål från kronofogdemyndighetens utsöknings- och indrivningsdatabas (se avsnitt 6.2.1), skall enligt ett nytt tredje stycke i 8 § kreditupplysningslagen (1973:1173) gallra uppgiften när den inte längre omfattas av undantaget från sekretess. Kronofogdemyndigheten måste således underrätta företaget när målet inte längre är pågående (a. prop. s. 191). En sådan underrättelse medför att företaget skall gallra uppgiften från sina register.

Motsvarande sekretess som gäller i mål och ärenden angående utsökning och indrivning gäller också i en myndighets verksamhet som avser förande av eller uttag ur utsöknings- och indrivningsdatabasen för uppgifter som har tillförts databasen (9 kap. 19 § tredje stycket sekretesslagen).

En särskild sekretessbrytande bestämmelse finns i paragrafens näst sista stycke. Utan hinder av sekretessen får uppgifter om enskild lämnas till förvaltare i den enskildes konkurs.

6.1.2 Sekretess i annan verksamhet vid kronofogdemyndigheten

Sekretess gäller för tillsynsmyndighet i konkurs för uppgift om enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada om uppgiften röjs (8 kap. 19 § sekretesslagen). Utan hinder av sekretessen får dock uppgift lämnas till enskild enligt vad som föreskrivs i konkurslagen (1987:672).

I ärende om skuldsanering gäller enligt 7 kap. 35 § sekretesslagen sekretess hos kronofogdemyndigheten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärendet.

I 5 kap. 1 § sekretesslagen finns bestämmelser om sekretess för att skydda brottsutredningar och liknande verksamheter. Vissa

uppgifter som har anknytning till utredning av näringsförbud eller uppgift om misstanke om borgenärsbrott eller annat brott som har samband med en gäldenärs näringsverksamhet omfattas. En förutsättning för sekretess är att åtgärder som beslutats eller kan förutses kan motverkas eller att den framtida verksamheten kan skadas om uppgiften röjs.

Enligt 6 kap. 7 § sekretesslagen gäller sekretess för uppgifter som har tillkommit eller inhämtats för myndighets räkning med anledning av myndighetens eller statligt eller kommunalt företags rättsvist, om det kan antas att det allmännas eller företagets ställning som part försämras om uppgiften röjs. Bestämmelsen syftar till att staten som part i processer inte skall ha en sämre ställning än andra parter på grund av reglerna om handlingsoffentlighet.

6.1.3 Sekretess inom och mellan myndigheter

En grundprincip i sekretesslagen är att sekretess inte bara gäller mot enskilda utan också gentemot andra myndigheter (1 kap. 3 § första stycket sekretesslagen). Sekretess gäller enligt paragrafens andra stycke inte bara mellan olika myndigheter utan också mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. Detta anses vara fallet med kronofogdemyndighetens utökningsverksamhet, summariska process, skuldsanering och tillsyn i konkurser.

I skatteförvaltningens verksamhet, som avser bestämmande av skatt eller som avser taxering eller i övrigt fastställande av underlag för bestämmande av skatt gäller sekretess för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden (9 kap. 1 § sekretesslagen). Sekretess gäller dock inte, med vissa undantag, för beslut varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst bestäms eller underlag för bestämmande av skatt fastställs. Denna s.k. absoluta sekretess, som innebär att sekretess gäller oavsett om utlämnande av uppgiften kan medföra skada eller men för någon, betyder att en mycket stor del av de uppgifter som finns hos skatteförvaltningen inte får lämnas ut till tredje man.

Lagstiftaren har dock ansett att det är ofrånkomligt att samarbetet mellan olika myndigheter medför ett utbyte av sekretessbelagd information. Det är t.ex. nödvändigt att kronofogdemyndigheter och skattemyndigheter samarbetar vad gäller indrivning av statliga fordringar.

För att möjliggöra ett utbyte av information får enligt 1 kap. 3 § första stycket sekretess brytas i de fall som anges i sekretesslagen eller i lag eller förordning som sekretesslagen hänvisar till. De sekretessbrytande bestämmelserna återfinns i första hand i 14 kap. sekretesslagen men också i andra delar av lagen.

Enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen utgör sekretess inte hinder mot att uppgift lämnas ut om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Denna bestämmelse är avsedd att tillämpas restriktivt och får inte användas enbart i syfte att höja myndigheternas effektivitet.

Sekretess hindrar enligt 14 kap. 1 § sekretesslagen inte att uppgift lämnas till annan myndighet om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning. Som exempel på sådan sekretessbrytande uppgiftsskyldighet kan nämnas 37 § skuldsaneringslagen (1994:334), 4 § förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet samt 7 och 8 §§ förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet.

I 14 kap. 2 § fjärde stycket sekretesslagen finns en sekretessbrytande bestämmelse som har generell giltighet. Enligt den bestämmelsen hindrar inte sekretess att uppgift som rör misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas leda till annan påföljd än böter.

Den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen innebär att sekretessbelagd uppgift kan, utöver vad som följer av 1 och 2 §§ i kapitlet, lämnas till myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda.

Om inte hinder föreligger på grund av sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång är en myndighet enligt 15 kap. 5 § sekretesslagen skyldig att på begäran av en annan myndighet lämna ut uppgift som den förfogar över. Denna bestämmelse kan ses som en precisering av den allmänna samverkansskyldighet mellan myndigheter som följer av 6 § förvaltningslagen (1986:223). Om en myndighet begär att få ta del av en sekretessbelagd uppgift hos en annan myndighet och denna myndighet finner att en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig följer det av 15 kap. 5 § sekretesslagen att myndigheten är skyldig att lämna ut uppgiften.

6.1.4 Sekretess i ärenden med utlandsanknytning

I och med handlingsoffentligheten hos myndigheter har Sverige ofta svagare sekretesskydd än andra länder. Sverige har träffat avtal med åtskilliga stater angående handräckning på skatte- och indrivningsområdet. I många av dessa avtal finns klausuler om utbyte av uppgifter mellan länderna. Ofta finns det även bestämmelser om hur en stat skall behandla den information som erhållits i enlighet med avtalet.

För att Sverige lättare skall kunna träffa avtal angående handräckning, och för att utbyte av sekretessbelagda uppgifter skall kunna ske, finns i 9 kap. 3 § sekretesslagen möjligheter att tillämpa strängare sekretess för uppgifter som kommer från en annan stat. Paragrafens första stycke reglerar när en svensk myndighet biträder en annan stats myndighet med handräckning eller bistånd i skatteärenden. För dessa ärenden gäller sekretess enligt 9 kap. 1 och 2 §§ sekretesslagen. I 9 kap. 3 § andra stycket regleras sekretessen när en svensk myndighet förfogar över en uppgift med stöd av avtal i verksamhet som avses i 9 kap. 1, 2 eller 19 §. Sekretess gäller då för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden. Uppgifter som inkommit med stöd av ett internationellt avtal får användas endast för det syfte informationen har inhämtats för och får inte lämnas till någon annan myndighet om inte avtalet medger det.

6.2 Kronofogdemyndigheternas databaser

6.2.1 Lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet

Behandlingen av personuppgifter, och i viss mån även behandling av uppgifter om juridiska personer och avlidna, i kronofogdemyndigheternas verksamhet regleras i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet (prop. 2000/01:33, bet. 2001/02:SkU20, rskr. 2000/01:176). Genom lagen, som trädde i kraft den 1 oktober 2001, upphävdes utsökningsregisterlagen (1986:617) och lagen (1991:876) om register för betalningsföreläggande och handräckning.

Personuppgiftslagen (1998:204) är generellt tillämplig på behandling av personuppgifter. Den gäller därför i den mån det inte finns avvikande bestämmelser i lagen om behandling av uppgifter i

kronofogdemyndigheternas verksamhet (1 kap. 2 och 3 §§ lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet).

Ramen för hanteringen av personuppgifter i en databas bestäms genom de för databasen gällande ändamålen. Uppgifterna i databasen får behandlas endast för de i lagen angivna ändamålen. De primära ändamålen utgörs av de ändamål som är direkt knutna till den verksamhet som bedrivs av den personuppgiftsansvariga myndigheten. De primära ändamålen styr vilka uppgifter som får föras in i en databas. Med sekundära ändamål för en databas avses sådana ändamål som kan hänföras till andra verksamhetsområden än det för vilket databasen primärt förs.

För kronofogdemyndigheternas olika verksamheter finns fyra databaser, nämligen utsöknings- och indrivningsdatabasen (2 kap. 1–6 §§), betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen (2 kap. 7–12 §§), skuldsaneringsdatabasen (2 kap. 13–18 §§) och konkurstillsynsdatabasen (2 kap. 19–23 §§). I fråga om de mindre arbetsuppgifter som åligger kronofogdemyndigheten, såsom upptagning av protester av växlar och checkar, registrering av handlingar om lösöreköp, beslut när arbetsgivare skall utnyttja sin kvittningsrätt mot arbetstagare, processer i vissa lönegarantimål, kallelse på okända borgenärer samt underrättelser till målsägande i brottmål, har behandlingen av personuppgifter inte ansetts behöva regleras i en eller flera för ändamålen särskilt inrättade databaser utan dessa arbetsuppgifter omfattas av bestämmelserna i utsöknings- och indrivningsdatabasen (prop. 2000/01:33 s. 157). Den behandling av personuppgifter som behöver göras när kronofogdemyndigheten för statens talan i processer enligt lönegarantilagen (1992:497) åligger tillsynsmyndigheterna i konkurs och regleras därför gemensamt med konkurstillsynsdatabasen (2 kap. 20 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet).

Utsöknings- och indrivningsdatabasen

Den behandling av personuppgifter som skall göras inom ramen för utsöknings- och indrivningsdatabasen motsvarar i princip den behandling som skedde enligt utsökningsregisterlagen (1986:617).

Det grundläggande primära ändamålet med databasen är verkställighet enligt utsökningsbalken eller annan författning samt indrivning av statliga fordringar m.m. Andra primära ändamål med databasen är avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter, övervakning av näringsförbud, ärenden om ansvar för annans skatt, dvs. företrädaransvar och betalningsansvar enligt aktiebolagslagen (1975:1385) och annan associationsrättslig lagstiftning, samt tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten.

Även andra myndigheter, t.ex. skattemyndigheter och Jordbruksverket, behöver tillgång till uppgifter i databasen för att kunna genomföra avräkning och kvittning vid utbetalningar av olika slag. Avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter samt kvittning vid utbetalning av bidrag utgör därför sekundära ändamål med behandling i databasen.

Inom skatteförvaltningen och hos Tullverket finns behov av tillgång till uppgifter om exekutiva åtgärder för den ordinarie verksamheten med uttag av skatt och tull. Planering, samordning och uppföljning av revisions- och annan kontrollverksamhet vid beskattning och tulltaxering samt utredningar vid bestämmande och betalning av skatter, tullar och socialavgifter utgör därför sekundära ändamål.

Även vid olika provnings- och tillsynsförfaranden – t.ex. utskänkningstillstånd, tillsyn över restauranger och trafikstillstånd – finns behov av information om huruvida en person är föremål för exekutiva åtgärder. Databasen får användas också för sådana ändamål.

I olika författningar finns bestämmelser om överlämnande av uppgifter till och från utsöknings- och indrivningsdatabasen. Av 3 § 4 socialförsäkringsregisterförordningen (1998:1576) framgår att socialförsäkringsregistret får genom sambearbetning tillföras uppgifter från utsöknings- och indrivningsdatabasen. Av 7 § denna förordning framgår att för verkställighet enligt utsökningsbalken och annan författning får uppgifter i socialförsäkringsregister om utbetalda socialförsäkringsersättningar och bidrag lämnas på medium för automatiserad behandling till kronofogdemyndighet. Uppgifter får också enligt 8 § förordningen (1997:903) om register över förelägganden av ordningsbot lämnas ut från registret över förelägganden av ordningsbot på medium för automatiserad behandling till Riksskatteverket för aktualisering av utsöknings- och indrivningsdatabasen. Av 15 § förordningen (1997:903) om register över strafförelägganden följer att uppgifter får lämnas från

det register över uppbörd i ärenden om strafföreläggande som förs hos Rikspolisstyrelsen till utsoknings- och indrivningsdatabasen.

Betalningsföreläggande- och handräkningsdatabasen

Det primära ändamålet med betalningsföreläggande- och handräkningsdatabasen är handläggningen av mål om betalningsföreläggande och handräkning (summarisk process). Behandlingen av personuppgifter motsvarar den som tidigare skedde med stöd av i huvudsak lagen (1991:876) om register för betalningsföreläggande och handräkning. Liksom i övriga verksamheter måste det finnas möjligheter att utöva tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten. Uppgifterna i databasen får därför behandlas även för sådana ändamål (2 kap. 8 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet).

Det finns också, precis som vad gäller utsoknings- och indrivningsdatabasen, andra myndigheter som behöver uppgifter om att en person är svarande i ett mål om betalningsföreläggande vid olika prövnings- och tillsynsförfaranden. Så behöver t.ex. kommunerna uppgifter från databasen vid tillståndsgivning i fråga om utskänkning av alkohol och länsstyrelserna vid tillsyn över restauranger m.m. Ett sekundärt ändamål med databasen är därför att möjliggöra behandling av uppgifter för att tillhandahålla information som behövs i författningsreglerad verksamhet utanför kronofogdemyndigheterna för tillsyn samt lämplighets- och tillståndsprövning och liknande prövning (2 kap. 9 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet).

Skuldsaneringsdatabasen

Ändamålet med skuldsaneringsdatabasen är i första hand att tillhandahålla den information som behövs i kronofogdemyndighetens handläggning av ärenden om skuldsanering samt tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten (2 kap. 14 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet).

Det finns också hos andra myndigheter vid olika prövnings- och tillståndsförfaranden ett behov av information om att en person har ansökt om skuldsanering, t.ex. vid utskänkningstillstånd och vid

tillsyn över restauranger. Ett sekundärt ändamål med databasen är därför att tillhandahålla information som behövs i författningsreglerad verksamhet utanför kronofogdemyndigheterna för tillsyn samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning (2 kap. 15 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet).

Konkurstillsynsdatabasen

Uppgifterna i konkurstillsynsdatabasen får användas för att tillhandahålla den information som behövs i kronofogdemyndighetens verksamhet för handläggning av konkurstillsynsärenden och mål enligt lönegarantilagen samt för tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten (2 kap. 20 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet).

6.2.2 Utlämnande av uppgifter från kronofogdemyndigheternas databaser

I 7 och 8 §§ förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet behandlas fall när kronofogdemyndigheten är skyldig att på begäran av Tullverket, skattemyndigheten eller Säkerhetspolisen lämna ut uppgifter. Enligt dessa bestämmelser skall uppgifter som avses i 2 kap. 5 § 1–7 lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet lämnas ut om uppgifterna avser en person som förekommer i ett ärende hos Tullverket eller skattemyndigheten eller, vad gäller begäran av Säkerhetspolisen, om uppgifterna förekommer i ärende om särskild personutredning enligt 18 § säkerhetsskyddslagen (1996:627). Det är här fråga om, förutom uppgifter om identitet och liknande, uppgifter om enskilda ekonomiska förhållanden, näringsförbud, yrkanden och grunder samt beslut och andra åtgärder i ett mål eller ärende.

I 11–17 §§ förordningen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet regleras utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling. Uppgifter ur utsöknings- och indrivningsdatabasen får lämnas ut till den som har tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet. Uppgifter får också lämnas ut för utbetalning av influtna medel och för annan redovisning.

Beslut om utmätning enligt 7 kap. utsökningsbalken får lämnas ut till gäldenärens arbetsgivare när det behövs för verkställighet av beslut om indrivning. För kontroll och tillsyn samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning får uppgifter ur utsöknings- och indrivningsdatabasen om fysisk persons identitet, bosättning, familjeförhållanden och uppgifter som avses i 2 § 4 och 10 (bl.a. anstånd, avbetalningsplan, betalningsinställelse, konkurs, ackord och näringsförbud) samt uppgifter om skuldens storlek avseende fordringar som drivs in i allmänt mål lämnas ut till prövningsmyndighet enligt 2 kap. 2 § yrkestrafiklagen (1998:490) och 4 § lagen (1998:492) om biluthyrning. Uppgifterna får också sambearbetas med uppgifter i vägtrafikregistret i fråga om innehavare av trafiktillstånd och övriga prövade som avses i 2 kap. 6, 7 och 15 §§ yrkestrafiklagen och innehavare av tillstånd till biluthyrning och övriga prövade som avses i 8–10 §§ lagen om biluthyrning. Uppgifter ur betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen får lämnas ut för redovisning till sökanden i målet.

Uppgifter i databaserna om den enskilde själv får lämnas ut till denne.

6.2.3 Direktåtkomst till kronofogdemyndighetens databaser

Riksskatteverket och kronofogdemyndigheterna får enligt 2 kap. 26 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet ha direktåtkomst till samtliga de databaser som omfattas av lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet.

En obegränsad direktåtkomst till en databas inom en myndighetsorganisation innebär inte att samtliga anställda har tillgång till uppgifterna. Personuppgiftslagens allmänna bestämmelser om grundläggande krav på och säkerhet vid behandling m.m. innebär att åtkomsten till olika uppgifter måste begränsas.

Direktåtkomst till en databas för myndigheter utanför den ansvariga myndighetsorganisationen har ansetts böra medges endast i begränsad omfattning. Skattemyndigheterna, Tullverket och Säkerhetspolisen får ha viss direktåtkomst till utsöknings- och indrivningsdatabasen (2 kap. 27 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet). En förutsättning för att direktåtkomst skall tillåtas till en databas är att det ändamål för vilket direktåtkomst ges omfattas av de sekundära ändamålen med

databasen. Som sekundära ändamål för utsöknings- och indrivningsdatabasen anges avräkning av återbetalning av skatter och avgifter, planering, samordning och uppföljning av revisions- och annan kontrollverksamhet vid beskattning och tulltaxering samt utredningar vid bestämmande och betalning av skatter, tullar och avgifter. Skattemyndigheternas och Tullverkets direktåtkomst får därför avse uppgifter i utsöknings- och indrivningsdatabasen. Åtkomsten omfattar inte de elektroniska handlingar eller de uppgifter rörande brott som får registreras i databasen. Även Säkerhetspolisen får ha direktåtkomst till utsöknings- och indrivningsdatabasen för att få underlag till de särskilda personutredningar som skall göras enligt 18 § säkerhetsskyddslagen.

Förslagen i prop. 2002/03:99 Det nya Skatteverket innebär inte att Skatteverkets åtkomst till utsöknings- och indrivningsdatabasen förändras i förhållande till vad som gällt tidigare. Skatteverket föreslås ha direktåtkomst till samtliga uppgifter i utsöknings- och indrivningsdatabasen endast i de fall då verket agerar i egenskap av chefsmyndighet inom exekutionsväsendet. När verket agerar inom ramen för sin beskattningsverksamhet skall verket inte genom direktåtkomst ha tillgång till de elektroniska handlingar och de uppgifter om misstanke om brott, om lagöverträdelse som innefattar brott eller om domar i brottmål som får registreras i databasen.

Det finns flera myndigheter utöver skatteförvaltningen, Tullverket och Säkerhetspolisen som regelmässigt behöver tillgång till olika uppgifter i kronofogdemyndigheternas databaser. Behovet tillgodoses genom utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling, se vidare avsnitt 6.2.2.

Enligt 2 kap. 28 § lagen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet får enskild ha direktåtkomst till sådana uppgifter om sig själv i databasen som får lämnas ut till honom om regeringen har lämnat föreskrifter om det. Enligt 16 § förordningen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet får uppgifter om den enskilde själv lämnas ut till denne och enligt 9 § förordningen får enskild ha direktåtkomst till uppgifter om sig själv. Riksskatteverket skall lämna närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får omfattas av enskildas direktåtkomst. Verket har ännu inte utfärdat några sådana föreskrifter.

Även sökande eller dennes ombud får ha direktåtkomst till uppgifter i utsöknings- och indrivningsdatabasen (28 § lagen och 10 §

förordningen). Direktåtkomsten får avse endast uppgifter om mål och ärenden som sökanden har gett in och får omfatta endast uppgifter som avses i 9 kap. 19 § första stycket andra meningen och andra stycket sekretesslagen, alltså uppgifter som inte omfattas av sekretess (uppgift om förpliktelse som avses med den sökta verkställigheten i ett pågående mål och i ett avslutat mål om det finns uppgifter om verkställighet för andra förpliktelser som inte är äldre än två år).

Uppgifter i utsöknings- och indrivningsdatabasen omfattas enligt 9 kap. 19 § sekretesslagen av ett omvänt skaderekvisit. Bestämmelserna om direktåtkomst bryter inte sekretessen (prop. 2000/01:33 s. 175). Sekretessbrytande bestämmelser har i stället införts i 7 och 8 §§ förordningen om behandling av uppgifter i kronofogdemyndigheternas verksamhet.

6.3 Beskattningsdatabasen

Det förekommer ett tämligen omfattande uppgiftsutbyte mellan kronofogdemyndighet och skattemyndighet, inte minst vad gäller indrivning av statliga fordringar. Skattemyndigheten har tillgång till vissa uppgifter i utsöknings- och indrivningsdatabasen och kronofogdemyndigheten har tillgång till uppgifter i databasen för behandling av uppgifter i beskattningsverksamheten, beskattningsdatabasen.

Skatteregisterlagen (1980:343), som tidigare reglerade flertalet av de register som förs för beskattningsverksamheten, har ersatts av lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet. Lagen omfattar, förutom skatteregistren, även fastighetstaxeringsregistret, gåvoskatteregister, olika punkt-skatteregister samt tillfälliga register som inrättas vid revision och annan kontroll (prop. 2000/01:33 s. 122).

Förutom de primära ändamålen – behandla uppgifter för att tillhandahålla information för fastställande av underlag för skatter och avgifter m.m. – får uppgifter enligt 1 kap. 5 § lagen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet även behandlas för att tillhandahålla information som behövs i författningsreglerad verksamhet utanför skatteförvaltningen för

- fastställande av underlag för skatter eller avgifter samt, bestämmande, redovisning, betalning och återbetalning av skatter eller avgifter,

- utsökning och indrivning,
- att utgöra underlag för beslut och kontroll av bidrag och andra stöd,
- pensionsberäkning,
- tillsyn och kontroll samt lämplighets- och tillståndsprövning och annan liknande prövning, och
- aktualisering och komplettering av uppgifter om fastigheter i andra myndigheters register.

Kronofogdemyndigheten hade redan tidigare relativt omfattande tillgång till uppgifter i skatteregistret genom direktåtkomst, vilket har motiverats med den nära kopplingen mellan beskattningsverksamhet och indrivningsverksamhet. Den nya lagstiftningen har inte inneburit några begränsningar i detta hänseende (2 kap. 8 § lagen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet). Direktåtkomsten omfattar dock inte de elektroniska handlingarna, eftersom dessa bedöms vara särskilt känsliga från integritetssynpunkt (prop. 2000/01:33 s. 132). Om det finns behov hos kronofogdemyndigheten att få ta del av handlingar i ett ärende får detta ske genom en begäran hos skattemyndigheten. Liksom tidigare är kronofogdemyndighetens direktåtkomst till uppgifter i beskattningsdatabasen i huvudsak begränsad till uppgifter om gäldenärer och andra personer som förekommer i ett ärende hos myndigheten. Kronofogdemyndigheten behöver dock i vissa fall även ha åtkomst till uppgifter om personer eller företag som inte är registrerade som gäldenärer. Det gäller framför allt uppgifter om person- eller organisationsnummer, namn, firma och adress för juridiska personer och näringsidkare samt om en person är registrerad för mervärdesskatt eller arbetsgivaravgifter. Kronofogdemyndigheten får därför ha direktåtkomst även till sådana uppgifter i beskattningsdatabasen (2 kap. 8 § första stycket lagen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet).

Bestämmelserna i lagen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet om att kronofogdemyndigheten får ha direktåtkomst till uppgifter i beskattningsdatabasen är inte sådana sekretessbrytande regler som möjliggör för skattemyndigheten att lämna ut uppgifterna (prop. 2000/01:33 s. 131). Sekretessbrytande regler har i stället tagits in i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet.

På begäran av kronofogdemyndigheten skall enligt 4 § förordningen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet uppgifter som avses i 2 kap. 3 § 1–3 lagen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet lämnas ut. De uppgifter som avses är främst identitetsuppgifter, ägarförhållanden och registrering för skatter och avgifter. Vidare skall på begäran av kronofogdemyndigheten uppgifter lämnas ut som avses i 2 kap. 3 § 4, 5, 9 och 10 lagen om behandling av uppgifter i skatteförvaltningens beskattningsverksamhet om en person som är registrerad som gäldenär hos kronofogdemyndigheten eller make till gäldenär eller någon annan som likställs med make. Det är bl.a. fråga om uppgifter om underlag för fastställande av skatter och avgifter, yrkanden och grunder i ett ärende samt beslut, betalning, redovisning och andra åtgärder i ett ärende. Kronofogdemyndighetens åtkomst till uppgifterna begränsas genom att databasen inte får användas för andra ändamål än de som anges i 1 kap. 5 §, alltså bl.a. för utsökning och indrivning.